

СТРАТЕГИЈА РУРАЛНОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ БОГАТИЋ

УВОД

Стратегија руралног развоја Општине Богатић је стратешки, планско-програмски документ којим се дефинишу приоритети, циљеви и мере успешног управљања развојем руралних подручја на територији Општине Богатић и као таква један је од најважнијих аката којима се креира политика руралног развоја јединице локалне самоуправе.

Политика руралног развоја, односно рурални развој као приступ у науци, пракси и јавним политикама подразумева изједначавање квалитета живота у руралним и урбаним подручјима са циљем задржавања становништва у руралним подручјима и стварања услова за повратак становништва из урбаних у руралне средине, затим повећање конкурентности пољопривредне производње у циљу стварања већег дохотка, те пружање подршке свим економским и друштвеним активностима становништва настањеног у руралним подручјима.

У складу са дефиницијом Организације за економску сарадњу и развој (Organisation for Economic Co-operation and Development-OECD) руралним подручјима сматрају се она подручја са мањом густином насељености од 150 становника по квадратном километру.

С тим у вези, рурални развој као приступ у науци, пракси и јавним политикама можемо посматрати као територијални приступ који тежи интегралном развоју територије на којој се примењује обухватајући тако све аспекте живота- руралну економију (пољопривреду, инфраструктуру, туризам, предузетништво и тд.), заштиту животне средине и друштвена питања (социјалну и здравствену заштиту, социјалну укљученост и партиципацију, културу, образовање, спорт и друго).

За овај приступ одлучила се и Европска Унија, пре свега имајући у виду да 56% њеног становништва живи у руралним срединама. Тако у развојној политици Европске Уније политика руралног развоја заузима приоритетно место.

Европска Унија се определила за свеобухватан рурални развој, путем модернизације пољопривредне производње и прераде, како би се повећала продуктивност, квалитет, економичност, конкурентност и диверсификација производње и производа, развила органска производња, афирмисао мултифункционални и интегрални развој руралних средина, побољшао животни стандард становништва у руралним областима, очували природни ресурси и животна средина.

Заједничка агроекономска, агроеколошка и рурална политика, донела је значајне позитивне ефекте у стабилности производње и тржишта аграрних производа, пораста прихода произвођача, сигурности у снабдевању, независности од увоза и повећања извоза, свестраног руралног развоја и заштите животне средине.

Европска политика рурални развој подстиче путем низа мера, које се односе на економски, еколошки, културолошки и социолошки развој руралних заједница.

У европској пракси за основне циљеве руралног развоја препознајемо:

- Изједначавање квалитета живота у руралним и урбаним подручјима;
- Задржавање становништва у руралним подручјима;
- Стварање услова за повратак становништва из урбаних у руралне средине;
- Повећање конкурентности пољопривредне производње у циљу стварања већег дохотка;
- Подршка свим економским, еколошким и друштвеним активностима локалног становништва;

ОПРАВДАНОСТ, МЕТОДОЛОГИЈА И ПРОЦЕС ИЗРАДЕ СТРАТЕГИЈЕ РУРАЛНОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ БОГАТИЋ

МЕТОДОЛОГИЈА (ЛИДЕР ПРИСТУП)

У оквиру актуелних мера подршке руралном развоју Европска Унија нагласак ставља на LEADER програм, у оквиру кога се реализују пројекти засновани на узајамном препознавању и заступању интереса и циљева локалних актера руралног развоја било да долазе из јавног, приватног или цивилног сектора.

LEADER Програм је својеврстан приступ који омогућава партиципацију локалног становништва настањеног у руралним срединама у дизајнирању и имплементацији развојних планова скројених по мери локалних потреба. Другим речима овај приступ подразумева решавање проблема специфичних за одређену територију на којој се примењује, тако што дозвољава локалним партнерствима изграђеним између актера руралног развоја (локално-акционе групе ЛАГ) да развију територијално специфичне стратегије развоја сопственог подручја у коме живе, раде и делују.

Ово се постиже симултаном применом седам кључних принципа LEADER приступа:

Први принцип- локалне стратегије руралног развоја територијално специфичне: Принцип подразумева узимање у обзир потреба становништва на конкретној територији¹, тежи ефикасном и одрживом искоришћавању локалних ресурса и почива на хоризонталној интеграцији локалних активности и иницијатива.

Други принцип- локална јавно-приватна партнерства: односно локално-акционе групе које чине заинтересоване стране-актери руралног развоја које сарађују у циљу остварења заједничких циљева на основу споразума о сарадњи, статута, уговора и/или других аката

Трећи принцип-приступ одоздо на горе: дозвољава да планирањем развоја конкретне територије управљају људи који у њој живе и којих се исти тиче.

Четврти принцип-мулти-секторски приступ: подразумева учешће различитих економских, социјалних, културних и еколошких актера тј. примену њихових перспектива и визија развоја у дизајнирању и имплементацији плана развоја

Пети принцип-иновација: иновативан приступ решавању проблема и изазова у руралним срединама, те интегрисање нових вештина и знања

Шести принцип-сарадња између локално-акционих група на реализацији заједничких пројеката

Седми принцип-умрежавање: размена искустава, знања и вештина између група, иницијатива и актера на свим нивоима.

LEADER Програм је први пут уведен у Европској унији 1991. године као пилот-пројекат којим се подстиче рурални развој, да би се у будућности наставио реализовати кроз чак три програмска периода све до LEADER Плус у 2006. години. Настао је као независни програм са циљем да подстиче ефекте националних пољопривредних и руралних развојних програма на локалном нивоу.

Године 2007. овај приступ постаје основни део политике руралног развоја у Европској унији са укупним буџетом од 5,5 милијарди ЕУР, што представља 6% укупних средстава Европског фонда за рурални развој (EAFRD)

---

¹ У моменту усвајања Стратегије руралног развоја Општине Богатић, акт којим би се се дефинисала одлика територије (пре свега у смислу да ли ће подручје локално-акционе групе нужно захватати територију две и више јединица локалне самоуправе) коју локално-акциона група захвата није усвојен. С тим у вези, приступило се изради стратешког документа за рурално подручје на територији једне јединице локалне самоуправе уз остављање могућности да се подручје ЛАГ Богатић проширује односно спаја са руралним подручјима на територији суседних јединица локалне самоуправе за које су такође израђени стратешки документи овог типа.

Институт за рурални развој
пројекат «Унапређење локалних капацитета за повлачење средстава из ИПАРД фонда»

LEADER је постао саставни део руралних развојних програма у свим земљама чланицама ЕУ, па се самим тим и од наше земље очекује да исти примени у планирању политике руралног развоја.

ОПРАВДАНОСТ

СТИЦАЊЕМ СТАТУСА КАНДИДАТА Србија је ушла у нову фазу европских интеграција, посебно отварањем претприступних преговара. Поглавље број 11 преговора о придруживању односи се на пољопривреду и рурални развој као и 5. компонента Инструмента за претприступну помоћ (Instrument for Pre-Accession IPA), звана IPARD.

IPARD II Програм за Србију 2015-2020, уговор између Србије и Европске Уније којим се регулише начин финансирања пољопривреде и руралног развоја Србије током претприступног периода, усвојен је у јануару 2015. године. Овим уговором предвиђено је финансирање 6 мера подршке руралном развоју Србије, док се мера број 5 односи на подршку реализацији локалних стратегија руралног развоја односно подршку партнерствима између актера руралног развоја који долазе из јавног, приватног и цивилног сектора на локалном нивоу, а у складу са LEADER методологијом формирања територијалних партнерстава.

Циљ ове мере је да подржи умрежавање локалних иницијатива тако да омогући рурални развој у домену пољопривреде, сеоског туризма, сеоске привреде и инфраструктуре, и допринесе смањењу сиромаштва у руралним крајевима. Инсистирањем на LEADER методологији инсистира се на свеобухватном, односно инклузивном приступу развоја руралних подручја те је од изузетне важности да средства из IPARD II Програма намењених LEADER мери Србија на прави начин и до краја искористи.

С тим у вези, током 2016. године покренута је иницијатива за формирање неформалне групе, тј. територијалног партнерства за рурални развој на Општини Богатић као потенцијалне локално-акционе групе која је укључивала и израду локалне стратегије руралног развоја те имплементацију LEADER приступа, а све у циљу стварања предуслова за коришћење средстава из IPARD 2 Програма чија 5. мера се односи на финансијску подршку реализацији локалних стратегија руралног развоја.

Такође, Стратегија пољопривреде и руралног развоја Републике Србије, те Национални програм за рурални развој препознају LEADER приступ као основу за креирање политике руралног развоја на локалном нивоу.

Правни оквир

Најважнији акти којима се регулише област развоја руралних подручја су Стратегија пољопривреде и руралног развоја Републике Србије за период 2014.-2024. године, Национални програм руралног развоја, затим ИПАРД 2 Програм за Србију 2015.-2020. године, те низ закона из ове области попут Закона о пољопривреди и руралном развоју и Закона о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју.

- **Стратегија пољопривреде и руралног развоја Републике Србије**
Стратегија пољопривреде и руралног развоја Републике Србије подржава LEADER приступ, у оквиру којег су територије градова изузете у креирању територијалних партнерстава за рурални развој
- **ИПАРД 2 Програм за Србију 2015.-2020. године**

ИПАРД 2 Програм за Србију је међународни уговор између Владе Републике Србије и Европске Комисије закључен у јануару 2015. године, којим се регулише начин финансирања односно дефинише начин коришћења фондова Европске Уније намењених развоју пољопривреде и руралних подручја земље кандидата у претприступном периоду. Поменута средства намењена су земљама кандидатима са циљем припреме за имплементацију и управљање Заједничком пољопривредном

политиком ЕУ. Документ је и програмског карактера, садржи 6 мера, а сам програм је саставни је део IPA (Instrument for Pre-Accession), односно његова V компонента. Кроз процес коришћења ове компоненте земље кандидати за чланство у ЕУ припремају се за коришћење средстава из Европског пољопривредног фонда за рурални развој (European Agricultural Fund for Rural Development- EAFRD). Европска комисија је 14. 03. 2014. године, усвојила нови буџетски седмогодишњи период финансирања реформи економског, друштвеног и политичког преображаја, који важи до 2020. године па је тако и ИПАРД Програм временски ограничен до 2020. године. Једна од мера овог програма односи се на подршку реализацији локалних стратегија руралног развоја и имплементацији ЛЕАДЕР приступа.

- **Национални план руралног развоја**

До момента усвајања Стратегије руралног развоја Општине Богатић, Национални програм за рурални развој није усвојен али се кроз досадашње стављање нацрта документа на увид јавности могло уочити да исти предвиђа пружање подршке имплементацији ЛЕАДЕР приступа у креирању локалних политика руралног развоја.

- **Закон о пољопривреди и руралном развоју („Службени гласник РС“ бр. 41/2009)**

Циљ Закона о пољопривреди и руралном развоју је да се систематизују и дефинишу циљеви пољопривредне политике и устроји систем коришћења и расподеле државних подстицаја. Ови циљеви су предуслов за успостављање стандарда ЕУ у области пољопривреде. Закон уређује циљеве пољопривредне политике и начин њеног остваривања, врсте подстицаја и услове за остваривање права на подстицаје, Регистар пољопривредних газдинстава и евидентирање и извештавање у пољопривреди, с тим што су ступањем на снагу Закона о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју („Службени гласник РС“ бр. 10/2013) престале да важе одредбе које се односе на подстицаје и коришћење подстицаја.

- **Закон о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју („Службени гласник РС“ бр. 10/2013)**

Закон о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју уређује врсте подстицаја, начин коришћења подстицаја, Регистар подстицаја у пољопривреди и руралном развоју, као и услове за остваривање права на подстицаје у пољопривреди и руралном развоју. Овим Законом утврђене су три врсте подстицаја: директна плаћања, подстицаји мерама руралног развоја и посебни подстицаји.

- **Правни акт о регистрацији локално-акционе групе:** Поступак оснивања односно регистрације, начин функционисања, величина и одлике територије коју би локално-акциона група као територијално партнерство требало да захвата, улога, мисија, циљеви и задаци локално-акционе групе могу се уредити законом, уредбом или правилником ресорног министарства. У моменту усвајања Стратегије руралног развоја Општине Богатић, акт којим би се регулисао начин регистрације и функционисања ЛАГ није усвојен.

Поред наведених докумената и закона значајно је поменути и: Закон о регионалном развоју („Службени гласник РС“ бр. 51/2009 и 30/2010), Закон о сточарству („Службени гласник РС“ бр. 41/2009), Закон о пољопривредном земљишту („Службени гласник РС“ бр. 62/06, 65/08 и 41/09), Закон о претварању друштвене својине на пољопривредном земљишту у друге облике својине („Службени гласник РС“ бр. 49/92 и 54/96), Закон о обављању саветодавних и стручних послова у области пољопривреде („Службени гласник РС“ бр. 30/10), Закон о органској производњи („Службени гласник РС“ бр. 30/10), Закон о безбедности хране („Службени гласник РС“ бр. 41/09), Закон о добробити животиња („Службени гласник РС“ бр. 41/09), Закон о здрављу биља („Службени гласник РС“ бр. 41/09) и Закон о јавним складиштима за пољопривредне производе („Службени гласник РС“ бр. 41/09) итд.

ПРОЦЕС ИЗРАДЕ (О ПРОЈЕКТУ)

Стратегија руралног развоја Општине Богатић је израђена од стране Института за рурални развој из Глушаца (Општина Богатић) у оквиру пројекта «Унапређење локалних капацитета за повлачење средстава из ИПАРД фонда» који је у периоду од маја до децембра 2017. године реализовао Институт за рурални развој у својству носиоца пројекта. Пројекат је финансирала Општина Богатић а суфинансирало Министарство пољопривреде и заштите животне средине (после Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде) Републике Србије. Циљеви поменутог пројекта су:

- Општи циљ пројекта: Јачање апсорпционих капацитета локалних актера руралног развоја за коришћење средстава из претприступних фондова Европске Уније намењених руралном развоју- ИПАРД на територији Општине Богатић
- Специфични циљ пројекта: Израда локалне Стратегије руралног развоја за територију Општине Богатић поштујући LEADER методологију.

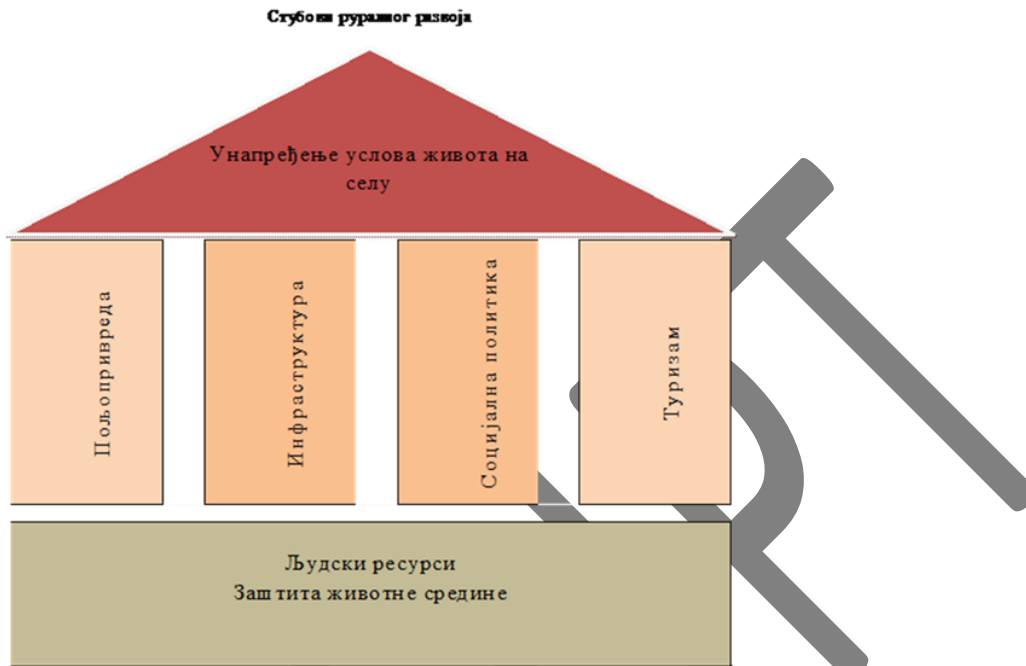
У процесу израде Стратегије руралног развоја примењен је LEADER приступ, који подразумева да је неопходно да становништво које живи, ради и делује у руралним областима, идентификује приоритете, циљеве и мере који су од значаја за те области.

Пројекат «Унаређење локалних капацитета за повлачење средстава из ИПАРД фонда», је друга фаза, односно наставак претходно реализованог пројекта „Формирање локално-акционе групе на територији Општине Богатић и израда Стратегије руралног развоја“ који је у периоду јесен-зима 2016. године реализовала Општина Богатић уз помоћ естерног консултанта ангажованог на основу Одлуке Општинског већа.

Пројекат „Формирање локално-акционе групе на територији Општине Богатић и израда Стратегије руралног развоја“ имао је за циљ унапређење информисаности релевантних локалних актера о темама и питањима од значаја за разумевање међусобних улога у процесу имплементације националних приоритета у области руралног развоја на локалном нивоу, те започео организовањем информативне сесија на којој је најављена реализација пројекта, односно најављено покретање иницијативе за формирање потенцијалне локално-акционе групе и израду локалне стратегије руралног развоја о чему су обавештени и медији. Затим се приступило мапирању актера руралног развоја (из јавног, приватног, цивилног сектора) на територији Општине Богатић односно идентификација и анализа заинтересованих страна, након чега је одржан састанак са мапираним актерима и том приликом им је упућен позив за учешће у формирању потенцијалне локално-акционе групе те представљен текст Меморандма о формирању територијалног партнерства за рурални развој на територији Општине Богатић. Након што су релевантни локални актери руралног развоја потписали овај Меморандум (укупно 40 актера), и тиме формирали територијално партнерство за рурални развој односно потенцијалну локалну-акциону групу, организована је радионица на којој су се упознали са LEADER приступом и принципима и методологијом за израду стратегије стратегије руралног развоја на бази овог приступа принципа. Тиме је прва фаза пројекта „Формирање локално-акционе групе на територији Општине Богатић и израда Стратегије руралног развоја“ завршена. Како је већ наведено, друга фаза тј. наставак пројекта започео је у мају месецу 2017. године под називом „Унапређење локалних капацитета за повлачење средстава из ИПАРД фонда“ са специичним циљем израде Стратегије руралног развоја за подручје територијалног партнерства за рурални развој односно Општине Богатић.

Користећи LEADER приступ, тј. кроз давање кључне улоге члановима формираног патнерства за рурални развој при дефинисању стратешких праваца развоја територије на којој се партнерство формира дефинисане су кључне потребе руралног становништва и проблеми који се приоритетно морају решавати кроз реализацију Стратегије руралног развој. За приоритетна подручја развоја одређена су:

- Пољопривреда
- Туризам
- Инфраструктура
- Социјална политика

У складу са тим, чланови потенцијалне ЛАГ разврстани у радне групе за израду стратегије. Активно су учествовали, кроз четири радне групе за сваку развојну област, приликом идентификације проблема, израде визије, програма, мера развоја и приликом анализе кључних докумената и планова институција из којих долазе.

Тиме је постигнуто да чланови радне групе за израду Стратегије руралног развоја Општине Богатић буду уједно и чланови потенцијалне локално-акционе групе на територији Општине Богатић и то на начин да су радне групе за израду стратегије руралног развоја састављене од представника приватног, цивилног и јавног сектора. **Укупно партнерство чини актера руралног развоја, од тога 17 из јавног сектора, 5 из приватног и 18 из цивилног сектора. То би даље значило да удео приватног сектора износи 12,5% , цивилног 45% и јавног сектора 42,5 %**, с тим да је заступљеност приватног сектора реално већа јер је обезбеђена укључивањем Општег удружења предузетника које окупља више од 100 предузетника и привредника, међутим оно је морало бити сврстано у цивилни сектор. Без обзира на проценат учешћа представника јавног сектора, у одлучивању број гласова овог сектора се пондерише тако да не чини више од 50%.

Табелом број 2 представљени су кључни партнери у изради Стратегије руралног развоја, односно структура потенцијалне ЛАГ.

Табела бр. 2: Идентификовани актери потребни за развој СРР разврстани по секторима

Јавни сектор	Приватни сектор	Цивилни сектор
1. Центар за социјални рад	1. ПКП ЛУКА, Црна Бара	1. Мачванска мрежа
2. Туристичка организација Општине Богатић	2. КПУХ Комерц, Мачвански Метковић	2. Друштво Рома
3. Библиотека „Јанко Веселиновић“	3. Wall Art доо	3. Удружење жена Црнобарке
4. Месна заједница Црна Бара	4. Гачића магази	4. Удружење младих Мачвана
5. Месна заједница Глоговац	5. Расадник четинара „Саша“	5. НВО Албавет
6. Месна заједница Очаге		6. Удружење произвођача малине и купине „Мачва“
7. Месна заједница Бадовинци		7. Опште удружење предузетника Богатић
8. Месна заједница Узвеће		8. Удружење ратних и мирнодопских војних инвалида
9. Месна заједница Дубље		9. Ансамбл народних песама и игара „Дукат“
10. Месна заједница Клење		10. Општински фудбалски савез
11. Месна заједница Баново Поље		11. Спортски савез Општине Богатић
12. Месна заједница Мачвански Метковић		12. КУД „Јелица“
13. Месна заједница Глушци		13. КУД Милић од Мачве
14. Месна заједница Салаш Црнобарски		14. Удружење за унапређење и промоцију здравља, знања, спорта и културе Богатић
15. Месна заједница Богатић		15. Удружење грађана Еко Дрина
16. Месна заједница Белотић		16. Друштво пчелара Мачва
17. Месна заједница Совљак		17. Црвени крст Богатић
		18. Институт за рурални развој

Како бисмо остварили одржив и инклузиван рурални развој на територији Општине Богатић, потребно је створити социјалну кохезију у сеоским насељима и квалитетне услове живота. Овакав приступ проблему потребан је да бисмо свеобухватно планирали рурални развој на

више нивоа и активирали различите актере. Сходно томе, приликом израде стратешког документа, једна од четири радне групе бавила се социјалном политиком. У радну групу социјална политика били су укључени јавни сектор и невладине организације, које се баве тематиком угрожених група становништва.

Кључне тачке у развоју партнерства и писању стратешког документа јесу састанци, током којих се добијају информације од свих чланова радне групе и доносе закључци које група одобрава. У циљу унапређења учешћа локалних актера на састанцима радних група и подизања нивоа транспарентности, вршено је оглашавање путем локалних електронских и штампаних медија. Током друге фазе пројекта односно израде Стратегије одржано је 4 састанака у просторијама Института за рурални развој, са активним учешћем свих радних група.

- Први састанак: Тема је била детаљна SWOT анализа и учесницима је дат упитник о проблемима руралног подручја и становништва (strengths/снаге, weaknesses/слабости, opportunities/шансе и threats/претње;
- Други састанак:; Тема је била израда SWOT анализе постојећег стања
- Трећи састанак:; Тема је била постављање циљева и мера
- Четврти састанак: Тема је била дефинисање акционог плана

Учесници су били у интерактивној комуникацији са координатором пројекта и консултантом на изради стратегије и у периоду између састанака могли су да дају коментаре и сугестије. На основу предлога добијених на радионицама израђени су релевантни делови Стратегије. Први интегрални нацрт текста Стратегије послат је електронски члановима радних група на финално коментарисање након чега је предлог Стратегије упућен на увид јавности и представљен током јавне расправе. У Стратегију су укључени и предлози добијени током јавног увида.

Могући правци развоја који су одабрани и дефинисани кроз специфичне и опште циљеве развоја израдом SWOT анализе, омогућавају отклањање недостатака, максимизацију предности и коришћење развојних шанси. Кроз различите мере и програме којима се поттичу акције и делатности са одабраним стратешким одлукама усмерава се даљи развој. У наредном периоду, циљано и усклађено деловање свих заинтересованих страна, има сврху приближавања стања руралног подручја пројектованој визији, што доприноси општем побољшању услова живота руралног становништва.

ВИЗИЈА

Територија потенцијалне локалне акционе групе Богатић а која захвата рурална подручја Општине Богатић је мултикултурална, друштвено и привредно развијена локална заједница, са високим социјалним и економским благостањем руралног становништва, конкурентном структуром руралне привреде и одрживим привредним растом, са јединственом туристичком понудом, очуваном животном средином и историјско-културном баштином.

У руралним подручју осигуран је висок степен социјалне укључености свих становника у друштвено-економске токове, а висок животни стандард резултат је институционално и инфраструктурно стимулативног амбијента за развој малих и средњих предузећа и прерађивачких капацитета у области производње хране и пића.

Уједначен рурални развој, заснован на одрживој пољопривредној производњи уз поштовање просторних, социјалних, економских и еколошких интереса садашњих и будућих генерација одлика је руралних подручја на територији Општине Богатић.

Средина пријатна за живот, перспективна, привлачна за улагања, са диверсификованом економијом која омогућава раст запослености и све бољи стандард својим становницима.

У дефинисању визије општине Богатић испоштовани су следећи основни принципи:

- визија јасно презентује правац будућег развоја Општине;

- визија је заједнички производ свих учесника у процесу израде стратегије
- визија је позитивног усмерења и реално остварива;
- поседује компоненту потребног степена изазова;
- подстиче на дефинисање основних циљева, мера и акција потребних за остварења будућих планова развоја.

Визија развоја јасно наглашава потенцијале и будуће смернице привредног развоја Општине у областима: примарне пољопривредне производње, малих прерађивачких капацитета у пољопривреди (производња хране и пића), развоја предузетништва у руралним срединама, туризма и зелене привреде уз коришћење обновљивих извора енергије. Истовремено, визија истиче да је општина Богатић општина која негује своје етнографске вредности али и мултиетичност, те своју будућност гради на пуној укључености свих њених становника у друштвено-економске токове, као и на развоју људског капитала (кроз образовање и стварање прилика за запошљавање), као најзначајније компоненте савремене привреде засновану на знању. Можемо закључити да је у будућем развоју Општине акценат управо на јачању социјалног дијалога и инклузивности, обезбеђењу услова за богат економски, културолошки, социолошки, еколошки живот грађана који живе у њеним руралним подручјима.

ДЕФИНИСАЊЕ ЛАГ ПОДРУЧЈА

Поступак оснивања односно регистрације, начин функционисања, величина и одлике територије коју би локално-акциона група као територијално партнерство требало да захвата, улога, мисија, циљеви и задаци локално-акционе групе могу се уредити законом, уредбом или правилником ресорног министарства.

У моменту усвајања Стратегије руралног развоја Општине Богатић, акт којим би се се дефинисала одлика, тј. границе територије коју локално-акциона група захвата није усвојен. С тим у вези, приступило се изради стратешког документа за рурално подручје на територији једне јединице локалне самоуправе уз остављање могућности да се подручје ЛАГ Богатић проширује односно спаја са руралним подручјима на територији суседних јединица локалне самоуправе за које су такође израђени стратешки документи овог типа. Град Шабац поседује Стратегију пољопривреде и руралног развоја (додуше, територијално партнерство на територији ове јединице локалне самоуправе није формирано) као и Град Сремска Митровица (на територији ове јединице локалне самоуправе активна је потенцијална локално-акциона група ЛАГ СРЕМ+) те сматрамо да ће у случају доношења регулативе која предвиђа простирање ЛАГ подручја (односно руралног подручја за које се доноси стратегија развоја) на територији најмање 2 јединице локалне самоуправе прилагођавање таквим регулативним оквирима бити накнадно могуће. Додатно постоји могућност и формирања ширег територијалног партнерства за рурални развој уз слив Дрине, где би се територија Општине Богатић путем слива ове реке могла повезати у једну локално-акциону групу која би обухватала Општине Богатић, Љубовију, Мали Зворник, Бајину Башту као и Град Лозницу.

Једно је сигурно, подручје локално-акционе групе на којој се она као територијално партнерство простире би морало да буде рурално. С тим у вези, примећујемо да сва насељена места Општине Богатић, укључујући и насељено место у коме је смештен административни центар општине, имају густину насељености мању од 150 становника по квадратном километру те можемо закључити да је цела територија Општине Богатић, па тиме и подручје локално-акционе групе Богатић, рурално подручје. **Према попису становништва из 2011. године, на територији Општине Богатић живи становника, а просечна густина насељености је становника/km².**

Такође, дефинисано ЛАГ подручје за које се односи ова стратегија не излази из оквира минималног и максималног броја становника који на њему живе, односно квадратних километара површине које захвата дефинисаних LEADER приступом.

ОПИС ДЕФИНИСАНОГ ПОДРУЧЈА ЗА КОЈЕ СЕ ИЗРАЂУЈЕ СТРАТЕГИЈА РУРАЛНОГ РАЗВОЈА

ПРИКАЗ НАСЕЉЕНИХ МЕСТА НА ПОДРУЧЈУ ЗА КОЈЕ СЕ ИЗРАЂУЈЕ СТРАТЕГИЈА РУРАЛНОГ РАЗВОЈА

Општина Богатић је општина у Мачванском округу на западу Србије. Заузима северозападни део плодне и богате мачванске равнице, која је обгрљена двама рекама: са запада Дрином, а са севера реком Савом. Граничи се са Градовима Шабац и Сремска Митровица а на западу са Босном и Херцеговином, односно Републиком Српском. Од најближег већег града, Шапца, Богатић је удаљен 24.5 километара западно, а од главног града Београда 98 километара северно. По подацима из 2004. општина заузима површину од 384 km² и се састоји од 14 насеља. По подацима из 2011. године у општини је живело 32.990 становника. Центар општине је насељено место Богатић.

Бадовинци

У насељу Бадовинци живи 4276 пунолетних становника, а просечна старост становништва износи 39,6 година (38,9 код мушкараца и 40,3 код жена). У насељу има 1510 домаћинстава, а просечан број чланова по домаћинству је 3,58. Ово насеље је великим делом насељено Србима (према попису из 2011. године), а у последња три пописа, примећен је пад у броју становника.

У Бадовинцима, се налази државни гранични прелаз (Павловића мост) између Републике Србије и БиХ (Републике Српске), те кроз ово насеље пролази важна саобраћајница: Сремска Митровица - Богатић - Бадовинци - Бијељина (БиХ). Кроз насеље пролазе три државна пута, која су до скоро била категоризована као регионални путеви, а по новој категоризацији то су: државни пут I - Б реда број 20 (Богатић-Бадовинци); државни пут II - А реда бр.135 (Прњавор-Бадовинци); и државни пут II - Б реда бр.321 (Глоговац-Бадовинци). Такође, Бадовинци су само 10 километара удаљени од магистралног пута Шабац-Лозница. Насеље је директном аутобуском линијом повезано са свим суседним местима, као и са већим градовима: Шабац, Београд, Нови Сад и Лозница. Постоје два уређена аутобуска стајалишта.

Кроз цео атар Бадовинаца (дужином од око 9 километара) протиче река Дрина, брзим током и великим дневним и сезонским осцилацијама у водостају, тако да непрекидно еродира своје обале и рони плодно земљиште. Сваке године Водопривреда Србије финансира радове на обалоутврди Дрине, али се због недостатка средстава не обезбеђује потребан обим радова за санацију и ефикасно утврђивање обала Дрине. Одбрамбени насип од поплава реке Дрине, реконструисан је 2016. године. У току је реализација пројекта наставка изградње одбрамбеног насипа, од Бадовинаца - према Прњавору и Лозници. У насељу не постоје јавни системи за наводњавање или одводњавање

У Бадовинцима постоји основна школа ``Вук Караџић``, коју похађа 386 ученика. У школи раде 32 - просветна радника и 8 радника - стручног и техничког особља. Већ неколико година у овом насељу, у издвојеном објекту у дворишту основне школе у Бадовинцима, ради одељење предшколске установе из Богатића. Тренутно установу

похађа око 50 малишана узраста од 3-7 година. Према подацима достављеним у Упитнику којим су испитиване потребе у насељеним местима са територије Општине Богатић а у сврху израде Стратегије руралног развоја, неопходно је хитно изградити или адаптирати већи простор за смештај, боравак и рад са децом предшколског узраста. Постоји израђен пројекат изградње обданишта у Бадовинцима али средства за његову реализацију нису обезбеђена.

У Бадовинцима постоји здравствена станица, која ради у две смене. Здравствену заштиту мештанима овог насеља пружају два стална лекара, један стоматолог и пет медицинских сестара. Мештанима је доступан специјалиста опште медицине. Специјалисти других грана медицине су пацијентима доступни у Дому здравља Богатић. У Бадовинцима постоје две апотеке у приватном власништву. Поред стоматолошке ординације у оквиру Здравствене станице Бадовинци, постоје и две приватне стоматолошке ординације. Када је реч о здравственој заштити животиња у Бадовинцима постоји једна ветеринарска станица у приватном власништву и 3 ветеринарске апотеке у приватном власништву.

У Бадовинцима постоји Дом културе који се налази у центру насеља. У једном делу објекта Дома културе смештени су локали (пословни простор), који су издати у закуп предузетницима, док највећи део зграде Дома културе заузима велика вишенаменска сала, која служи за различите културно-забавне активности и за друге потребе МЗ Бадовинци. До пре неколико година у сали се одржавале филмске пројекције. Сада се сала Дома културе највише користи за потребе Културно-уметничког друштва ``Дукат`` (за одржавање проба и концерата). У Дому културе се повремено одржавају и друге културне и забавне манифестације : концерти, позоришне представе, школске приредбе и друго. Дом културе се такође користи за одржавање зборов грађана и других масовних окупљања које организују удружења грађана и политичке странке. Капацитет велике сале Дома културе, са галеријом, је око 400 места. Постојећа седишта (столице) су дотрајала и највећим делом су неупотребљива, што доводи у питање могућност даљег организовања културних и забавних манифестација и других масовнијих скупова. Током 2017. године израђен је Пројекат генералног уређења и адаптације Дома културе, након чега су започели радови на уређењу велике сале Дома.

У Бадовинцима постоји више споменика учесницима ратова и палим борцима попут споменика погинулим у Балканским ратовима и Првом светском рату, који се налази у Дворишту Цркве Свете Тројице у Бадовинцима, са наведеним именима погинулих мештана Бадовинаца. Споменик је у целини добро очуван са мањим физичким оштећењима. У самој цркви се налази спомен плоча са именима погинулих Бадовинчана у биткама на Сливници и Брегалници. У центру насеља налази се велики споменик свим палим борцима НОР и жртвама фашистичког терора. Споменик је очуван и у добром стању. На Фудбалском стадиону у Бадовинцима налази се споменик стрељаним мештанима Бадовинаца током 1941. године приликом тзв. ``Казнене експедиције`` у Мачви. Споменик се уредно одржава. На згради Дома културе Бадовинци налази се спомен плоча са именима свих погинулих бораца НОР из Бадовинаца од 1941-1945. године. Испред зграде поште у Бадовинцима налази се биста учесника рата и првоборца Живана Арнаутовића, у добром стању. На управној згради МЗ Бадовинци налази се спомен плоча са именима и подацима погинулих бораца из Бадовинаца у ратним сукобима 1991. године у Р. Хрватској.

У Бадовинцима се налази Задужбина Мире и Слободана Павловића, некадашња кућа Попа Драге Туфегџића и његове жене Персиде (кћерке Јанка Веселиновића), која је

изграђена 1911.године сачувана у изворном облику. Реновирана је и рестаурирана 2012.године. Ова задужбина је својеврсни музеј разних експоната. У њој се такође, налази стална поставка слика Сликарске радионице ``Мост`` којом руководи сликар Стојан Аничих, мештанин Бадовинаца.

У селу је активно културно уметничко друштво, под називом *Ансамбл народних песама и игара ``ДУКАТ``*, које броји око 100 активних чланова, организованих у више секција : фолклорна, драмска, певачке групе. Културно-уметничко друштвоима веома дугу и богату традицију и наступало је широм наше земље и у иностранству.

У селу постоји више спортских клубова из различитих спортова. Већина спортских активности се одвија на теренима фудбалског стадиона у Бадовинцима и спортским теренима и објектима основне школе. У Бадовинцима су активни следећи спортски клубови: фудбалски клуб ``Дрина`` Бадовинци, фудбалски клуб ``Премијер``, атлетски клуб ``Спринт`` Бадовинци, Карате клуб ``Бушидо`` Бадовинци, ловачка секција Бадовинци - као део Ловачког удружења ``Мачва`` Богатић, и риболовачка секција Бадовинци-као део Риболовачке организације ``Клен`` Богатић.

Након што је Општа земљорадничка задруга Бадовинци престала са радом 2012.године, у Бадовинцима није основана ни једна друга задруга. У Бадовинцима активно делује Удружење пчелара ``Милутин Рајлић`` из Бадовинаца, које има око 60 активних чланова, и Еколошко удружење ``Сачувајмо Дрину`` из Бадовинаца, које је веома активно и има око 80 активних чланова.

У Бадовинцима постоје три већа ресторана и десетак мањих угоститељских објеката. Рурални туризма није развијен, сеоско-туристичка домаћинства која се баве овом делатности не постоје, а маштани се углавном баве веома интензивном сточарском и ратарском производњом.

Не постоји сајт села, званична страница на друштвеним мрежама нити локални радио, па се информисање о активностима МЗ Бадовинци врши преко медија које користи Општина Богатић.

У насељу постоји савремена пошта са 5 радника. У објекту поште инсталирана је аутоматска телефонска централа са 1000 телефонских бројева. До свих домаћинстава у Бадовинцима доведена је примарна и секундарна телефонска мрежа, па скоро свако домаћинство има фиксни телефонски прикључак. У насељу су инсталиране две базне станице мобилне телефоније, од два оператера са најмање 2500 мобилних телефонских корисника.

Целокупно насеље Бадовинци је покривено електро-мрежом, која је у највећем делу реконструисана, тако да сви мештани имају приступ електроснабдевању. Електроснабдевање је углавном уредно. Присутни су чешћи кварови на далеководу који повезује Бадовинце са Богатићем. Такође, постоје осцилације у напону и краткотрајни прекиди струје. У селу постоји двадесетак трафостаница које су у добром стању. Главна трафостаница у центру насеља изграђена још седамдесетих година замењена је савременијом трафостаницом и измештена са садашње локације на безбедну удаљеност од главне раскрснице насеља. Највећи део нисконапонске мреже је већ реконструисан. Село Бадовинаца је у потпуности покривено са савременом јавном расветом, која је постављена у свим улицама.

У насељу Бадовинци, као и свим другим селима општине Богатић, не постоји изграђен јавни систем водоснабдевања, тако да се становништво снабдева водом из хидрофора а делом и нортон пумпи. Пијаћа вода се највећим делом користи са дубине од 9-12 метара, мада има и побијених цеви на 6 и на 18 метара. Вода у Бадовинцима је бактериолошки и хемијски потпуно исправна, што су потврдиле анализе воде које су спроведене по одлуци руководства Општине Богатић, на узорцима из 12 а затим и из 20 домаћинстава.

У Бадовинцима не постоји изграђена канализација. У домаћинствима, јавним и привредним објектима фекалне и атмосферске воде се сабирају у индивидуалне септичке јаме, одакле се цистернама црпе и односе на депоније за отпад. Одвођење фекалних вода је један од највећих еколошких проблема у овом насељу.

На територији насељеног места Бадовинци регистрована је ретка животињска врста, птица Мала Чигра, једна од најређих и најугроженијих гнездарица водених станишта. Укупна бројност ове птице у доњем току реке Дрине се процењује на свега 30- до 40 парова.

Глушци

Насељно место Глушци према према попису из 2011. године има 1975 становника. У Глушцима живи 1909 пунолетних становника, а просечна старост становништва износи 41,6 година (40,9 код мушкараца и 42,3 код жена). У насељу постоји 713 домаћинстава, а просечан број чланова по домаћинству је 3,29. Ово насеље је великим делом насељено Србима, а у последња три пописа, примећен је пад у броју становника.

За ово насељено место се може рећи да има солидан положај узимајући у обзир чињеницу да је релативно подједнако удаљено од два најближа града, Сремске Митровиће и Шапца, а 15 километара од аутопута Загреб-Београд. У Глушцима постоји аутобуско стајалиште, које аутобуским линијама са повезује мештане села са Сремском Митровицом, Шапцем и Богатићем.

У Глушцима постоји осмогодишња основна школа ``Цветин Бркић``, коју похађа око 220 ученика. У Глушцима не постоји вртић за децу, међутим у склопу основне школе постоји припремна група за полазак у први разред.

У Глушцима постоји јавна здравствена станица која има сталног лекара опште праксе и две медицинске сестре. Такође постоји и савремено опремљена приватна ординација специјализована за дијагностику, као и апотека. У селу постоји ветеринарска станица и неколико ветеринарских апотека у приватном власништву.

Насеље Глушци покривено је електро-мрежом, која је већим делом реконструисана. Електроснабдевање је релативно уредно, са повременим прекидима струје. У селу постоји око 10 трафостаница које су у солидном стању. Насеље Глушци покривено је јавном расветом. Према подацима достављеним у Упитнику којим су испитиване потребе у насељеним местима са територије Општине Богатић а у сврху израде Стратегије руралног развоја, потребно је извршити реконструкцију дела система за снабдевање електричном енергијом, пошто је већи део трафостаница и електричне мреже израђен пре 30 година. Потребно је такође извршити санацију нисконапонске мреже.

У насељу Глушци не постоји изграђен водовод, тако да се становништво снабдева водом из хидрофора. Пијаћа вода се највећим делом користи са дубине од 8-15 метара,

мада има и побијених цеви на мањим дубинама као и на већим, односно на 24 метара. У Глушцима не постоји канализациона мрежа. Фекалне воде се сакупљају у септичким јамама и одатле се цистернама отпремају на привремене депоније. У домаћинствима, јавним и привредним објектима фекалне и атмосферске воде се сабирају у индивидуалне септичке јаме, одакле их становништво већином отпрема на њиве или привремене депоније. У насељеном месту Глушци постоји каналска мрежа. Такође постоји река Битва, која је прешла у каналску мрежу, односно битвански канал.

У селу постоји пошта која својим људским и техничким капацитетима задовољава потребе становништва насеља. До свих домаћинстава у Глушцима доведена је примарна и секундарнатефонска мрежа. Већи део домаћинстава поседује фиксни телефонски прикључак. Такође, село је покривено и мрежом мобилне телефоније и интернетом.

У центру села се налази Дом културе. У једном делу објекта Дома културе смештен је пословни простор, издату закуп предузетницима, као и просторије месне канцеларије. Највећи део објекта Дома културе заузима велика вишенаменска сала, која служи за различите културно-забавне активности и за друге потребе МЗ Глушци. Капацитет сале је око 350 места. До пре неколико година у сали су одржаване филмске пројекције. Сала Дома културе се највише користи за потребе културно уметничког друштва „Вез“, које броји око 120 чланова, од дечијег ансамбла до ансамбла ветерана. У Дому културе се повремено одржавају и друге културне и забавне манифестације : концерти, позоришне представе, школске приредбе и друго. Дом културе се такође користи за одржавање других окупљања које организују удружења грађана и политичке странке.

У селу Глушци рођен је песник Борисав Бора Симић (1929-2016), као и прослављени глумац, режисер и сценариста Миленко Заблаћански (1955-2008).

У центру села налази се споменик палим борцима из Првог светског рата, док су на сеоском гробљу сахрањени посмртни остаци палих бораца Легетске битке. Такође, у селу се налази спомен комплекс „Бубања“ и обележава место од важности за организовање НОБ-а у Мачви, на почетку Другог светског рата. Место је обележено пирамидом од грубо клесаног камена са постаментом, на који је постављена спомен плоча са натписом. Спомен-комплекс је у лошем стању. На улазу у село из правца Сремске Митровице, налази се Црква Светих апостола Петра и Павла са капелом и црквеним комплексом. Црква бележи раст верско-туристичких посета из године у годину.

У Глушцима постоји регистровано туристичко домаћинство Етно кућа „Авлија“. Понуда у овом сеоском туристичком домаћинству је разноврсна, од музејске поставке кућних и других експоната из прошлог века, мачванске собе и вајата до јахања и вожње фијакером. Авлија тренутно располаже са 2 смештајне јединице, капацитета 4 лежаја.

Не постоји званичан сајт месне заједнице, као и странице на друштвеним мрежама.

У Глушцима су активна два спортска друштва и то : Фудбалски клуб „Горки“ и Фудбалски клуб „Шумице“. У селу постоји фудбалски терен са трибинама.

Глушци се могу похвалити капацитетима млинске индустрије („Млин Ђорђић“)

У насељу Клење живи 2610 пунолетних становника, а просечна старост становништва износи 41,0 година (39,7 код мушкараца и 42,3 код жена). У насељу има 957 домаћинстава, а просечан број чланова по домаћинству је 3,40. Ово насеље је великим делом насељено Србима (према попису из 2002. године), а у последња три пописа, примећен је пад у броју становника.

У Клењу постоји осморазредна основна школа „Лаза Лазаревић“ и одељење предшколске групе у оквиру Предшколске устнове „Слава Ковић“ – Богатић смештена у основној школи у Клењу. Такође, у селу постоји објект који се уз одређену адаптацију може привести намени вртића.

У Клењу постоји здравствена станица, у којој је лекар опште праксе доступан радним данима у току седмице, као и апотека. Постојеће ветеринарске станице и ветеринарске апотеке у приватном власништву.

Насеље је снабдевано електричном енергијом с тим постоји потреба за реконструкцијом нисконапонске мреже и изградњом трафостанице у 3 улице, за шта постоји израђен пројекат.

У Клењу постоји пошта која задовољава потребе мештана, као и телефонски и интернет прикључци.

У насељу не постоји изграђен водовод, те се становништво снабдева водом из хидрофора.

У домаћинствима, јавним и привредним објектима фекалне и атмосферске воде се сабирају у индивидуалне септичке јаме, одакле их становништво већином отпрема на њиве или привремене депоније.

Село Клење се може похвалити Домом културе капацитет има 500 седишта, са биоскопским платном и угоститељским објектима. У оквиру ове установе налази се и спомен плоче плим борцима. У Клењу је активно КУД „Мачванка“ са фолклорном и певачком секцијом и Фудбалски клуб „Душко“ Клење.

У насељу постоје аутобуска стајалишта, са којих саобраћају директне линије за Богатић, Шабац, Београд, Нови Сад и Бијељину.

Клење се може похвалити капацитетима млинске индустрије („ДПС-Клас-Гроуп“ – силоси, „Ружич“ – Клење) и прерадом соје „Добра Година“.

Метковић

У насељу Метковић живи 995 пунолетних становника, а просечна старост становништва износи 42,0 година (41,3 код мушкараца и 42,7 код жена). У насељу има 347 домаћинстава, а просечан број чланова по домаћинству је 3,59. Ово насеље је скоро у потпуности насељено Србима (према попису из 2002. године).

Насеље се налази на регионалном путу Сремска Митровица – Павловића мост (гранични прелаз). Удаљеност од ауто пута Е 10 је око 20 км. У селу постоји локално аутобуско стајалиште на којем стају локални и међуградски аутобуси који саобраћају на линијама која пролазе кроз насеље.

У насељеном месту Метковић постоји основна школа (истурено одељење школе Цветин Бркић) за узраст до 5 разреда основног школовања. У саставу објекта основне

школе постоји предшколско образовање које је саставни део Предшколске установа Слава Ковић из Богатића.

У Метковићу постоји функционалан објекат здравствене амбуланте, који не пружа здравствену заштиту мештанима због недостатка медицинских радника. У селу постоји ветеринарка амбуланта у приватном власништву.

Дом културе није доступан мештанима насеља Метковић. Објекат Дома културе постоји и у власништву је земљорадничке задруге а како је она у стечајном поступку, објекат Дома културе није доступан за коришћење.

У парку који се налази у центру насеља налази се споменик погинулим борцима из Првог светског рата на који је накнадно додата плоча погинулима у осталим ратовима у 20 –том веку.

У Матковићу је активан фудбалски клуб „Младост“ основан 1929 године

У насељу постоји етно кућа Мачвански конак која нема смештајни капацитет. Објекат је претожно угоститељско едукативног карактера

У насељеном делу месне заједнице Мачвански Метковић свим домаћинствима је доступна и допремљена електрична енергија. Евидентни су чести падови напона електричне енергије. Због учесталог пада напона потребно је побољшати квалитет трафостаница. Трафостаница у центру села је у лошем стању.

У насељу постоји телефонска мрежа, која нема могућности за стабилну (жичану) услугу интернета (АДСЛ). Интернет становништво користи преко бежичних провајдера. У насељу не постоји пошта. Пошта за становнике насеља стиже у суседно село Глушце, које је удаљено 4 км.

У насељу Метковић становништво се снабдева водом из хидрофора. У домаћинствима, јавним и привредним објектима фекалне и атмосферске воде се сабирају у индивидуалне септичке јаме, одакле их становништво већином отпрема на њиве или привремене депоније. У насељеном месту Глушци постоји каналска мрежа. Од водотокова постоји само део каналске мреже и корито реке Битве које је у великом делу без воде током целе године.

Баново Поље

Према попису из 2011. било је у овом насељу живи 1362 становника. Насеље лежи у алувијалној равни (81 м), источно од савске мртваје Засавице и дринске мртваје Батра. Године 1874. забележено је као „хришћанско село“ на дринском путу. Назив Банско Поље потиче из времена мачванских банова (XIII век). Године 1822. имало је 77 кућа са 70 пореских и 179 харачких глава. У насељу Баново Поље живи 1294 пунолетна становника, а просечна старост становништва износи 41,8 година (41,1 код мушкараца и 42,4 код жена). У насељу има 444 домаћинства, а просечан број чланова по домаћинству је 3,65. Ово насеље је великим делом насељено Србима (према попису из 2011. године), а у последња три пописа, примећен је пад у броју становника.

Место Баново Поље има веома добру саобраћајну позицију, са изласком на све битне саобраћајнице које воде ка већим градовима у близини, као што су Сремска Митровица, Шабац као и према граду Београду. Такође, близина граничном прелазу „Павловића мост“, побољшава позицију овог места. Постоји и неколико аутобуских стајалишта,

одакле се путници превозе директном линијом до Шашца, Сремске Митровице, Новог Сада и Београда.

Постоји једна образовна институција за четворогодишње школовање, што је истурено одељење основне школе „Мика Митровић“ у Богатићу. Ученици своје даље школовање од петог до осмог разреда настављају у Богатићу, у матичном месту школе. Такође, у месту постоји и вртић, са обезбеђеним полудневним боравком, који је такође истурено одељење вртића у Богатићу, „Слава Ковић“.

У оквиру амбулантног центра који је у овом месту реновиран и доведен у стање да се може користити, не постоји довољан број медицинских радника. Због оваквог стања пацијенти радије одлазе у оближна места, Црну Бару и Богатић, где постоји свакодневан преглед. Медицинско особље присутно је једном недељно, када долази лекар специјалиста и потребно медицинско особље. Потребно је нагласити да постоји ветеринарска апотека „ЗООДРАЛ“.

Читаво место покривено је електричном енергијом и сваки становник у свом домаћинству поседује струјни прикључак. Проблеми настају неколико пута у току дана, када због осцилација у напону долази до престанка у снабдевању, које по речима надлежних, траје неколико момената, након чега се стање потпуно нормализује. Већи проблеми у снабдевању електричном енергијом настају код већих потрошача, који због захтевности своје потражње за овим енергентом прибегавају алтернативним изворима енергије (агрегати), како би што боље превазишли рестриктивне периоде.

Телекомуникациона мрежа је веома добро распрострањена, тако да сви становници који имају струју, поседују и прикључак за телефон, док је интернет половично доступан. У месту постоји пошта, одакле свакодневно одлазе пошиљке, али и постоји отворено место за обављање платног промета. Поштански број овог места је 15362.

Снабдевање водом није на завидном нивоу, јер није распрострањена водоводна мрежа, тако да се становништво овог места снабдева водом, копањем бунара и проналаском површинских вода. Док систем за отпремање воде није још увек разрађен, због високих трошкова имплементације. Фекалне воде, такође, немају разрађен начин одвођења.

Поред тога, постоји једно културно-уметничко друштво, секција фолклора „Жарко Бановац“, и један спортски клуб Ф.К. „Напредак“, који тренутно игра општинску лигу Богатић. Битно је навести два споменика који су подигнути у част погинулим борцима у Балканским ратовима и Првом светском рату.

Привредни потенцијал места поседује природни резерват „Засавица“, који се налази у непосредној близини, а у чијем власништву се налази неколико заштићених врста риба, птица, као и једино регистровано станиште даброва у Србији.

Како у месту не постоје регистрована удружења, задруге, а ни организације сличног типа, отвара се простор за напредак и потенцијалан улагања у овај део општине. Такође, битно је навести да постоји неколико трговинских радњи, које се налазе у приватном власништву, као и једна аутомеханичарска и једна радња електроматеријала, уз једног произвођача и дистрибутера киселог купуса.

Белотић

Белотић насеље у коме је према попису из 2011. било је 1.557 становника. У насељу Белотић живи 1.417 пунолетних становника, а просечна старост становништва износи

41,6 година (40,6 код мушкараца и 42,5 код жена). У насељу има 504 домаћинства, а просечан број чланова по домаћинству је 3,46. Ово насеље је највећим делом насељено Србима (према попису из 2002. године). У овом селу је рођен Милић од Мачве, познати сликар и који је на спомен на оца Радована подигао имање са кулом која носи очево име.

Близина регионалног пута Шабац-Лозница, погодује доброј повезаности овог места са најближим већим градовима у читавом мачванском округу, али је и повезаност са већим градовима у Србији Београд, Нови Сад, Сремска Митровица, на овај начин олакшан. Ово место представља транзитну станицу за све путнике који иду из Богатића у правцу Шапца, и незаобилазна је станица на овом путном правцу. Због таквог положаја поседује и једно аутобуско стајалиште које се налази у центру насеља, које највише користе локални превозници, који свакодневно обављају превоз путника и ученика.

И у овом месту је исти случај као и са раније поменути, Бановим Пољем, где ученици похађају основну школу од првог до четвртог разреда у самом месту, након чега своје даље школовање настављају у Богатићу. Постоји и једно истурено одељење вртића из Богатића.

Када је у питању здравствена заштита мештана, постоји једино амбуланта чији се капацитет не користи потпуно, и често се за било какве интервенције одлази до најближег и најопремљенијег Дома здравља у Богатићу. Овакав проблем постоји и због податка да у Белотић уопште не долази медицинско особље, док потреба за прегледима постоји. Охрабрује чињеница да је насеље Богатић где се може извршити преглед у непоредној близини, тако да у најкраћем временском року, пацијенти могу бити прегледани, у случају потребе. Потребно је навести да постоји и једна ветеринарска станица која се налази у приватном власништву.

Електроснабдевање одвија се на територији читавог места, неометано током читаве године. Систем ради веома добро, и сами становници немају рестриктивних периода. Телекомуникациона мрежа је такође присутна у читавом Белотићу, као и интернет прикључак, који користе само домаћинства која имају потребу за истим. С друге стране водом се снабдевају сва домаћинства, која копањем бунара долазе до извора пијаће воде и воде за домаћинство, али и стоку. Отпремање воде врши се углавном у површинским јамама, где се одлаже и фекална вода. Треба истаћи да је у читавом селу распрострањена каналска мрежа, која је нажалост услед неодржавања запуштена, тако да вода која се акумулира не отиче.

У Белотићу се налази Радован кула. Од културно-уметничких удружења постоји само једно, које окупља децу која су заинтересована за фолклор и друге народне игре. Постоји и једно спортско друштво Ф.К. „Напредак“ из Богатића у ком тренирају момци из Белотића.

У Белотићу постоји неколико трговинских радњи, које су у приватном власништву, и то „Јава“ Белотић и „Транском“ Шабац, које снабдевају локално становништво основним намирницама за домаћинство. Поред тога постоји и једно услужно предузеће, „Немања“ које се бави поправком аутомобила и пољопривредне механизације.

Црна Бара

У насељу Црна Бара живи 1836 пунолетних становника, а просечна старост становништва износи 42,4 година (41,6 код мушкараца и 43,1 код жена). У насељу има 683 домаћинства, а просечан број чланова по домаћинству је 3,32. Ово насеље је скоро потпуно насељено Србима (према попису из 2002. године), а у последња три пописа, примећен је пад у броју становника. У селу има 680 домаћинстава и 988 кућа.

Веома мало фали месту Црна бара да би имала готово идеалну географску позицију, са изласком на реку, готово читавом својом дужином. Због удаљености, додуше не велике, главних саобраћајница које воде ка већим градовима као што су Шабац и Сремска Митровица, ово насеље нема најбољу позицију у читавом округу. Кроз само место проилазе локални аутобуси, али и међумесни, док чак постоји и један превозник који вози путнике из овог места у правцу Беча. Излазак на реку, с друге стране отвара могућност да се читаво место окрене ка реци и искористи потенцијал који доноси река Дрина.

У Црној Бари постоји основна школа „Јанко Веселиновић“, где ђаци похађају часове од првог до осмог разреда. Поред тога, за најмлађе постоји пртшколска установа као и вртић.

Медицинске интервенције, обављају се у здравственој станици Дома здравља Богатић. Лекарска служба и особље у овом месту доступно је четири пута седмично. Постоји здравствена апотека која је у приватном власништву, као и ветеринарска станица, која је такође у власништву приватног лица.

Електрична енергија доступна је у делу села где се налазе домаћинства, уз повремене прекиде у снабдевању због дотрајалости електромреже. Црна Бара излази на реку Дрину, постоји и викенд насеље Ушће, које је удаљено око 3 км од центра и где се налази око 50 викендица, у којем не постоје прикључци за електричну енергију. Телекомуникациона мрежа је распрострањена по читавом месту, као и доступност интернет сигнала.

У Црној Бари, снабдевање водом је отежано, због тога што се техничка вода користи из бунара, док је једини извор пијаће воде, у виду цистерни, у којима се вода допрема из Богатића. Самим тим, и отпрема воде је отежана, јер се за те потребе користе јаме, које се касније празне на привременим депонијама.

У насељу Црна Бара постоји Дом културе са 200 места за седење, биоскопском салом, и свлачионицом. Дом свакодневно користи КУД „Јелица“ са својим секцијама: фолклор, драмска секција, мушка и женска певачка група. Споменици палим борцима за отаџбину у Првом и Другом светском рату, налазе се у испред Дома културе. Када су други споменици културе у питању, битно је навести Вајат Хајдук Станка, док је у припреми и етно кућа. Од спортских удружења постоји само фудбалски клуб Ф.К. „Хајдук Станко“. Похвално је да ово село поседује сајт МЗ Црна Бара, као и официјалну страницу на друштвеним мрежама, што је велика разлика у односу на остала села мачванског округа.

Како се место читавом својом дужином простире уз реку Дрину, постављена је обалоутврда у дужини од 9 км, што представља први штит у случају подизања нивоа реке. У Црној бари налази се извор реке Засавице, која се касније улива у реку Дрину, природни резерват који је добио име по истоименој реци, налази се у близини овог места. У читавом месту постоје станишта белорепог орла.

Трговинске радње, које се налазе у самом селу су СТР „Агролист“, СТР „Дуга“, СТР „Крсмић“, Грил „Лазар“, Пекара „Ана“, углавном се баве продајом најосновнијих намирница, осим последње две поменуте, које се баве продајом брзе хране и пекарских производа. У области малих и средњих предузећа заступљени су ДОО „Мута-ком“, ДОО „Пиле-ком“, ДОО „Црна Бара“, „ЈУ Дрво“, „Гомекс“, „Дивна“.

Дубље

Дубље је друго по величини село у Мачви. Према попису из 2011. имало је 2900 становника. У Дубљу се 14/26. јула 1815. године одиграо Бој на Дубљу, којим је завршен оружани део Другог српског устанка и где су погинуле српске војводе Милић Дринчић и Сима Ненадовић. У порти цркве Христовог Вазнесења подигнуте 1936. године, која је споменик културе под заштитом државе, сваке године одржава се традиционална манифестација „Бој на Дубљу“. Споменик Боју на Дубљу (1815) подигнут је у центру села, у оквиру споменика учесницима ранијих ратова, који има статус споменика културе. Комплекс споменика посвећених ранијим ратовима се налази југоисточно од цркве, а састоји се од постамента са споменицима учесницима ратова од 1912-1918. године и од 1941-1945. године, као и спомен бисте војвода Милића Дринчића и Симе Ненадовића. У спомен-костурници похрањени су остаци ратника изгинулих у Првом светском рату. У истој спомен костурници сахрањени су и српски и аустроугарски војници погинули у Првом светском рату.

Због близине главних саобраћаница Шабац- Лозница, која је удаљена свега 6 км од центра села, и Шабац- Богатић, која се налази на 4 км од центра, Дубље има одличну транспортну позицију. Локални аутобуси пролазе свакодневно обављајући превоз до Шапца и Богатића, развозећи претежно ђаке, и за те намене постоји аутобуско стајалиште. Постојање и железничке станице, где пролази воз на релацији Шабац- Лозница, и њена удаљеност је 4 км од центра села. Потенцијал се огледа и у могућности, да кроз пар година, воз буде транспортно средство за превоз роба широке потрошње, што тренутно свакако није у потпуности искоришћено.

Ученици се у овом селу образују се до 8. разреда, у Основној школи „Никола Тесла“, након чега имају могућност да своје даље школовање наставе у Лозници, или Шапцу, што готово сви и искористе. Постоји и претшколска установа која се налази у оквиру школе, док за најмлађе, није обезбеђен вртић.

За потребе лечења мештана, саграђена је амбулантна станица, у коју пет пута седмично долази лекар опште праксе, док лекар специјалиста није на располагању становницима овог села, те у случају потребе потребно је отићи до шабачког Дома здравља који је удаљен 12 км. Здравствене апотеке и ветеринарске станице налазе у селу, и то, једна здравствена апотека, као и три ветеринарске станице које су такође у приватном власништву и то: Ветеринарска станица „О2“ - Живковић Милан, „Зоо Лек“ Бане Станчетић и „Ветолек“ Боле Станчетић.

Електрична енергија доступна је у читавом насељу, где се снабдевање обавља неометано, без рестриктивних периода, уз помоћ старих и нешто новијих трафостаница. Због све већег броја корисника, на електроурежа долази до преоптерећења па је неопходно извршити реконструкцију електроуреже, ради повећања напона у целом систему. Телефонски прикључци доступни су у свим домаћинствима, док је интернет прикључак доведен у село. У насељу постоји пошта. Водоснабдевање се обавља на

исти начин као и у осталим селима, копањем бунара, а пошто не постоји канализациона мрежа, отпремање фекалне воде обавља се најчешће у за то предвиђене јаме.

Простор Дома културе искоришћено је за организовање прослава у селу, чији је капацитет око 100 места, док у згради Дома културе посотоје још и просторије месне заједнице, месне канцеларије и фолклорног друштва „Бисерница“. Од спортских друштава активни су фудбалски клубови Ф.К. „Млади Борац“ и Ф.К. „Мачванка“ и један шаховски клуб, док од културно-уметничких друштава постоје КУД „Бисерница“ и певачка група „Дубљанске Лоле“.

У овом насељу постоји више трговачких радњи: СТР „Дубљанче“, СЗР „Пилана „Јеротић“, СТР „Ивана“, СЗР „Чавић“, СТР „Уча“, СТР „Пољомачва“. Од малих и средњих предузећа требало би напоменути „Дубљанче“ – Дубље, „Дубљанка плус“ – Дубље, „Силомик“ – Дубље, „Пекара Електро“ – Дубље, „Хеми“ – Дубље, „Каменорезац Миле“ – Дубље. Сва наведена предузећа налазе се у приватном власништву.

Совљак

Совљак је насеље у Србији у општини Богатић у Мачванском округу. Према Попису из 2011. имало је 554 становника. У насељу Совљак живи 510 пунолетних становника, а просечна старост становништва износи 42,3 година (41,6 код мушкараца и 43,2 код жена). У насељу има 193 домаћинства, а просечан број чланова по домаћинству је 3,20. Ово насеље је великим делом насељено Србима (према попису из 2011. године).

Глоговац

У овом насељеном месту по Попису 2011. године било је 777 становника. У насељу Глоговац живи 804 пунолетна становника, а просечна старост становништва износи 43,4 година (41,7 код мушкараца и 45,1 код жена). У насељу има 301 домаћинство, а просечан број чланова по домаћинству је 3,21. Ово насеље је великим делом насељено Србима (према попису из 2011. године). Најзнаменитије личности рођене у Глоговцу сусвакако књижевник Јанко Веселиновић и Милорад Панић (Суреп), песник и истакнути културни посленик и прегалац.

Друмске саобраћајнице које пролазе кроз Глоговац су магистрални пут Лозница-Сремска Митровица, као и магистрални пут Шабац- Црна Бара, што становницила омогућава добру повезаност према овим крајевима Мачванског округа. Аутобуски превоз се одвија свакодневно, и за то је предоређено једно аутобуско стајалиште, које није обележено, нити постоји настрешница.

У Глоговцу постоји једна основна школа, у којој се школују деца до 4. разреда основне школе, и то је издвојено одељење ОШ „Јанко Веселиновић“ из Шапца, у коју свакодневно долази 50 ученика. Такође, поред школе постоји и предшколско одељење, док вртић за најмлађе тренутно не постоји.

Место располаже са здравственом амбулантом која се налази у оквиру пословне зграде, у центру села, која јераније била потпуно расположива за коришћење од стране медицинског особља и лекара специјалисте, док се данас користи само за дневне патронажне потребе. Иако постоји потреба, медицинско особље није на располагању мештанима вог насеља .

Електрична енергија доступна је у свим домаћинствима у селу, док је сам квалитет система на задовољавајућем нивоу, али постоји простора за додатна унапређења. Као ограничавајући фактор у бољем снабдевању наводи се трафо-станица, којих би требало да буде више, како би се мрежа растеретила. Најпотребније је изградити још једну трафо-станицу, која би покривала улице Исака Милосављевића, Ђурђа Јоцковића и Милана Ђаковића. Телефонска мрежа и интернет су доступни у овом селу. Пошта не постоји, али се све потребе регулишу у Црној Бари. Када је реч о снабдевању пијаћом и техничком водом, оно се обавља из атмосферских бунара за техничку, и из цистерни које допрема ЈКП Богатић, у којима се налази пијаћа вода. Ове цистерне свакодневно се допремају у Глоговац. Као најбоље решење овог проблема је прикључак водоводне мреже на систем водоснабдевања у Богатићу. Када је реч о фекалној води, не постоји начин да се иста отпрема, осим складиштења у јаме, које се касније празне на унапред одређеним местима, од стране месне заједнице. Битно је навести да постоји главни канализациони колектор, али није стављен у употребу због неизграђености секундарне канализације.

Дом културе у Глоговцу је у јако лошем стању, и не препоручује се било каква употреба. Раније је то био објекат, са салом од 300 места, позорницом, свлачионицом, клубом, библиотеком и осталим пратећим објектима. Током 70-тих и 80-тих година у овом дому су се одржавала такмичења у оквиру „Фестивала Мачванског аматеризма“. Данас, не постоји ниједно културно-уметничко друштво нити секција. У Глоговцу се налази споменик књижевнику Јанку Веселиновићу, као и споменици палим борцима у Другом светском рату. У оквиру зграде ОШ „Јанко Веселиновић“, постоји галерија са експонатима посвећеним Миодрагу Панићу-Сурепу и Јанку Веселиновићу. Од спортских удружења једино је активан фудбалски клуб, ФК „Радник“ Глоговац. На територији насеља не постоје угоститељски објекти. МЗ Глоговац има свој профил на мрежи „Facebook“.

У месту не постоји систем за наводњавање, док постоји пројекат за Средњемачвански канал, али његова реализација није спроведена до краја, па је због тога и сам канал ван функције, док би имао веома битну улогу у периоду обимних падавина. Тренутно постоје атарски канали који служе за одвођење акумулиране воде на ораницама.

Од активних пројеката постоји манифестација „Јанкови дани“, која се традиционално одржава 13. маја, генерални покровитељ је локална самоуправа (Општина Богатић, Туристичка организација и Културно-образовни центар Богатић). Раније је постојала земљорадничка задруга, Општа земљорадничка задруга, са значајним ресурсима и простором, али је садашње стање непознато. Тренутно не постоје удружења грађана која активно делују. Регистрованих трговачких радњи има пет, од тога три се баве трговачком делатношћу, једна продајом сточне хране и једна апотека.

Очаге

У насељу **Очаге** живи 317 пунолетних становника, а просечна старост становништва износи 38,3 година (38,2 код мушкараца и 38,3 код жена). У насељу има 124 домаћинства, а просечан број чланова по домаћинству је 3,29. Најзначајнија знаменитост села Очаге је манастир Илиње.

Најближа саобраћајница, уједно и једна од најбитнијих у читавом округу, магистрални пут Шабац-Лозница, налази се на свега пет км од центра овог мачванског села. Повезаност аутобуског саобраћаја са Клењем и Богатићем, олакшан је због постојања три означена аутобуска стајалишта.

Основно образовање у трајању од првог до четвртог разреда, ученици стичу у самом месту, у оквиру истуреног одељења Основне школе у Клењу, док се на даље школовање од петог до осмог разреда, упућују у Основну школу у Клењу. У оквиру школе постоји и истурено одељење предшколске установе, док вртић не постоји у селу.

Сви услови за одвијање свакодневног рада здравствене амбуланте су испуњени, али она ипак не ради због недостатка медицинског особља. Лекари и остало медицинско особље нису доступни мештанима овог насеља. У селу не постоји ветеринрска амбуланта, док постоји само једна пољопривредна аптека у приватном власништу.

У свим домаћинствима овог села, доступна је електрична енергија. Трафостаница, која је уједно и једина, је у добром стању. У само једном делу села долази до проблема у напоњу, у улици Душана Остојића, где постоје поменути проблеми са напоном, који су проузроковани лошим квалитом радова на инсталирању система за дистрибуцију електричне енергије. Неопходно је изградити нову трафостаницу и на тај начин решити повремене прекиде електричне енергије. Телефонска и интернет мрежа доступна је у читавом месту. Јединица поште не постоји у Очага, па мештани уколико имају потребе одлазе у најближу пошту у Клењу, са којим се дели поштански број 15357.

И у Очагама, као и у свим раније поменутим селима, снабдевање водом остварује се из ископаних бунара, који се празне помоћу инсталираних хидрофора, а како не постоји начин да се отпреми вода, она се привремено складиштио у јамама, одакле се након неког периода помоћу цистерни односе на локалну депоњу.

Дом културе у овом селу постоји, али се не користи у својој намени. Поред дома не постоје друге културне институције као што су музеји, галерије, и сл. као ни културно уметничка друштва. Фудбалски клуб је једини активан од спортских селекција, и то ФК „Младост“ Очаге. У процесу адаптације се налази и једна етно кућа, која ће ускоро бити отворена за јавност. Ово насеље није представљено на друштвеним мрежама.

Салаш Црнобарски

Салаш Црнобарски је насеље које је према Попису из 2011. година било је 1134 становника. У насељу Салаш Црнобарски живи 1110 пунолетних становника, а просечна старост становништва износи 42,5 година (41,8 код мушкараца и 43,2 код жена). У насељу има 418 домаћинстава, а просечан број чланова по домаћинству је 3,22. Ово насеље је великим делом насељено Србима (према попису из 2002. године). Стојан Чупић је један од најзначајнијих војвода Првог српског устанка, познат и под именом Змај од Ноћаја, живео је у Црнобарском салашу.

Ово место налази се у близини магистралног пута Шабац-Богатић, који даље наставља до границе Србије и Републике Српске. У самом месту постоје аутобуска стајалишта која се свакодневно користе код превоза претежно деце, али користе се и као транзитне станице како би повезале ово село са већим градовима, као што су Шабац, Сремска Митровица, Нови Сад, Београд.

Ученици похађају наставу од првог до четвртог разреда, укључујући и предшколску установу, док се у каснијим разредима преусмеравају на школовање у Основну школу у Клењу. Не постоји вртић за најмлађе полазнике.

За потребе здравствене заштите изграђена је амбуланта, која нема медицинских радника за стални надзор пацијената. Такође, мештанима је у поменутој амбуланти доступна само медицинска сестра. Поред тога, постоје и две ветеринарске станице, од

којих једна ради и у приватном је власништву, док друга не ради, а налази се у власништву државе.

Електрична енергија доступна је у највећем делу овог места. Да систем не функционише добро, говори и податак да у току дана неколико пута нестане електрична енергија, због лошег напона и лошег квалитета мреже. Проблем се може решити изградњом још једне трафостанице, али и заменом застарелих дрвених стубова, који се налазе у неколико мањих улица, новим бетонским стубовима. Потреба постоји и за уличном расветом које тренутно нема. Телефоски прикључци постоје у читавом селу. Због техничких немогућности не постоје кабловски интернет прикључци, па се сигнал преноси бежично. У самом месту не постоји пошта, па се све услуге одвијају у пошти у Бадовинцима.

Водоснабдевање одвија се из бунара, из којих се помоћу хидрофора извлачи вода. За отпремање воде користе се јаме које се копају и које се празне као и у осталим насељима на територији општине. Не постоји канализациона мрежа.

У селу постоји Дом културе који има салу од 180 места, у којем раде два КУД-а, и једна секција каратеа. Поред поменуте сале, у дому се налазе још и просторије месне заједнице, сала за венчавања, сала за омладину, сала за састанке, телефонска централа и локали за широку намену. У центру села налази се биста Јанка Веселиновића. Такође, постоје и споменици палим борцима у Првом и Другом светском рату, који су прилично оштећени и потребна им је рестаурација. У једној од просторија Дома културе налази се стална етнографска поставка, алата и оруђа који су се користили у овом крају пре једног века. Од спортских друштава, активан је ФК „Слобода“ и секција каратеа. Постоје и два угоститељска објекта, који немају смештајне капацитете. Насеље није представљено на друштвеним мрежама.

Рурална привреда ослања се само на трговинске радње, уз неколико продавница сточне хране, које су у прватном власништву.

Богатић

Богатић је насеље и уједно и административни центар Општине Богатић, у коме живи 6.488 становника.

Најзначајније саобраћајнице у мачванском округу, налазе се у непосредној близини Богатића. Прва је регионални пут који носи назив Државни пут првог Б реда број 20 Сремска Митровица –Бадовинци- Павловића Мост, и други регионални пут који носи назив, Државни пут другог А реда Шабац-Богатић- Лозница број 135, и регионални пут другог А реда Богатић – Црна Бара број 136. Аутобуску превоз одвија се у Богатићу, и за то је опредељена аутобуска станица. Насеље Богатић повезано је директним аутобуским линијама у неколико термина у току дана, са више градова у земљи Шабац, Сремска Митровица, Београд, Бијељина.

У Богатићу, ученици имају најбоље услове за усвајање градива у читаво мачванском округу, јер поред основне школе у трајању од 8 разреда, своје школовање могу наставити у месту у Мачванској средњој школи. Поред тога, обезбеђени су услови за најмлађе у вртићу који се налази у склопу предшколске установе, али и нешто старије деце која иду у предшколску установу Слава Ковић.

Здравствена заштита у Богатићу налази се на најозбиљнијем нивоу, у поређењу са осталим местима у округу, јер поред Дома здравља, постоје свакодневно три смене, у којима раде и лекари специјалисти. Такође, постоји хитна служба и дежурство. Апотеке су проширене по читавом селу, и тренутно их је пет, и то: Флос, Цавић, Апотекарска установа Шабац, Мелиса, Беладона. За потребе интервенција постоји и стоматолошка ординација у оквиру Дома здравља, стоматолошка ординација „Осмех“ и стоматолошка амбуланта „Алексић“. У случају постојања потребе за интервенцијом ветеринара, на располагању су следеће ветеринарске амбуланте и станице: Ветеринарска станица „Давидовић“, ветеринарска апотека „Неша“, ветеринарска апотека „ЗОО ЛЕК“, ветеринарска апотека „ЕУРО ЛЕК“.

Електрична енергија је доступна је у читавом селу. Снабдевање се обавља уредно, са изузетком у улици Мике Митровића, где се у једном делу улице, тачније од броја 71 па до краја улице, примећују чести нестанци електричне енергије. Ови нестанци много се чешће испољавају у зимским месецима, када је снабдевање отежано због временских услова. Поред решавања поменутог проблема, потребно је саградити нову трафо-станицу. Телефонски и интернет прикључци постоје у читавом месту, и то од стране више оператера. Богатић има своју матичну пошту, са поштанским бројем 15350.

Месна заједница Богатић се водом снабдева из водоводне мреже ЈКП Богатић, док се вода отпрема цистернама ЈКП. Систем канализационе мреже није доступан у месту, тако да се фекалне воде акумулирају на заједничку депонију, одакле се касније цистернама одвозе на простор предвиђен за складиштење. Одлагање атмосферске, подземне и отпадне воде, осим раније наведеног начина, акумулирају се у каналима који су прокопани по читавом селу, али због лошег одржавања и запуштености, нису стављени у функцију у потпуности.

Носилац културних активности у насељу Богатић, али и на територији целе Општине Богатић је Културно-образовни центар (КОЦ). У оквиру КОЦ постоје и секције глуме, фолклора, плеса и сликања. Споменици у Богатићу, постоје на више места, а они су: Споменик палим борцима у Другом светском рату (у центру), Споменик палим борцима који се налази на излазу прем месту Белотић, бисте посвећене Милићу од Мачве, Слави Ковићу, учесницима Првог светског рата, и Мики Митровићу.

У насељу Богатић делују спортска удружења, и то: ФК „Мачва“ са млађим селекцијама, карате клуб, шаховски клуб, рукометни клуб „Мачва“, школа спорта „Јуниор“.

У Богатићу своје седиште има радио „Нешвил“.

Од малих и средњих предузећа која послују на овој територији су: Предузеће за производњу и промет сточне хране „ЗОО ЛЕК“, предузеће за производњу и промет сточне хране „Протеинка плус“, ДПС „Клас“, „Зелена оаза“.

Узвеће

У насељу Узвеће живи 890 пунолетних становника, а просечна старост становништва износи 41,5 година (40,5 код мушкараца и 42,6 код жена). У насељу има 379 домаћинстава, а просечан број чланова по домаћинству је 2,91. Најстарије породице су Фирауновићи досељени са Косова, заједно са Војиновићима крајем XVII века. Остали досељеници почели су да се досељавају почетком XIX века из околине, од Кордуна, из Семберије и из Босанске Крајине.

Ово село налази се у непосредној близини регионалног пута који повезује Богатић и Шабац. У месту постоје аутобуска стајалишта, са којих се свакодневно превозе путници до Шапца и Богатића, док не постоје линије до већих градова као што су Београд, Нови Сад...

У селу постоји амбуланта која служи за прегледање пацијента, које се одвија једном седмично када у место долази лекар опште праксе. Ветеринарска станица, која се налази у селу, у приватном је власништву и доступна је стално мештанима.

Основна школа која се налази у насељу предвиђена је за похађање наставе за узраст од првог до четвртог разреда, док се на даље школовање ђаци упућују у основну школу у Глушцима. Одељење предшколске установе налази се у селу, док тренутно нема услова за постојање вртића.

Електрична енергија доступна је у читавом месту. Неопходно је да се у наредном периоду изврше преправке које би допринеле да се побољша напон, који би у току читавог дана био изједначен. Као један од већих проблема, наводи се и потреба да се промене дотрајале дрвене бандере, новим, бетонским. Телефонска мрежа распрострањена је по читавом месту, као и интернет прикључци, који се користи само у оним домаћинствима која за то имају потребе. Пошта не постоји у селу, па се у случају потребе мештани одлучују за најближу пошту која се налази у Глушцима.

Као и у већини села, и у овом, снабдевање водом је отежано, и обавља се на исти начин, уз помоћ хидрофора који извлаче воду из ископаних бунара. Отпремање воде врши се у за то предвиђеним септичким јамама, док се њихово пражњење врши помоћу цистерни. Цистерне се празне на депонијама, које су опредељене за те сврхе од стране месне заједнице. Атмосферске воде требало би да се отпремају уз помоћ канала, који су прокопани по читавом селу, али су услед неодржавања и запуштености ван функције.

У месту постоји Дом културе, са салом која има 300 седишта, биоскопским платном, угоститељским објектом и продавницом. У центру села налази се споменик борцима палим у Првом и Другом светском рату, који се налази у лошем стању. Тренутно нема секција за децу и младе, као ни културно- уметничких друштава. Постоји један фудбалски клуб, ФК „Узвеће“. Угоститељски објекти у селу немају простора за преноћиште гостију, само за дневна окупљања. Село није оглашено на друштвеним мрежама.

У селу је регистровано само једно удружење, и то „Удружење произвођача дувана“. Оно што је занимљиво је да је ово удружење није локалног карактера већ да окупља произвођаче з целе земље, разлог његовог седишта у овом месту је тај што је Узвеће један од највећих произвођача дувана у држави

Привреда функционише уз помоћ неколико трговинских радњи, и то: „Узвећанка“, док предузећа „Леди“ и „Туфегџић“ поред малородајних објеката поседују и производне погоне који се налазе у селу.

ПРИРОДНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ПОДРУЧЈА

Рељеф

Мачва припада јужном делу дна Панонског басена. На западу је ограничена доњим током Дрине, на северу и истоку лактастом окуком Саве и на југу Мачванским одсеком. Мачва представља велику макроплавину, коју је изградила Дрина на ушћу у Саву. Акумулативна мачванска равница је избраздана старим речним коритима. Благо је нагнута ка северу, што је одредило оријентацију њене хидрографске мреже према североистоку. У рељефу Мачве се издвајају велике алувијалне равни, по ободу, створене акумулативним деловањем Дрине и Саве, које по постанку представљају најмлађе и топографски, најниже терене. Алувијалне равни Дрине и Саве и десних притока Саве (Битва, Засавица), представљају најниже делове Мачве. То су мочварни и водоплавни терени који су били плавлени за време сваког поводња и по којима су реке развијале своје меандре. Изнад алувијалних равни незнатно се издиже пространа акумулативна мачванска равница, у чијем се слабо расчлањеном рељефу издвајају благо издигнуте акумулативне терасе, између пет старих корита Дрине и четири стара корита Саве (микродепресије у којима су се некада налазиле баре и језерца). Висинска разлика између алувијалних равни Дрине и Саве и акумулативних тераса мачванске равнице износи 2,0- 5,0м, па су ове површине биле увек суве, ретко плавлене високим водама и погодне за изградњу насеља и пољопривреду. Више и оцедитије земљиште у Мачви чине остаци речних тераса, које имају најповољније морфометријске и хидрографске услове за локацију насеља и на њима су изграђена сва данашња насеља у Мачви. Између њих су микродепресије или напуштена корита Дрине и Саве.²

Рељеф општине има типично равничарски карактер, са веома малим висинским разликама. Најнижа тачка се налази поред реке Битве у катастарској општини Глушци (76м.н.в.), а највиша тачка има коту 94м.н.в. и налази се на југу катастарске општине Бадовинци. Висинска разлика износи 18 м. Нагиби терена не прелазе 0,5%.³

Педолошке карактеристике⁴

Мачва представља посебан педогеографски микрорејон, где су аридна клима и алувијални седименти и лес, као најчешћа литолошка подлога пресудно утицали на структуру педолошког покривача. У овом рејону велика издиференцираност педолошког покривача огледа се у смени различитих типова земљишта, почев од алувијалних, минерално - барских преко чернозема до гајњача и смоница. На територији општине Богатић образовао се већи број типова земљишта. Најзаступљенија су аутоморфна земљишта (56,3%) и то гајњача (23,5%), а од хидроморфних земљишта најзаступљенији је алувијум (19,5%).

Чернозем: Биолошке особине чернозема (4,5%) условљене су неутралном реакцијом и садржајем хумуса. Ова врста чернозема је погодна за пољопривреду и уз примену агротехничких мера постижу се високи приноси.

² Просторни план општине Богатић

³ Акциони план запошљавања за Општину Богатић, 2017, страна 7

⁴ Просторни план општине Богатић, страна 54

Деградирани чернозем: Деградирани чернозем (13%) заузима већу површину од нормалног чернозема и заступљен је у деловима катастарских општина: Богатић, Дубље, Метковић, Глушци и Узвеће. Деградирани чернозем има добру водопропустљивост, која је резултат његове структуре и песковите подлоге, као и изражену способност капиларног пењања воде, што је од посебног значаја за наводњавање. Производна способност му је прилично велика, а за гајење воћа је погоднији од нормалног и излуженог чернозема.

Гајњача и гајњача у лесивирању: Обухвата делове катастарских општина: Бадовинци, Салаш Црнобарски, Глоговац, Совљак, Богатић, Дубље и Клење. У зони гајњаче среће се и чернозем у катастарским општинама Клење и Богатић и ливадско земљиште у катастарским општинама Богатић и Глоговац. Нормална гајњача је најзаступљенији тип земљишта у Општини и заузима 23,5% територије, а гајњача у лесивирању заузима 15,3%, што заједно чини 38,8% територије општине, тако да су ово најзаступљенија земљишта. Гајњаче су земљишта средње пољопривредне вредности. Применом агротехничких мера продуктивност се може повећати, посебно повећањем хумусног хоризонта, процесом хумизације, уношењем органских материја или гајењем трава. На гајњачама добро успевају стрна жита, мање кукуруз. Ово земљиште је оцедито па је погодно за ливаде, пашњаке и гајење коштичавог воћа: вишања, трешања, кајсија, бресака. Гајњача у лесивирању је заступљена у северозападном (Црна Бара и Баново Поље) и јужном делу општине (Бадовинци, Очаге и Клење). Према производним својствима спада у ред земљишта слабијих продуктивних особина. Оподзољивање се може спречити мелиоративним и агротехничким мерама.

Алувијум: Највеће површине под алувијумом се налазе у западном и северозападном делу општине, поред Дрине и Саве у атарима села: Бадовинци, С. Црнобарски и Ц. Бара. Мање површине се налазе поред реке Засавице. Пољопривредна вредност алувијалног земљишта је велика. Његове морфолошке, физичке и хемијске особине пружају повољне услове за пољопривредне културе, посебно поврће али за шуме и ливаде. За обезбеђивање биљака водом у току лета, важна је чињеница да је изражена капиларна способност издицања воде, која је већа него код других земљишта. Алувијална земљишта се убрајају у најплоднија, али низ околности умањује њихову вредност, као што су поплаве и бујични наноси. Подела алувијума се врши према садржају креча на: карбонатни (дрински) и некарбонатни (савски) алувијум. Карбонатни алувијум простире се поред Дрине све до њеног ушћа. Садржај хумуса у површинском слоју износи 3 - 5%, а укупног азота 0,11- 0,22%. Безкарбонатни алувијум се простире дуж десне обале Саве. Ова врста земљишта је погодна за гајење интензивних ратарских култура.

Ливадско земљиште / минерално - барско земљиште (Семиглеј): Ово земљиште се често описује као минерално - барско. У општини Богатић је заступљено на 16,4% површине и то у Ц. Бари, Б. Пољу, Богатићу, Глушцима, Метковићу, Узвећу, Богатићу и Белотићу. Минерално барска земљишта имају нешто слабије физичке особине. Мање су порозна, теже регулишу влажност и подложна су забаривању. Мања количина кише их разблажи, али се лако стврдну и пуцају. То су тешка земљишта и за пољопривреду слабо подесна, пошто су или сувише влажна или претерано сува и врло тврда. Ритска црница или минерално барско земљиште у ужем смислу по саставу је иловача или лака глинуша. Акумулативни хумусни хоризонт је дубине 45- 90 cm. Минерално барска земљишта око Битве и Засавице, још увек су подложна дејству влаге, па се и даље

налазе у стадијуму забаривања. Садржај хранљивих материја не осигурава високу продуктивност, нарочито тамо где се јављају високе подземне воде. У сушним годинама оне често дају високе приносе, јер добро држе влагу, а подземна вода је на малој дубини. На њој добро успевају окопавине, крмно биље и поврће, слабије стрна жита.

Смоница хидрогена: Смоница спада у групу нешто тежих ритских црница. У општини Богатић је заступљена хидрогена смоница, на малим површинама у делу КО Белотић и Богатић. Тежак механички састав смоница, нестабилан у сувом и влажном стању захтева дубоку обраду којом се побољшава структура, водне, ваздушне и топлотне особине овог земљишта. Агротехничке мелиорације захтевају калцификацију, хумизацију и гајење вишегодишњих трава (луцерке). На смоницама добро успевају окопавине, крмно биље и воће, а слабије жито.

Параподзол (псеудоглеј): Параподзол је такав тип подзола код кога су процеси деструкције и оподзољавања најмање одмакли. У општини Богатић се појављује на два локалитета: у делу КО Глушци, Богатић и Баново Поље, у северном и КО Дубље у јужном делу Општине. Заузима 6,8% укупне територије Општине. Параподзол спада у безкарбонатна и кисела земљишта.

Хидрографија

Површинске воде

Река Сава (945 км) представља непосредно после ушћа Дрине, границу према АП Војводина, у дужини од око 12 км, а највећим делом протиче северно од општине Богатић, подручјем општине Сремска Митровица. Сава је пловна река у делу који заузима територију Општине. У Саву се на овом простору са десне стране улива река Дрина и мање притоке Засавица и Јерез.

Река Дрина (346 км) је највећа притока Саве и већим делом је гранична река између Србије и Босне и Херцеговине, односно представља међудржавни водоток. У доњем току Дрине веома је изражена флувијална ерозија. Река меандрира и мења корито, па се њеним ерозивним дејством део земљишта у западном делу општине Богатић нашао на левој обали реке, те тиме река Дрина не представља западну границу територије Општине

Битва је речица дуга око 31 км и има широку алувијалну раван у доњем току. Извире код села Дубље, тече на север до Глушаца, а затим скреће на исток и улива се у Саву низводно од Мачванске Митровице. Сливно подручје реке Битве од око 85 км² налази се у средишњој Мачви. Због спорог површинског отицања ово подручје је испресецано густом мрежом канала, нарочито у делу између Богатића, Раденковића и Глушаца. Корито доњег тока Битве при високим водостајима има ширину 400 - 500 м, а при ниским 30 - 50 м. Главни ток Саве у холоцену је био у кориту доњег тока Битве. Каснијим померањем ка северу Сава је просекла нови рукавац Засавицу који је једно време био њен главни ток.

Специјални резерват природе „Засавица“

Специјални резерват природе „Засавица“ је природни резерват стављен под заштиту државе 1977. године, као природно добро и категорија од изузетног значаја. Резерват се простире у северном делу Мачванског округа, на територији општине Сремска Митровица и Богатић. Ово је мочварно подручје са поплавним ливадама и шумама површице 1825 хектара, уз речицу Засавица дужине 33.1 километар. Кроз овај резерват тече речица Засавица, која је једна од притока реке Саве. Станиште је више стотина птица, животиња и риба. У овом резервату обитава риба умбра, а од 2004. године, и породица даброва која је раније истребљена у читавој држави. Треба навести да на Засавици такође постоји и објекат за смештај посетилаца са више лежајева.

*Подземне воде*⁵

Општина Богатић је, као и цела Мачва, богата подземним водама изузетног квалитета. На подручју општине постоји више типова изданских вода, са великим резервама, у различитим геолошким срединама: фреатска издан у квартарним језерско - алувијалним седиментима, субартерска и артерска издан у неогеним седиментима и карстна издан у кречњацима, који су покривени неогеним седиментима.⁶

На подручју општине Богатић почетком деведесетих година прошлог века откривене су неисцрпне резерве лековите геотермалне воде. Хидрогеотермални систем Мачве је откривен 1982. године када је откривена велика кондуктивна геотермална аномалија у неогеним седиментима у Дубљу, тј. у централном делу Мачве (Миливојевић и остали., 1982). Тада су започела хидрогеотермална истраживања. Њихови резултати показују да је нискотемпературни конвективни хидрогеотермални систем "Мачва" део великог регионалног истог таквог система, који се простире испод Мачве, Семберије и Срема на око 2000 км². До сада добијени резултати су веома интересантни. Испод неогених седимената налази се карстни резервоар у кречњацима тријаске старости из кога је могућа интензивна експлоатација геотермалне енергије за загревање насеља, производњу хране и за коришћење у индустрији. Изнад резервоара у централном делу Мачве откривена је најинтензивнија кондуктивна геотермална аномалија у целом Панонском басену, јер је у бушотини ББ-1 на дубини од 412 м откривена термална вода са температуром од 75 степени целзијусових (Миливојевић и остали, 1987). Због тога Мачва представља југословенски и српски "Ред Спот" као што је то Панонски басен у Европи (Хорват, Бодри и остали., 1979). Резултати прелиминарних тестова изведених у истражним бушотинама, као и резултати добијени хидрогеотермалним моделирањем показују да је код Богатића могућа експлоатација геотермалне енергије са термалном снагом од најмање 150 MW.

Климатске карактеристике

Географски положај општине Богатић, с обзиром на одређени степен континенталности, условљава усмерено-континентално поднебље са извесним специфичностима које се манифестују као елементи субхумидне и микротермалне

⁵ Приказ на интернет презентацији Општине Богатић (<http://www.bogatic.rs/page.php?secid=3&pageid=9&contid=72&mod=allpage>), изворно Хидро и геотермални модел Мачве, Мића Мартиновић, Михаило Миливојевић, Рударско-геолошки факултет, Институт за хидрогеологију, Лабораторија за геотермалну енергију

⁶ Просторни план Општине Богатић, 2011-2020

климе. Средња годишња вредност температуре ваздуха за подручја општине Богатић и Мачве износи 11.2 0C. Средња годишња вредност релативне влажности износи 78% . Средња годишња сума осунчавања, изражена у часовима трајања сјаја сунца је 1708,4 часа а просечно релативно осунчавање износи 38.8% од могућег (потенцијалног) осунчавања. Годишња просечна вредност падавина је 662 мм. Просечна годишња учесталост снежних дана износи 22,1 дан у години или 6,1% од укупног броја дана доносно 17,4% од укупног броја падавинских дана. За предметну територију преовладајуће је струјање ваздушних маса из правца северозапада (NW) са 181%0 а затим југоистока (SE) са 143%0. Најмању учесталост има јужни (S) ветар са 39%0 и југозападни са 61%0. Подручје општине Богатић представља део акумулативне мачванске равнице, која је благо нагнута према северу.⁷

ИСТОРИЈА

Обзиром да се налази на ушћу две реке и да је веома плодна равница, Мачва је насељена од најранијег периода. Први налази боравка човека на овим просторима датирају око 5.000 година пре нове ере (култура Старчево). Из тог времена остали су трагови првих мелиорација у Европи који су рађени само још у Месопотамији и Египту. У овој култури се први пут јавља земљорадња. Сточарство, лов и риболов су такође значајни услови преживљавања. Оруђа тога доба су секире од глчаног камена, посуђе је од керамике а оружје од дрвета и камена.

Из периода од 3.800 до 3.000 године пре нове ере пронађени су трагови културе Винча. Ову културу карактерише изгрдњ кућа од прућа и блата или и земунице. Развијају се интензивно земљорадња и сточарство, а задржавају се лов и риболов. Оруђа и оружја су израђивана од камена, кремена, дрвета и кости. Керамика је и даље заступљена у разним облицима примене. Задњи период културе Винча енеолит у Мачви је обровац, који је назив добио по рововима којима су се куће штитиле од поплава. У овом периоду се јавља бакарно оруђе и оружје.

Последњи период праисторије у Мачви је бронзано и гвоздено доба са 16 локалитета из тог доба и огромним бројем пронађених предмета. Мачву пред крај овог периода насељава племе Скордиска који су основали Сингидунум - данашњи Београд.

Око 60.године пре нове ере на Саву у Мачви долазе Римљани који у тешким борбама потискују Скордиске преко Саве и успостављају своју власт на овом подручју. Због близине једне од римских престоница Сирмиума - данашња Сремска Митровица, Мачва је доста насељена и испреплетана римским путевима. Мачванска Митровица је била у склопу Сирмиума, а важни прелази преко река су били код Црне Баре, Лознице и Зворника.

Из овог периода има велики број налазишта по целој Мачви а ископине Сирмиума су међу најлепшим у Европи.На овим просторима Римљани остају до петог века нове ере када се повлаче пред Сарматима, Хунима, Готима, Гепидима, Лангобардима и Аварима.

Са доласком Авара на ове просторе је тесно везано и досељавање Словена. Овде се воде борбе Авара, Франака и Бугара.

Крајем IX века на ово подручје долазе Мађари и дуго времена владају и ратују са Србима. Око 960.године у рату против Мађара на реци Битви погубљен је српски кнез Часлав. Краће време (976 - 1017.године) овде влада македонски цар Самуило, а после тога за Мачву се боре Византија и Мађари, који су 1072.године продрли чак до Ниша. Године 1247. Мађари овде успостављају Мачванску бановину, која је била много већа него Мачва данас, а име је добила по области - граду Мачва чији локалитет ни до данас није сигурно утврђен. Управу над бановином мађарски краљ Бела IV је поверио Ростиславу Михаиловићу, избеглом руском кнезу. Српски краљ Урош I је 1268.године водио жестоке борбе са Мађарима за Мачву.

⁷ Акциони план запошљавања за Општину Богатић, 2017, страна 7

После 1282.године управу над Мачвом од Мађара добија краљ Драгутин. После његове смрти 1316.године, њега наслеђује син Владислав II кога је уклонио његов стриц Милутин. Мађарски краљ Карло I Роберт, 1320.године заузима Мачву. Цар Душан је неколико пута покушавао да освоји Мачву, али без успеха. Тек је кнез Лазар Хребелановић 1381.године заузео Мачву. По повели из манастира Раваница у Мачви, која се звала Битва, по истоименом насељу, помиње се 16 насеља. Кнез Лазар води битке за ове просторе са променљивим успехом. Турци први пут упадају у Мачву 1391.године.

После смрти турског цара Бајазита I у бици код Ангоре 1402.године са Монголима, српски кнез Стефан Лазаревић добија од византијског цара титулу деспота Србије а од Мађара добија на управу и мачванску бановину заједно са Београдом.

Турци заузимају целу Србију, па и Мачву 1439.године. Ђурађ Бранковић се склања у Мађарску, одакле 1443. и 1444. године упада у Србију и заузима је све до Софије. Турци 1458.године поново заузимају Мачву и пале је заједно са Сирмиумом. У доба Деспотовине у Мачви је подигнуто неколико манастира и цркава: Цуљковић, Радовашница, Петковица, Цокешина, Ивања (Ново Село).

Падом Деспотовине Мачва 1459.године долази под власт Турака. Од 1464.године мађарски краљ Матија Корвин води борбе са турцима око Мачве и 1476.године заузима Шабац (основали га Турци 1470.године као тврђаву Бејурделен). Борбе у овој области се настављају и крајем XV и почетком XVI века.

Турски султан Сулејман Величанствени заузима Шабац 7.јула 1521. године и Мачва остаје под влашћу Турака све до познатог бечког рата 1683-1699. године. Турци обнављају град утврђење Мачо које називају тврђава Ноћај. У овом периоду Мачвом владају диздари и у њој већином бораве војне трупе које одатле крећу у освајање Аустрије и Угарске.

Пред крај XVII века Турци трпе прве велике поразе код Беча 1683. и код Будима 1686. године. После тога враћају своје територије у Славонији, Војводини и Босни, да би 6.септембра 1688.године заузели најпре Београд, а после седам дана и Шабац, који је био најјаче турско утврђење у Србији. Продор Аустријанаца даље у Србију и освајање Ниша зауставио је рат са Француском.

Ипак Лудвиг Баденски 1689.године узима Ниш, Лесковац, Врање, Приштину и стиже у Македонију до Велеса. Први пораз у овом освајачком походу Аустријанци трпе 1690.године код Качаника и повлаче се чак преко Саве и Дунава. Са аустријском војском повлачи се и српски народ - Велика сеоба Срба под Арсенијем Чарнојевићем, тако да Србија остаје потпуно пуста. Мачва је задња напуштена, да би тек после Пожаревачког мира 1718. године почела да се насељава становништвом из Херцеговине.

У сеоби Срби остају дубоко у Угарској тако да се 1710. године у једном запису из Будима спомиње извесни Симо Димитријевић Црнобарац. Нови рат Аустрије и Турске започиње 1716.године који се завршава победом Аустрије, који владају Мачвом до 1739. године. Поред своје војске Аустријанци организују Србе у оквиру војних округа, чији центри су били Црна Бара и Прњавор. Центром војног округа у Црној Бари командовао је оберкапетан Вук Исаковић и била је распоредена од Раче до Бадовинаца са 4 чардака: Кордан, Црна Бара, Лазарет и Бадовинци.

Због заштите од куге Аустријанци оснивају санитарне установе контумаче - лазарете у Параћину, Чачку и Црној Бари. Први попис насеља шабачког дистрикта урадио је пуковник Најперт 1718. године. Број становника се нагло повећава придошлицама из Херцеговине и Црне Горе.

У попису из 1735.године у Мачви се помињу 4 цркве: Црква св. Архистрига Михајла и Гаврила у селу Дреновац, Црква св. Николаја у Богатићу, Црква св. Георгија у Црној Бари и Црква св. Архистрига Михајла и Гаврила у шанцу Прњавор. Године 1737. Аустрија почиње рат против Турака у Србији и Босни. Миром од 1739.године Мачву поново добијају Турци.

Институт за рурални развој
пројекат «Унапређење локалних капацитета за повлачење средстава из ИПАРД фонда»

Велики број мачвана је за време и после рата пребегао преко Саве у Аустрију и чак у Русију. Постоји писани податак да је 1757.године око 1.000 мачванских породица прешло Саву и отишло у Миргород у Русији.

Мачванска кнежевина (оберкнез Урош Дрмановић из Богатића) је 1788. године имала 25 села са 845 кућа и 24 сеоска кнеза: Танабовић, Причиновић, Дреновац, Орашац, Узвеће, Глушци, Ноћај, Засавица, Баново Поље, Метковић, Богатић, Клење, Црна Бара, Бадовинци, Беговци, Ново Село, Прњавор, Чокешина, Петковица, Рибари, Петловаћа, Глоговац, Липолист, Совљак, Скрађани, Бела Река, Слеччевић, Трновито, Штитар и Мотовило. Највише по 90 кућа су имали, Црна Бара, Бадовинци и Богатић.

Аустрија је објавила рат Турској 9.фебруара 1788. године, али га је после доста борби око Београда, Шапца, Лознице и другде изгубила, и народ у Мачви и даље остаје под Турском окупацијом. Овог пута Турци много бруталније кажњавају Србе, који су се у задњем рату скоро у целости борили на страни Аустрије.

Тежак положај спрског народа довео је до организовања устанка у Србији под вођством Ђорђа Петровића 2.фебруара 1804.године. На Карађођево писмо, поп Лука Лазаревић средином фебруара окупља устанике и почиње са опсадом Шапца.После пораза Турака код Бељина и Свилеуве они се склањају у шабачку тврђаву.

После неколико неуспелих покушаја освајања шабачке тврђаве 17.04.1804. године заповедник тврђаве се предаје и предаје Шабац Србима. Већи део Мачвана наставља борбе у опсади Београда, Пожаревца, Смедерева и другим. У току 1805.године Мачва је била релативно мирна са мањим борбама крајем године око Шапца.

Становништво Богатића претрпело је велике губитке у Балканским ратовима 1912-1913. године, а нарочито за време Првог светског рата 1914-1918. године. Учешће и допринос мачванског становништва у Церској и Колубарској битци било је огромно. За време Првог светског рата, поред губитака у борбама, становништво ових крајева било је жртва ратних злочина које су при упадима у Мачву чиниле аустро-угарски војне јединице претежно над женама, децом и старачким становништвом о чему сведоче записи, фотографије, и извештаји тадашњих међународних експерата присутних на овим подручјима.

У току Другог светског рата, Богатић са околином био је поприште жестоких борби. Богатић је неколико пута ослобађан у 1941. години. Средином јула 1941. године на Бубањи, у непосредној близини Богатића, формиран је Мачвански народноослободилачки одред који је 7. августа исте године напао и заузео Богатић. Ослобођење Богатића представљало је велики политички успех о коме се одмах разнео глас по целој Мачви и Србији. Град с околином постао је центар ослобођене територије с које је успешно дејствовао Мачвански партизански одред. У центру града подигнут је споменик Мики Митровићу, команданту одреда и палим борцима.

КУЛТУРА

Носилац културног живота на територији Општине Богатић је Културно-образовни центар Богатић (КОЦ).

КОЦ управља Домом културе у Богатићу који је 2008. године у потпуности реконструисан, савремено уређен и опремљен за одржавање манифестација, приредби и изведби најразноврснијег карактера, попут концерата, приредбе, песничких вечери, промоција књига, изложби слика, и слично.

У оквиру Културно-образовног центра делују Аматерско позориште „Јанко Веселиновић“, Културно-уметничко друштво „Ђидо“ са фолклорним ансамблом и народним оркестром.

Аматерско позориште „Јанко Веселиновић“

Аматерско позориште за годину свог оснивања узима годину када је изведена прва представа, давну 1950. Марта те године поставка аматерског позоришта Јанко Веселиновић одиграла је

„Сумњиво лице“, Бранислава Нушића. Како се наводи на званичној презентацији Општине Богатић, Аматерско позориште Јанко Веселиновић већ 1954. године изводи своју прву представу ван територије Богатића и то на смотри КУД „Подриња“. Том приликом изведена је представом „Угашено огњиште“ у режији Миливоја Мартиновића. Са представом „Коштана“ позориште је учествовало 1972. године на фестивалу аматерских позоришта Србије у Смедеревској Паланци као и на првом Фестивалу драмских аматера села Србије (ФЕДРАС) у Малом Црнићу где освоја прво место. Исто се поновљен је и са представом „Поздрави неког“ 1973. године. Обе представе режирао је Миливоја Мартиновића. Златна година АП Јанко Веселиновић била је свакако 1975. када је за изведбу драме „Мећава“ у режији Миливоја Мартиновића, на фестивалу аматерских позоришта у Чачку, освојено прво место за режију, сценографију, главну мушку и главну женску улогу. Ништа мање значајан успех остварен је и 1977. године са представом „Прстен у извору“, Добрице Ерић у режији Миливоја Мартиновића освајањем прве награде на Регионалној смотри драмских аматера Подрињско-колубарског региона у Ваљеву.

Неке од најзначајнијих домета овог позоришта су представа „Колубарска битка“, „Свети Георгије убија аждаху“, „Ружење народа у два дела“, „Професионалац“, „Урнебесна трагедија“, „Путујуће позориште Шопаловић“, „Тре сореле“, „Бокешки д мол“ и друге.

Чувајући успомену на Миливоја Мартиновића, једног од оснивача овог позоришта, редитеља, и глумца, АП Јанко Веселиновић сваке јесени организује меморијалну смотру „Позоришни дани Миливоја Мартиновића“ на којој, по позиву, учествују аматерска позоришта из Србије, Хрватске и Републике Српске. Позориште има веома развијену дечију сцену, која је остварила запажено извођење представом „Вести из несвести“, Љубивоја Ршумовића, у режији Зорана Ђонлића.

Фолклорни ансамбл „Ђидо“

Из некадашњег Културно-уметничког друштва „Јанко Веселиновић“, основаног 1950. године, израстао је Фолклорни ансамбл „Ђидо“. Ансамбл је добио име по истоименом комаду Јанка Веселиновића. Од 1995. године ансамбл континуирано ради и постиже запажене резултате, заснивајући свој програм на традиционалним и стилизованим облицима народне уметности.

Ансамбл данас окупља око 300 чланова различитих узраста који су сврстани у пет дечијих ансамбала, припремни, први извођачки, ансамбл ветерана, певачку групу и народни оркестар. Сви ансамбли током године више пута наступају у Богатићу. Концерти ФА „Ђидо“ су најпосећенија културна манифестација Општине Богатић. Такође, чланови ансамбла гостују у свим месним заједницама и на тај начин афирмишу фолклорну уметност међу мештанима свих насељених места. Фолклорно стваралаштво је високо цењено што је значајно допринело оснивању фолклорних секција у већини насељених места на територији општине. Тако се културни живот у насељеним местима са територије Општине Богатић управо у највећој мери и везује рад сеоских-културно уметничких друштава. Тренутно активно раде:

КУД "Живан Арнаутовић" у Бадовинцима,

Институт за рурални развој
пројекат «Унапређење локалних капацитета за повлачење средстава из ИПАРД фонда»

КУД “Станислав Јосиповић” у Белотићу,
КУД “Бисерница” у Дубљу,
КУД “Мачванка” у Клењу,
КУД “Вез” у Глушцима.

Народна библиотека „Јанко Веселиновић“

Народна књижница и читаоница “Јанко Веселиновић” основана је у Богатићу 1946. године, а прве књиге које су биле понуђене читаоцима, прикупљали су и доносили сами мештани. Просторије тадашње књижнице биле су смештене преко пута основне школе.

Године 1950., библиотека је премештена у улицу Мике Витомировића, а назив Народна библиотека „Јанко Веселиновић“ добила је 1960 године. Те године ова установа улази у састав Културно-просветног центра, касније названог Заједница домова културе, односно Културно-образовни центар (од 1977 године). Одлуком Скупштине Општине Богатић од 18. фебруара 2011. године, Народна библиотека “Јанко Веселиновић” поново постаје самостална установа културе. Данас, библиотека има девет радника (три књижничара, једног вишег књижничара и три библиотекара, административног референта и директора), а у њеном саставу послују три одељења:

1. Одељење за набавку и обраду библиотетске грађе
2. Одељење за рад са одраслима
3. Одељење за рад са децом и омладином

Народна библиотека “Јанко Веселиновић” у Богатићу данас располаже фондом од више од 40000 монографских публикација. Вредно је поменути да се „Српски рјечник“, оригинално дело из 1898 год. Вука Стефановића Караџића налази баш у овој установи културе у Богатићу. Сталним прибављањем нових књига, организовањем књижевних вечери, трибина и промоцијама нових издања, издавањем публикација, библиотека данас представља културни и информациони центар локалне заједнице и уз Културно-образовни центар један је од носилаца културне делатности у општини Богатић.

Током 2017. године Народна библиотека „Јанко Веселиновић“ у сарадњи и уз подршку Општина Богатић су привела је намени читаонице постојећи магацински простора површине 30 квадратних метар са осам корисничких места, као и једним компјутером. Недостатак простора за одлагање књига и лоша стање објекта у коме се Библиотека налази, захтева стална улагања у реконструкцију и адаптацију.

Да би библиотека остварила своју мисију културно-информационог центра неопходно је у потпуности спровести процес дигитализације. За сада Библиотека спроводи процес дигитализације најважнијег ресурса Библиотеке, Завичајне збирке, са веома скромним ресурсима. Други проблем који у овој установи истичу, а који се јавља у свакодневном раду са корисницима али и у сарадњи са другим библиотекама, је недостатак електронског каталога. Рад на побољшању ова два сегмента могу се сматрати приоритетима развоја ове установе.

Неговање сликарства и књижевне уметности у Богатићу има веома богату традицију и неизоставни су делови културног живота на територији Општине Богатић.

Зачеци и развој сликарског покрета у општини Богатић недвосмислено је везан за две личности које су створиле оно што се данас може назвати „Мачванска сликарска школа“, то су били Милић Станковић (Милић од Мачве) и Миљивоје Мартиновић. Једно од најзначајнијих наслеђа сликарског покрета је Сликарска колонија која се од 1998. године одржава у Етно-парку у Совљаку у организацији Културно-образовног центра.

Културни живот на територији Општине Богатић унапређују и удружења грађана чија је област деловања усмерена ка неговању и афирмацији културног стваралаштва, при чему се посебно издваја *Удружење писаца „Јанко Веселиновић“ Богатић*. У организацији овог удружења приређују се различите песничке и књижевне вечери, те објављују дела локалних писаца и песника.

Домови културе и културно-уметничка друштва у сеоским месним заједницама

Мрежа објеката културе на осталом делу територије општине је релативно добро развијена, тако да се мањи објекти у функцији културе (сеоски домови културе), налазе у скоро свом насељима у општини, са укупном површином од око 5150m². Проблем представља употребљивост, искоришћеност и опремљеност ових објеката, која је недовољна и неуједначена. Објекти су стари претежно 30-40 година, слабо су одржавани, врло често ненаменски коришћени (месна заједница, шалтер поште, пратећи угоститељски и комерцијални садржаји и сл.) и највећим делом само повремено у функцији објеката културе. Поред културно-уметничких друштава, домови културе су или би требало да буду носиоци културног живота у насељима на територији Општине Богатић. Детаљан приказ њиховог стања и заступљености дат је у приказу насељених места овог документа.

ЗНАМЕНИТЕ ЛИЧНОСТИ

Јанко Веселиновић

Јанко Веселиновић, прослављени писац српског реализма рођен је 1. маја 1862. године, у Салашу Црнобарском, у породици која је током 18. века досељена у Мачву из Херцеговине

После неколико година службовања у Салашу Црнобарском, Јанков отац, свештеник подигао кућу у оближњем Глоговцу, те се породица преселила. Јанко је основну школу завршио у Глоговцу а четири разреда Гимназије у Шапцу, 1878. године..

По броју објављених радова, Јанко спада у категорију најплоднијих српских приповедача

Према тврђењу Стевана Јелаче, који је приредио целокупна Јанкова дела, за двадесетак година стваралаштва Јанко је објавио 127 приповедака, два романа, два незавршена романа и два позоришна комада. Међу бројним делима се посебно издвајају: роман Хајдук Станко (1896), позоришни комади Потера и Ћидо, Слике из сеоског живота 1886., Пољско цвеће, Приповетке, Рајске душе, Стари познаници (збирке приповедака). Јанко Веселиновић је умро 27. јуна 1905. године, у кући својих родитеља у Глоговцу.

Остале су забележене речи Јована Скерлића којима он описује Јанка Веселиновића:

"Он је и обилношћу и вредношћу толико дао да се са правом може узети као један од наших најбољих и најплоднијих писаца, један од оних који стварају једну књижевност и дају јој нарочито обележје", додајући: *"Један наш писац упоредио је Јанка*

Институт за рурални развој
пројекат «Унапређење локалних капацитета за повлачење средстава из ИПАРД фонда»

Веселиновића са Вуком Караџићем, и то поређење није без основа. Обојица су знали народни живот и народну душу као ретко ко, обојица су били задахнути народним духом, и док је један скупљао народне умотворине и обичаје, други је препричавао народне приповетке, или описивао народни живот и износио народну душу."

Војвода Стојан Чупић

Војсковођа Првог српског устанка који се посебно истакао у Боју на Мишару и Боју на Салашу

Остао је запамћен у народној епској пјесми „Змај од Ноћаја“. Његово право презиме је било Добриловић, као сироче доселио се у Салаш Црнобарски из Пиве. Посинио га је имућни трговац Страхиња Чупић из Салаша Ноћајског.

Милић Станковић (Милић од Мачве)

Милић Станковић (Милић од Мачве) је рођен 30. октобра 1934, године у Белотићу, а умро 8. децембра 2000. године у Београду. Један је од најеминентнијих српских сликара XX века. Дипломирао је на Академији ликовних уметности (данас, Факултет ликовних уметности) 1959. године. Након тога је био на студијском боравку у Паризу. Прву самосталну изложбу отворио је 1. септембра 1959. у Београду. Прву самосталну изложбу у иностранству имао је 1964. године у Женеви. Члан је УЛУС од 1960. године. Током 1964. и 1965. године живео је и радио у Паризу, потом у Београду, Бриселу, Белотићу, на Златибору и на Пиросу (Грчка).

Био је један од 13 чланова „Медијале“. На његовим сликама доминирају лебдећи балвани, затим ужарене лопте и санте леда. Осим сликања бавио се и архитектуром (пројектовао је и саградио три атељеа), вајарством и писањем поезије. Сахрањен је у Алеји заслужних грађана на Новом гробљу у Београду. У центру Богатића, Општина Богатић је у знак поштовања и сећања на великог уметника подигла спомен обележје.

У делу насеља Богатић под називом Лепеница саградио једну од својих препознатљивих грађевина „Радован кулу“, посвећену његовом оцу солунском борцу Радовану Станковићу и његовом родном месту. Сваке године у част Милића

Станковића уочи Петровдана одржава се традиционална манифестација тзв. „Мачванска лила“ где се деца такмиче у избору најбоље лиле, одржава се богат фолклорни програм као и бројна спортска дешавања и такмичења.

Милић од Мачве сматра се једним од родоначелника Мачванске сликарске школе и Сликарске колоније.

Миливоје Мартиновић (Мартин) 1933-1980

Миливоје Мартиновић по образовању економиста био је глумац, сликар, редитељ и сценограф те утемељивач позоришне уметности у Богатићу и иницијатор стварања аматерског позоришта „Јанко Веселиновић“. Далеке 1951. године, само годину дана након покретања Аматерског позоришта „Јанко Веселиновић“, Мартин је на сцену поставио Нушићеве једночинке „Светски рат“ и „Кирију“. Из године у годину, на сцени у Богатићу ређале су се и друге представе – „Подвала“, „Туђинче“, „Угашено огњиште“, „Ветар над Србијом“, „Сумњиво лице“, „Народни посланик“, „Коштана“. Режирао је више од десет представа, остварио 17 улога, осмислио небројено сценографија. Представе у његовој режији биле су вишеструко награђиване у категорији аматерског стваралаштва. Ипак, сведочења казују да његов аматеризам и аматеризам Аматерског позоришта Јанко Веселиновић је био таман такав да би многи данашњи професионалци позавидели.

Милорад Панић (Суреп), песник и истакнути културни посленик и прегалац, рођен је у Глоговцу, 27. јануара 1912. године. Суреп је добитник великог броја награда и признања, међу њима и октобарске награде Града Београда и Вукове награде.

Његова најзначајнија дела су: Ветар звижди, песме (1931); Просто, песме (1933); Ти долазиш, песме (1937); Жито, поема (1939); Ада, поема (1945); Приче о сељи Миши, песме за децу (1946); Светлост земаљска, песме (1948).; Филип Вишњић - песник буне, монографија (1956); Српске народне приповетке, антологија (1951), Слово о полку Игорову, превод са староруског (1957); Кад су живи завидели мртвима, летопис (1963); Ћирило и Методије (1964).

Милорад Панић Суреп је умро 22. априла 1968. године у Београду. Сахрањен је у Алеји Великана на Новом Гробљу.

Милош С. Милојевић - историчар, политичар и књижевник је рођен у Црној Бари 16. октобра 1840. године. Подстакнут усвојеним знањима, први пут се јавно оглашава 1866. године чланком *Пропаганде у Турској*, обзиром да су Срби у то време још увек под страном влашћу. Основао је и Друго одељење Богословије за које пробира студенте из свих српских крајева под Турцима и спрема их за учитеље и свештенике у неослобођеним крајевима. Кроз ту школу је прошло око триста студената, и убрзо, по захтеву Милојевића, под његовим надзором стварају се Добровољачки и Устанички одреди чији је војнички допринос био немерив у време српско-турског рата 1876-1878, када се и сам истакао као командант добровољаца. Аутор је књиге „Српско-турски рат“ 1876-1878. године. Умро је 24. јуна 1897. године у Београду и сахрањен на Новом гробљу.

Борисав – Бора Симић је рођен на 1929. године у селу Глушци. Шездесетих година, заједно са Добрицом Ерићем, Даринком Јеврић, Момчилом Тешићем, Вукосавом Андрић, Миленом Јововић и Србољубом Митићем бива заступљен са већим бројем песама у антологијама и изборима песама у редакцији Драгише Витошевића, др Владете Кошутића и других, штампаних сем на српском и на италијанском, француском и шпанском језику. То су антологије: Орфеј међу шљивама, Крагујевац, 1963, Цветник, Просвета, Београд, Ризничари земље, Чачак, Мачванска лирика, Богатић, Посавска лира, Брчко, Антологија песама Шапчана и Подринаца, Шабац, 1994. и Српска сеоска поезија (на француском, у преводу песникиње Франсоаз Хан).

Миленко Заблаћански

Миленко Заблаћански (Богатић, 1955 — Београд, 2008) је био српски глумац, режисер и сценариста. Глумио је у више позоришних представа, филмова и телевизијских серија. Дипломирао је на Факултету драмских уметности у Београду.

Заблаћански је каријеру почео у позоришту Бошко Буха, а касније је каријеру наставио у Позоришту на Теразијама. Играо је у следећим представама: Трајковићи (главна улога, премијера 1996. године, по сценарију Синише Павића) Хероји (Радован, музичка комедија, по тексту Предрага Перишића), Кабаре, Светлости позорнице, Лутка са насловне стране (мјузикл по истоименом хиту Боре Ђорђевића) и другим.

Телевизијску каријеру је започео у серији Вук Караџић. Играо је у телевизијским филмовима: Народни посланик, Краљевина Србија, Где цвета лимун жут и другим. Највећу популарност су му донеле улоге у серијама Синише Павића: Срећни људи, Породично благо, Стижу долари, Бела лађа и Оно наше што некад бејаше.

ЗНАМЕНИТОСТИ

Окућница Јуришића и вајат Хајдук Станка, представља значајан споменик културе, под заштитом државе. У оквиру окућнице Јуришића у Црној Бари, осим зграде старог вајата налазе се и централни објект кућа и пространа економска зграда - чардак, на који се са једне стране наставља отворен трем. Зграда старог вајата је највреднији

Институт за рурални развој
пројекат «Унапређење локалних капацитета за повлачење средстава из ИПАРД фонда»

објекат у оквиру окућнице, који се по предању везује за Хајдук Станка, личност из познатог романа књижевника Јанка Веселиновића, а уједно је и вредан споменик народног градитељства овог краја из друге половине 19. века. У самом објекту налази се стална поставка експоната.

Туфегџића кућа, објекат који је саградила мачванска породица Туфегџић 1911. године, позната као дом пароха, учитеља и књижевника. Такође, овде је живела и Персида, ћерка књижевника Јанка Веселиновића. Данас се овај објект налази на листи „вредних објеката градитељског наслеђа“, и у процесу је адаптације како би постала „Завичајни музеј Мачве и Семберије“. Као део сталне поставке планирано је излагање уметничких дела „Мачванске сликарске школе“ са едукативним радионицама различитог садржаја.

Зграда Округног начелства-Скупштине општине је зидана као типска грађевина за потребе среског начелства у Краљевини Југославији. Слична зграда је паралелно зидана и у Зајечару. Њена градња је почела 1929.године. Приликом посете Богатићу краља Александра Првог Карађорђевића, 3.јуна 1934.године. зграда је била озидана, али не и довршена. Том приликом краљ је одобрио средства из буџета Краљевине Југославије, па је исте године завршена. После рата у објекту је било средиште Среза

Институт за рурални развој
пројекат «Унапређење локалних капацитета за повлачење средстава из ИПАРД фонда»

мачванског, а од после 1955.године до данас је седиште Општине Богатић. Смештен је на углу две улице, на регулационим линијама.

Спомен комплекс Бубања се обележава место важним за организовање НОБ-а у Мачви, на почетку Другог светског рата. Место је обележено пирамидом од грубо клесаног камена са постаментом, на који је постављена спомен плочом са натписом.

Радован кула Милића од Мачве, кула која је саграђена у 20. веку, посвећена је великом уметнику Милићу Станковићу, познатијем као Милић од Мачве, најпознатијем сликару 20. века. Своје детињство провео је у Белотићу, где је и рођен 30.10.1934. године, селу у Мачванском округу, које је касније често приказивао на сликарском платну. Како је дипломирао 1959. Године, на академији ликовних уметности, своје даље школовање наставио је у Француској, у Паризу. Био је сликар, вајар, архитекта и песник, и у својим радовима највише се бавио националном прошлошћу. Узор је проналазио у великанима попут, Боша, Салвадора Далија, Бројгела и др.. Током читавог стваралаштва, трудио се да што квалитетније прикаже историју српског народа и свог завичаја. Инспирацију је често проналазио и у балванима, сантама леда, ужареним лоптама, и сл. За његово сликарство би се могло

рећи да је својствена мешавина фигуративног надреализма. Преминуо је 08.12.2000. године, и сахрањен је у Алеји заслужних грађана на Новом гробљу у Београду. Од самог настанка, Радована кулу, посећивала је културна елита тог периода, док данас кула представља уточиште „маштара и сањалица“, али и самоуких сликара са територије Мачве.

„Етно парк Совљак“ је етно комплекс који се састоји од аутентичног дворишта са окућницом, које је старо више од стотину година. Овај комплекс формиран је 1971. године и садржи прегршт аутентичних предмета који су се користили у прошлости, као и стара кућа „осећанка“ која је саграђена крајем 19. Века. Ова историјско-етнографска целина музеолошки је опремљена тако да представља амбијент сеоске патријархалне породице у Мачви, из времена Јанка Веселиновића. Због тога, кућа представља велику просторију са огњиштем, где се углавном одвијао породични живот, опремљена оригиналним предметима из Мачве, примереним том амбијенту (стари кревети, синије, ћилими, преслице, разбоји, преграче...). Изградњом овог објекта сачуване су и заштићени су многи предмети народног градитељства, као и облици народног стваралаштва. Из раскошне вегетације истиче се столетна липа са крошњом од преко 30 метара. На простору планираног етно парка површине око 1,5 хектар налази се типична мачванска окућница са краја 19. и почетка 20. века. Окућница се састоји од централне простране стамбене зграде и више помоћних објеката (амбар, чардак, стаја, коларница, хлебна пећ, трем за пољопривредне алатке), ситуираних углавном по ободу дворишта. Пространо двориште са старом разгранатом липом и ниским бујним шимширима даје окућници посебну амбијенталну вредност.

Као неизоставне знаменитости мачванског округа, налазе се цркве и манастири, и то Црква Глоговац, Црква у Дубљу, Црква у Богатићу, и све су под заштитом државе. Док се манастир Илиње налази у Очагама.

Црква Глоговац

Овај храм посвећен је Св. Апостолима Петру и Павлу, изграђен је 1927. године, црква је зидана од тврдог материјала опеке и камена са малтерисаним и бело окреченим фасадама, док је унутрашњост рађена по узору на средњовековну моравску архитектуру. Њена основа је у облику триконхоса са полукружном олтарском апсидом на истоку и правоугаоним плитким конхама на бочним зидовима. На пресеку подужног брода и бочних праваца преко система лукова и пандатифа уздиже се октагонална купола. Представља пету по реду цркву грађену на овој територији. Велику вредност завређује иконостас који је израдио Стеван Тодоровић. Овај храм представља споменик културе, стављен под заштиту државе.

Црква у Дубљу

Храм посвећен је Христовом Вознесењу, спомен-костурница је изграђена 1936. године, по узору на споменике моравског стила. Над припратом ове цркве налази се звоник, док су у крипти која се налази испод ње сачуване кости српских и аустроугарских ратника погинулих у Првом светском рату. Фасада са спољне стране цркве декорисана је српско-византијским стилем грађења. Изнад западног портала налази се фреска Христовог Вознесења, по чему је црква и добила име. Читав иконостас насликан је у време када се црква градила, а за његово стварање био је заджен Стеван Чалић. Храм је значајан споменик културе, стављен под заштиту државе. У порти ове цркве се сваке године, већ сада традиционално, обележава годишњица Боја на Дубљу, једне од најважнијих битки у Другом српском устанку. Такође, треба навести да се комплекс споменика налази југоисточно од цркве, и састоји се од постамента на коме су споменици учесницима ратова од 1912-1918. године и од 1941.-1945. године, као и спомен биста Војводе Милића Дринчића, устаничког војводе.

Црква у Богатићу

Храм рођења Пресвете Богородице, једна је од најлепших и најстаријих цркава у Мачви, и значајан споменик културе на територији Општине Богатић под заштитом државе. Садашње издање цркве, није првобитно, јер је била потпуно спаљена након Карађорђевог устанка и слома српских устаника на Засавици. О томе сведочи Јоаким

Вујић (1826. године): „У овом селу је једна велика нова, од дрвета начињена црква. Основатељ ове цркве јесте Г. Милош и његов брат Г. Јефрем. На овом месту је била једна мала црква коју су Турци палили и порушили.“ Половином 19. века саграђена је велика, једнобродна црква са звоником. Градња овог храма започета је 1845. године, радови су завршени крајем 1856. године, изграђен је у барокном стилу, по угледу на фрушкогорске манастире. Изузетну уметничку вредност има иконостас који је 1872. године, израдио минхенски ђак Стеван Тодоровић, чија су добра Икона Јована Крститеља, Икона Исуса Христа, сачувана у одајама цркве. На владичанском престолу је записао „Полексија Тодоровић 1871“, што указује да је Стевану током израде иконостаса, помагала супруга. 2008/2009. Године, средствима која су издвојена од стране Општине Богатић и Министарства културе Завода за заштиту споменика културе из Ваљева, изведена је рестаурација историјски вредног иконостаса ове цркве.

Манастир Илиње Очаге

Манастир је посвећен Светом пророку Илији. Саграђен је 1983. године, на имању брачног пара Лацковић. 2010. Године, манастир добија новог старатеља, који покреће духовни живот манастира као и довршавање започетих послова везаних за иконостас. У дворишту манастира налази се конак за монахе, болесне као и госте манастира. У ову светињу верници све чешће долазе како би пронашли духовни мир, уточиште, оздрављење, а често и начин за излечење од најтежих болести.

Манастир Илиње је посвећен Светом пророку Илији саграђен 1983. године на имању брачног пара Лацковић. Доласком Његовог Преосвештенства Епископа шабачког Господина Лаврентија, покренут је духовни живот у манастиру, а почели су и значајни радови на довршењу манастирске цркве и уређењу читавог комплекса. Адаптиран је и оспособљен стари конак за смештај монаштва, болесних и гостију. Због великог броја посета подигнут је нови конак и сала за пријем. Манастир Илиње је место где се сваке друге суботе врши Света Тајна освећена јелеја, када саслужују и свештено-служитељи из Шапца и околних места Епархије.

Манифестације

„**Метковачка весела машина**“ је догађај који окупља произвођаче ракије из села Метковић, и има за циљ промоцију, али и надметање у прављењу што квалитетније ракије. На идеју да организује овакав један догађај, дошао је власник једног угоститељског објекта, који је уз скромну подршку ТООБ 2012. године први пут организовао овакву манифестацију. Такође, у склопу програма одржава се и промоција старих заната као што су ковачки и столарски занати, али и изложба народне радиности.

„**Мачванске Лиле**“ је традиционално окупљање свих заинтересованих, превасходно деце, како би се обележио обичај паљења ватре и лила, 11. Јула, у ноћи пред православни празник Петровдан. Овај обичај карактеристичан је за мачвански крај. Велики допринос омасовљењу овог догађаја имао је сам Милић од Мачве, који је желео да што више људи сазна, како традиција паљења лила не би престала. Пошто је 1998. године, последњи пут било организовано лилење, требало је предузети кораке како би се поново оживео овај догађај. Најзаслужнији за поновно покретање ове манифестације су Културно уметничко друштво Белотић, ТОО Богатић, и представници породице Станковић.

„**Хајдучко вече**“ је догађај инспирисан мотивима романа „Хајдук Станко“, Јанка Веселиновића, и датире још од 1966. године. Идеја догађаја је да се дочара живот славних предака, лепота некадашњег живота и старих обичаја. Ова манифестација је једна од најпознатијих за овај крај, и у програму садржи још: Такмичење за избор харамбаше, Мачванску свадбу, Хајдучку регату, такмичење ловаца и риболоваца, изложбу радова са ликовне колоније у Совљаку, избор најлепшег фијакера, изложбе домаће радиности...

„**Бој на Дубљу**“, јубилеј велике битке која се војевала у мачванском селу Дубље, сваке године у другој половини јула обележава се сећање на све учеснике ове велике битке. У порти цркве Христовог Вознесења, која је споменик културе под заштитом државе, смештен је читав програм, који се годинама надограђује, тако да сада представља

дводневну манифестацију богату културно уметничким програмом. Сваке године, поред културно-уметничких друштава, допринос манифестацији дају и мачвански сликари и вајари на тродневној сликарској колонији у порти дубљанске цркве. У традиционалном надметању за Војводу Дубљанског такмиче се млади момци из околних села.

„Хајдучка регата“ је једна од манифестација која се одржава још од 2011. године и налази у склопу раније поменутог догађаја „Хајдучко вече“, која се одржава се на реци Дрини, у организацији Туристичке организације општине Богатић, уз велику помоћ месне заједнице Прњавор и Туристичке организације града Шапца. Укупна дужина спуста је 25 километара, са стартом у Алановића навоз у атару села Прњавор, док је циљ у месту Црна Бара (локација Васин шиб), у близини ушћа Дрине у Саву.

„Сликарска колонија“ је још једна у низу од манифестација за промоцију сликарства и генерално уметности у Мачванском округу, која се одржава од 1998. године у Етно-парку у Совљаку. За читаво време постојања на колонији је настало на десетине нових слика, док се сваки од уметника који је учествовао, поклатио је по једно своје дело организатору Културно-образовном центру. За ову манифестацију штампан је каталог, чији је уводни текст написао академски сликар Драган Мартиновић, где говори о почецима сликарства у општини Богатић. Читав уметнички живот састављен је од двојице веома битних уметника за овај крај, Милић од Мачве и Миливој Мартиновић.

„Ивандањски дани“ догађај у организацији удружења риболоваца „Клен“ Богатић и Риболовачке секције Бадовинци, у месту Бадовинци на Дрини, који се одржава у славу и част великог православног празника Ивањдана. Манифестација има за циљ да заинтересује што већи број деце, који се такмиче у пецању рибе на пловке, као и заштите биодиверзитета и саме реке Дрине, као и да скрене пажњу на очување животне средине и реке поред које живе мештани ове општине. Од 2012. године ова манифестација одржава се под покровитељством МЗ Бадовинци и СО Богатић, а велики допринос организацији је дала и Туристичка Организација Богатић.

СТАНОВНИШТВО

Према подацима пописа становништва из 2011. године општина Богатић има укупно 28883 становника. На основу табеле у којој је дат упоредни преглед броја становника 1948, 1953, 1961, 1971, 1981, 1991, 2002 и 2011. године запажа се да се број становника смањује.

Табела 1: Упоредни преглед броја становника 1948, 1953, 1961, 1971, 1981, 1991, 2002 и 2011. године⁸

Регион Област	Број становника							
	1948	1953	1961	1971	1981	1991	2002	2011
Град општина Насеље	–							
Богатић	35560	37492	37141	35882	35256	34438	32990	28883

⁸Извор података: Попис становништва, домаћинства и станова у Републици Србији 2011. године. - Први резултати

општина								
Бадовинци	5791	6145	6278	5943	5879	5640	5406	4817
Баново поље	2017	2063	1976	1881	1732	1668	1619	1362
Белотић	1560	1667	1740	1800	1801	1816	1744	1557
Богатић	5662	6287	6413	6834	7225	7346	7350	6488
Глоговац	1118	1180	1185	1078	998	987	967	777
Глушци	2856	2906	2776	2556	2512	2438	2346	1975
Дубље	4004	4213	4123	3793	3558	3532	3317	2900
Клење	4024	4138	3901	3725	3653	3476	3253	2935
Метковић	1554	1581	1562	1511	1419	1314	1244	1092
Очаге	314	418	454	432	445	458	409	399
Салаш Црнобарски	1765	1892	1817	1604	1538	1490	1344	1134
Совљак	716	719	709	662	627	648	618	554
Узвеће	1366	1374	1371	1337	1263	1163	1103	969
Црна бара	2813	2909	2836	2726	2606	2462	2270	1924

Извор: Попис становништва, 2011 године

Према подацима пописа становништва из 2011. године општина Богатић има укупно 28883 становника. Према пописима становништва који су спроведени у периоду од 1971–2011 општина бележи негативан тренд, постоје мања колебања, али је очигледан пад броја становника. Према последњем попису из 2011. године проценат учешћа становништва који од рођења станује у истом месту (у односу на укупан број становника општине) је 59 % односно досељеног становништва из бивших република СФРЈ је 6,81 %. Учесће лица која су доселила из других општина исте републике/покрајине је 25,6 %. Највише досељених лица из бивших република, у Општини, забележено је у насељу Богатић и Бадовинци, односно најмање у насељу Очаге. Према свим посматраним пописима становништва, општина Богатић бележи негативан тренд по броја становника.

Општина Богатић према попису из 2011. године броји укупно 9037 домаћинстава, а од тога је 2 051 (22,70%) у Богатићу, 1 477 (16,34%) у Бадовинцима, 402 (4,45%) у Бановом Пољу, 488 (5,40%) у насељу Белотић, 262 (2,90%) у насељу Глоговац, 631 (6,98%) у Глушцима, 867 (9,59%) у Дубљу, 913 (10,10%) у насељу Клење, 316(3,50%) у насељу Метковић, 118 (1,31%) у Очагама, 377 (4,17%) у насељу Салаш Црнобарски, 170 (1,88%) у насељу Совљак, 312 (3,45%) у Узвећу и 653 (7,23%) у насељу Црна Бара.

Табела 2: Укупан број становника и домаћинстава 2011. године⁹

Насеље	2011. година	
	Број становника	Број домаћинстава
Бадовинци	4817	1477
Баново Поље	1362	402

⁹ Извор података: Попис становништва, домаћинстава и станова у Републици Србији 2011.године. - Први резултати

Белотић	1557	488
Богатић	6488	2051
Глоговац	777	262
Глушци	1975	631
Дубље	2900	867
Клење	2935	913
Метковић	1092	316
Очаге	399	118
Салаш Црнобарски	1134	377
Совљак	554	170
Узвеће	969	312
Црна Бара	1924	653
Укупно	28883	9037

Извор: Попис становништва, 2011. године

Евидентно је да према попису највећи број становника живи у Богатићу и Бадовинцима, што се потврђује и према другом параметру у табели, где такође видимо да је највећи број домаћинстава управо у два поменута насеља. Компаративном анализом пописа становништва из 1948,1953,1961, 1971,1981,1991,2002 и последњи из 2011, може се видети да је број становника у читавој општини у паду, са приметнијим падом у последња два пописа.

Густина насељености

Табела 3: Густина насељености по км²

Насеље	Број становника	Површина насеља(км ²)	Густина насељености
Бадовинци	4817	125	38
Баново Поље	1362	45	31
Белотић	1557	46,743	33
Богатић	6488	203,829	32
Глоговац	777	30,024	26
Глушци	1975	65,821	30
Дубље	2900	80,366	36
Клење	2935	83,143	35
Метковић	1092	32,213	34
Очаге	399	10,673	37
Салаш Црнобарски	1134	36,119	31
Совљак	554	17,375	32

Узвеће	969	30,692	32
Црна Бара	1924	70,637	27

Извор: Попис становништва, 2011. године

Према „ОЕСД“ класификацији, која се спроводи у земљама ЕУ, подручје општине Богатић може се сматрати потпуно руралним подручјем, због своје слабе густине становништва, која на прелази 50 становника по км².

Табела 4: Домаћинства према броју чланова, по насељима

Област Град општина Насеље	Укупно	Са 1 чланом	2	3	4	5	Са 6 и више чланова	Просечан број чланова
Бадовинци	1433	301	272	228	225	181	226	3,36
Баново Поље	401	90	82	64	47	38	80	3,40
Белотић	471	95	103	74	68	59	72	3,31
Богатић	2060	412	480	350	375	239	204	3,15
Глоговац	259	58	53	53	48	26	21	3,00
Глушци	622	135	126	117	94	81	69	3,18
Дубље	852	155	173	150	139	96	139	3,40
Клење	890	172	188	151	154	102	123	3,30
Метковић	313	62	62	47	39	49	54	3,49
Очаге	111	19	20	19	24	13	16	3,46
Салаш Црнобарски	353	76	76	53	62	45	41	3,21
Совљак	173	29	43	37	24	18	22	3,20
Узвеће	301	66	61	51	42	38	43	3,22
Црна Бара	630	159	131	115	83	67	75	3,05

Извор: Попис становништва 2011. године

Према подацима о броју чланова у домаћинствима, у општини Богатић претежно су домаћинства са једним и два члана, чији је број приближан, док се у другим случајевима са повећавањем броја чланова директно смањује број домаћинстава у укупној структури.

Табела 5: Породице према типу и броју чланова

Регион/Област Град општина Насеље	Укупно	Тип породице						
		брачни пар деце	без	ванбра- чни пар без деце	брачни пар са децом	ванбра- чни пар са децом	мајка са децом	отац са децом
Бадовинци								
Број породица	1410	405		48	606	139	145	67
Број чланова	4171	810		96	2261	523	327	154
Баново Поље								
Број породица	407	122		7	200	10	52	16
Број чланова	1176	244		14	730	36	118	34
Белотић								
Број породица	466	144		8	230	14	48	22
Број чланова	1381	288		16	872	50	105	50
Богатић								
Број породица	1931	533		55	961	68	248	66
Број чланова	5648	1066		110	3519	257	550	146
Глоговац								
Број породица	227	65		7	106	13	28	8
Број чланова	654	130		14	380	46	65	19
Глушци								
Број породица	584	181		9	287	11	62	34
Број чланова	1684	362		18	1037	43	141	83
Дубље								
Број породица	849	229		14	458	29	81	38
Број чланова	2545	458		28	1684	106	179	90
Клење								
Број породица	850	246		18	404	49	95	38
Број чланова	2550	492		36	1518	192	221	91
Метковић								
Број породица	322	105		7	158	13	30	9
Број чланова	955	210		14	601	43	64	23

Очаге							
Број породица	108	25	2	64	2	11	4
Број чланова	335	50	4	238	7	26	10
Салаш Црнобарски							
Број породица	332	103	8	174	9	28	10
Број чланова	972	206	16	637	30	61	22
Совљак							
Број породица	169	52	2	85	6	18	6
Број чланова	482	104	4	299	20	41	14
Узвеће							
Број породица	292	91	6	149	6	25	15
Број чланова	839	182	12	538	21	55	31
Црна Бара							
Број породица	541	141	16	256	35	68	25
Број чланова	1598	282	32	941	134	153	56

Извор: Попис становништва, 2011. године

Табела 6: Становништво према економској активности, старости и полу

Регион/Област	Пол	Укупно	Економски неактивни					лица која обављају само кућне послове у свом домаћинству
			свега	деца млађа од 15 година	пензионери	лица са прих. од имовине	ученици/студенти	
Богатић	с	28883	17025	4206	5043	176	1955	4094
	м	14571	6348	2192	2042	122	957	222
	ж	14312	10677	2014	3001	54	998	3872
Испод 15 год.	с	4206	4206	4206	-	-	-	-
	м	2192	2192	2192	-	-	-	-
	ж	2014	2014	2014	-	-	-	-
15–19	с	1710	1452	-	-	2	1257	75
	м	899	715	-	-	2	637	10
	ж	811	737	-	-	-	620	65
20–24	с	1764	937	-	1	9	532	229
	м	903	344	-	-	9	233	15
	ж	861	593	-	1	-	299	214
25–29	с	1735	583	-	1	8	134	339
	м	938	164	-	-	8	74	23
	ж	797	419	-	1	-	60	316
30–49	с	7608	2164	-	68	43	31	1688
	м	3957	350	-	29	32	12	58
	ж	3651	1814	-	39	11	19	1630
50–59	с	4562	1825	-	458	48	1	1081
	м	2312	392	-	151	36	1	52

	ж	2250	1433	-	307	12	-	1029
60-64	с	1987	1190	-	794	22	-	262
	м	1004	348	-	222	17	-	34
	ж	983	842	-	572	5	-	228
65 и више	с	5311	4668	-	3721	44	-	420
	м	2366	1843	-	1640	18	-	30
	ж	2945	2825	-	2081	26	-	390

Извор: Попис становништва, 2011 године.

По попису из 2011. године у Општини је било 11.858 активног становништва што чини 41,05% укупног становништва. То је мање од републичког просека (45,3%), али је нешто изнад просека за Мачвански округ (40,80%).

У складу са исказаним подацима може се закључити да општина бележи велики број становништва од 30 до 49 година, које је радно способно и економски најактивније, док је потребно узети у обзир и велики број старијег становништва од 65 година и више, односно да је % удела радног контингента у укупном значајно висок као што је случај и у читавом Мачванском округу. Према подацима из статистике за општине просечна старост становништва у општини Богатић је 40,72 године. То је више у односу на просек забележен за Мачвански округ () и Република Србија (42,88). Оцена стања у области демографског развоја на територији Мачванског округа, указује на врло неповољну демографску ситуацију - присутан феномен недовољног рађања, негативан природни прираштај, отворена депопулација, пораст удела старих лица у структури становништва и све раширенији самачки живот. Сваки од поменутих индикатора, само потврђује демографску ситуацију читаве државе.

Етнички састав становништва

Општина Богатић је мултиетничка средина, где преовлађује српско становништво, и према последњем попису из 2011. године структуру становништва према националној или етничкој припадности општине Богатић чини становништво приказано у табели .

У општини Богатић, преовлађује српско становништво, и то 27517 (95,27 %), поред тога становништво које се изјашњава као Ромска национална мањина има 514 (1,78%) становника. Све остале националне мањине имају мање од 1% у укупној структури, и оне су наведене испод и то:

Мањине које имају испод 1% у укупном становништву општине, према броју становника: Албанци (3), Југословени (27) Македонци (11), Мађари (7), Муслимани (18) Немци (2), Руси (3), Румуни (4), Русини (1), Словаци (4), Словенци (3), Украјинци (11), Хрвати (33) Црногорци (7), Остали (14), Нису се изјаснили (322), Регионална припадност (7), Непознато (370).

На територији Општине Богатић у службеној употреби је српски језик, ћирилично и латинично писмо. У самој општини Богатићу постоји шест основних и једна средња школе. У свим школама настава се изводи на српском језику. Приметну су

дневне миграција младог становништва које свакодневно путује у оближне градове Шабац и Сремска Митровица, где похађа средњу школу.

ТРЖИШТЕ РАДА

Број незапослених лица на крају децембра 2017. Године, износио је 2941, од чега је 50,9% или 1497 жена. У односу на претходни месец број незапослених је смањен за 2,26 % (68 лица), а у односу на исти период претходне године смањен за 12,34% (414 лица).

Дефицитарна занимања су дипломирани фармацеут и професор математике.

Суфицитарно занимање на територији општине Богатић је економски техничар.

Ради унапређења конкурентности радне снаге на простору општине Богатић, предлаже се увођење обука за стицање знања и вештина за рад на рачунару. Ове обуке требало би да се спроводе у сарадњи општине и већих градова где би обучена лица могла да нађу посао.

Табела 9. Стање на тржишту рада општине Богатић

Укупно	Активно становништво	Некада радили	Траже посао	Неактивно	Пензионери	Остало
28883		815	420	8700	2934	605

Табела 7.Преглед незапослених лица по степену стручне спреме и полу¹⁰

СТЕПЕН СПРЕМЕ	СТРУЧНЕ	УКУПНО	ЖЕНЕ
I		1184	578
II		148	96
III		659	252
IV		722	438
V		8	2
VI		108	70
VII-1		110	59
VII-2		2	2

Извор: Билтен НСЗ-е Богатић за 2017. годину

Од укупног броја лица 1332(45,29%) су нестручни (I, II степен стручне спреме), док су у 1609 (54,17%) стручни.

Табела 8. Преглед незапослених лица по полу и старости

СТАРОСТ	УКУПНО
15-19	3,2%
20-24	10,54%
25-29	11,93%
30-34	11,32%
35-39	11,97%
40-44	13,06%
45-49	10,61%
50-54	10,47%
55-59	10,17%
60-65	6,73%

Извор: Билтен НСЗ-е Богатић за 2017. годину

Учешће лица до 30 година у укупној незапослености је 25,67% (755 лица), лица између 30 и 50 година 46,96 (1382 лица), а лица старости преко 50 година 27,37% (805 лица).

Табела 9. Преглед незапослених лица према дужини чекања на запослење, %

ДУЖИНА ЧЕКАЊА	УКУПНО
До 3 месеца	10,16%
3-6 месеци	5,61%
6-9 месеци	4,62%
9-12 месеци	3,33%
1-2 године	9,69%
2-3 године	8,67%
3-5 година	13,46%
5-8 година	16,46%
8-10 година	9,42%
Преко 10 година	18,06%

Извор: Билтен НСЗ-е Богатић за 2017. годину

Од укупног незапослених лица дуже од 12 месеци (дуготрајна незапосленост), посао тражи 75,76%, или 2228 лица, од чега је 51,44% или 1146 жена.

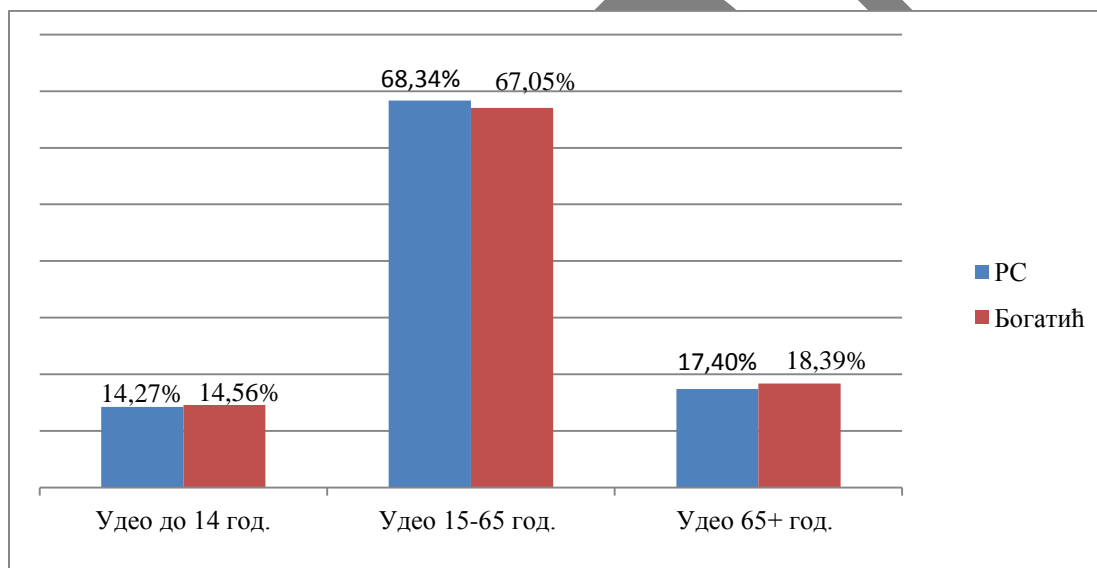
Индикатор бр 1:

Табела 10: Учешће становништва према старости изражено апсолутно и релативно

Учешће становништва према старости		
	РС	Богатић
Становништво до 14 год.	1025278	4206
Становништво 15-65 год.	4911268	19366
Становништво преко 65 год.	1250316	5311
Удео до 14 год.	14.27%	14.56%
Удео 15-65 год.	68.34%	67.05%
Удео 65+ год.	17.40%	18.39%

Извор: Републички завод за статистику, <http://www.stat.gov.rs/>

Графички приказ 1: Учешће становништва према старости

Извор: Републички завод за статистику, <http://www.stat.gov.rs/>

Поређењем структуре становништва за Републику Србију и за општину Богатић, може се видети да је она за најмлађе становништво готово изједначена, са веома малом разликом у корист општине Богатић. Удео становништва од 15-65 година, већи је у Републици Србији, за нешто више од једног процентуалног поена. Удео најстаријег становништва у укупној структури је у овом случају већи у општини Богатић за један проценат.

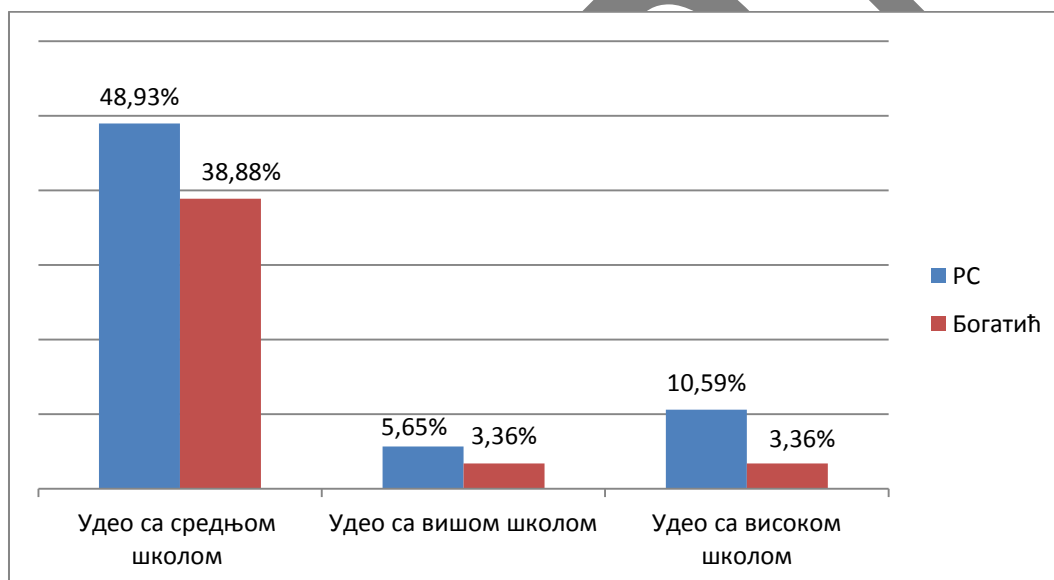
Индикатор 2.

Табела 11: Удео становништва са средњом, високом и вишом стручном спремом

Удео становништва према стручној спреми		
	РС	Богатић
Средња школа	3015092	9594
Станов. са вишом школом	348335	797
Станов. са високом школом	652234	830
Удео са средњом школом	48.93%	38.88%
Удео са вишом школом	5.65%	3.36%
Удео са високом школом	10.59%	3.36%

Извор: Републички завод за статистику, <http://www.stat.gov.rs/>

Графички приказ 2: Удео становништва са средњом, високом и вишом стручном спремом

Извор: Републички завод за статистику, <http://www.stat.gov.rs/>

Општина Богатић налази се у неповољној ситуацији, у односу на стање у Републици Србији, када је у питању образовна структура. Велика је разлика приметна када се узме удео у читавој држави, и у Богатићу, ако се посматра становништво са средњом стручном спремом. У случају становништва са високом школом, ситуација је нешто боља, са много мањом разликом. Док је у последњем случају, када је удео високо образованог становништва, поново неповољна ситуација за општину Богатић, јер је разлика око 7 процентних поена.

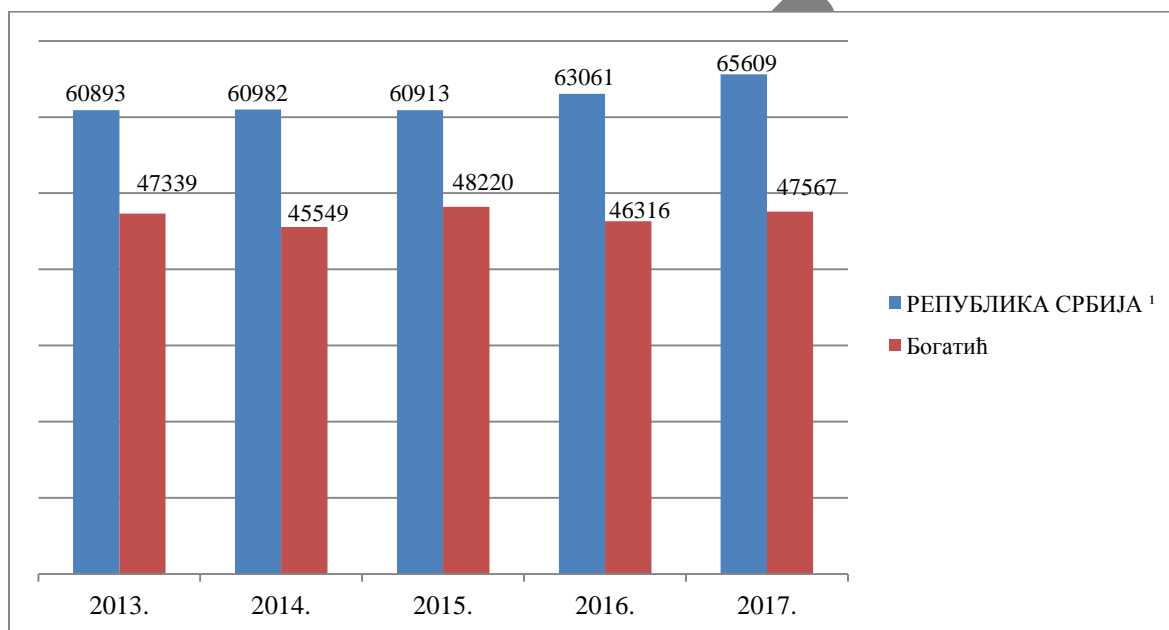
Индикатор 3. Просечна бруто зарада

Табела 12: Просечна бруто зарада, за период новембар 2013. год./новембар 2017. год.

Месец новембар	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
РЕПУБЛИКА СРБИЈА ¹	60893	60982	60913	63061	65609
Богатић	47339	45549	48220	46316	47567

Извор: Републички завод за статистику, <http://www.stat.gov.rs/>

Графички приказ 3: Просечна бруто зарада, за период новембар 2013. год./новембар 2017. год.

Извор: Републички завод за статистику, <http://www.stat.gov.rs/>

Ниво бруто зараде у општини Богатић, налази се на приличном заостатку у односу на ниво зарада који се остварује у посматраном периоду. Иако је републички просек у благом порасту, значајнијег приближавања нема, уз приметна колебања просека зарада у Општини Богатић, док републички просек у истом периоду, има тенденцију благог раста.

Табела 13: Економски активно становништво које обавља занимање, према секторима делатности

	Мачванска област	Богатић
A - Пољопривреда, шумарство и рибарство	30211	6243
B - Рударство	611	27
C - Прерађивачка индустрија	14013	680
D - Снабдевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација	969	35
E - Снабдевање водом; управљање отпадним водама, контролисање процеса уклањања отпада и сличне активности	1357	61
F - Грађевинарство	6841	543
G - Трговина на велико и трговина на мало; поправка моторних возила и мотоцикала	12714	1001
H - Саобраћај и складиштење	3540	216
I - Услуге смештаја и исхране	1860	164
J - Информисање и комуникације	769	41
K - Финансијске делатности и делатност осигурања	1154	63
L - Пословање некретнима	55	1
M - Стручне, научне и техничке делатности	1911	169
N - Административне и помоћне услужне делатности	799	57
O - Државна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање	5964	404
P - Образовање	4991	344
Q - Здравствена и социјална заштита	4976	339
R - Уметност; забава и рекреација	752	51
S - Остале услужне делатности	1511	130
T - Делатност домаћинства као послодавца; делатност домаћинстава која производе робу и услуге за сопствене потребе	13	4
U - Делатност екстериторијалних организација и тела	3	0
Непознато	734	61
Укупно	95748	10634

Извор података: Републички завод за статистику

АНАЛИЗА СТАЊА У ПРИОРИТЕТНИМ ОБЛАСТИМА РАЗВОЈА

ПОЉОПРИВРЕДА

Регистрованих пољопривредних газдинства на територији општине Богатић према попису из 2012. године има укупно 6182, од тога су 99,8%, породична пољопривредна газдинства, а 0,2 % представљају регистрована пољопривредна газдинства правних лица и предузетника.

Пољопривреду општине Богатић доминантно опредељује интензивна ратарска производња, односно производња уљарица (соја) и жита (кукуруз, пшеница). Повртарство је, такође развијено, посебно производња кромпира, лука, паприке, парадајза, грашка. Значајне површине су и под крмним биљем. Имајући у виду погодност природних потенцијала и присуство прерадних капацитета, може се рећи да је сточарска производња неразвијена, као и воћарско-виноградарска производња.

У садашњем тренутку, руралну економију у општини Богатић карактерише висока оријентација на примарну пољопривредну производњу и пласман пољопривредних производа претежно као сировина за прехранбену индустрију. Сточарство је традиционално развијено, нарочито свињарство, говедарство и овчарство. Годишња производња на територији општине Богатић је: говеда 23.245, овце и козе 35.015, свиње 209.600, коњи, магарци 79, живина и птице 76.831, пчелиња друштва кошнице 2.517, остале животиње 19 док укупан сточни фонд на територији општине Богатић износи 347.306 грла.

Коришћено пољопривредно земљиште (КПЗ) у општини Богатић износи 31. 213 ха, што чини 0,7 % коришћеног пољопривредног земљишта Р. Србије, 2,6 % региона Шумадије и Западне Србије и 16,7 % Мачванског округа (Табела 1). Према методологији РЗС Србије¹¹, коришћено пољопривредно земљиште се категорише као пољопривредно земљиште на окућници, оранице и баште (укључујући и угаре), стални засади (воћњаци, виногради, расадници и остали стални засади), ливаде и пашњаци које газдинство обрађује – користи.

Структура КПЗ у општини Богатић, посматрано по организационо правним формама пољопривредних газдинстава (ПГ) је следећа:

- породична пољопривредна газдинства власници су 26.822 ха или 99.70 % земљишта;
- правна лица и предузетници користе 85 ха земљишта или 0.30 % (Табела 19)

¹¹ Попис пољопривреде 2012: Пољопривреда у Р. Србији, књига 1, РЗС Србије, 2013., страна 142

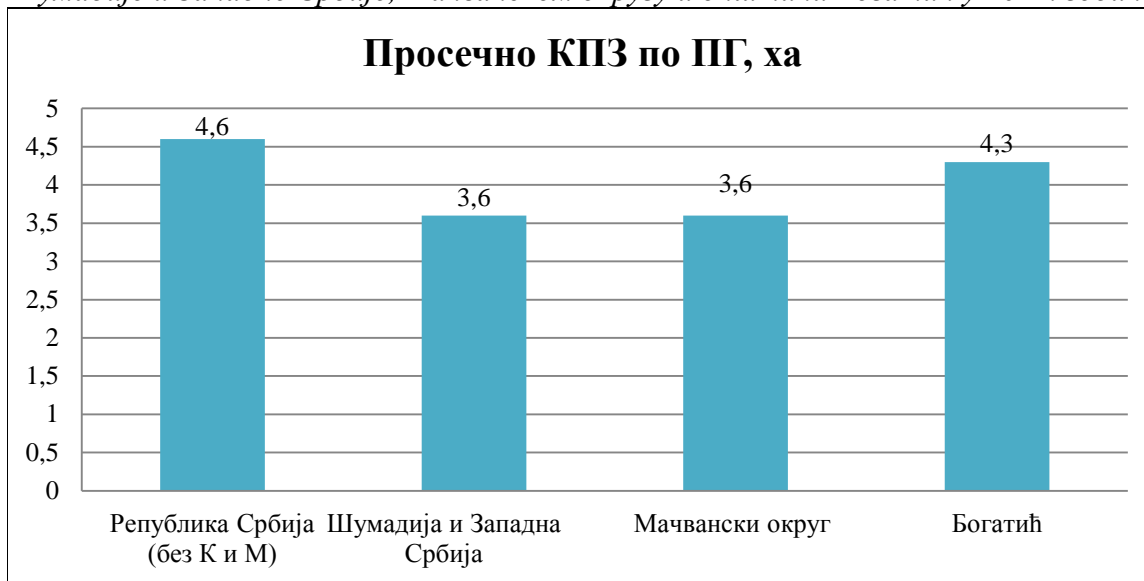
Табела 1. Коришћено пољопривредно земљиште и број пољопривредних газдинстава у Р. Србији, региону Шумадије и Западне Србије, Мачванском округу и општини Богатић, у 2012. години

	Коришћено пољопривредно земљиште (КПЗ), ха	Број пољопривредних газдинстава (ПГ) са КПЗ	Просечно КПЗ по ПГ, ха
Република Србија (без К и М)	3.437.423	621.445	5,5
Породична пољопривредна газдинства	2825068	619141	4,6
Правна лица и предузетници	612.355	2.304	265,8
Регион Шумадије и Западна Србија	1014209,7	261078,0	3,9
Породична пољопривредна газдинства	945455,0	260378,0	3,6
Правна лица и предузетници	68754,7	700,0	98,2
Мачвански округ	161.343	43.922	3,7
Породична пољопривредна газдинства	159.390	43.852	3,6
Правна лица и предузетници	1.953	70	27,9
Богатић	26.908	6.182	4,4
Породична пољопривредна газдинства	26822,42	6175	4,3
Правна лица и предузетници	85,44	7	12,2

Извор: Попис пољопривреде 2012, база података РЗС, <http://webzrzs.stat.gov.rs>.

Просечна површина коришћеног пољопривредног земљишта по пољопривредном газдинству у општини Богатић износи 4,64 ха, што је више у поређењу са Мачванским округом (3,7 ха), регионом Шумадије и Западне Србије (3,9 ха), али је прилично мање од просека за целу Републику Србију (5,5 ха).

Графикон 1. Просечно КПЗ по пољопривредном газдинству у Р. Србији, региону Шумадије и Западне Србије, Мачванском округу и општини Богатић у 2012. години¹²

Извор: Попис пољопривреде 2012, база података РЗС, <http://webrzs.stat.gov.rs>

Уколико се посматра величина коришћеног пољопривредног земљишта према организационо правним формама, може се запазити да просечна величина КПЗ породичних пољопривредних газдинстава износи 4,4 ха, што је више у поређењу са величином КПЗ породичних газдинстава на нивоу Мачванског округа (3,7 ха), региона Шумадије и Западне Србије (3,9 ха), док је нешто мање од величине КПЗ на нивоу Републике Србије (4,6 ха) (табела 1). Просечна величина коришћеног пољопривредног земљишта у сектору правних лица и предузетника на подручју општине Богатић износи 12,2 ха.

Табела 2. Структура коришћеног пољопривредног земљишта у општини Богатић у 2012. години

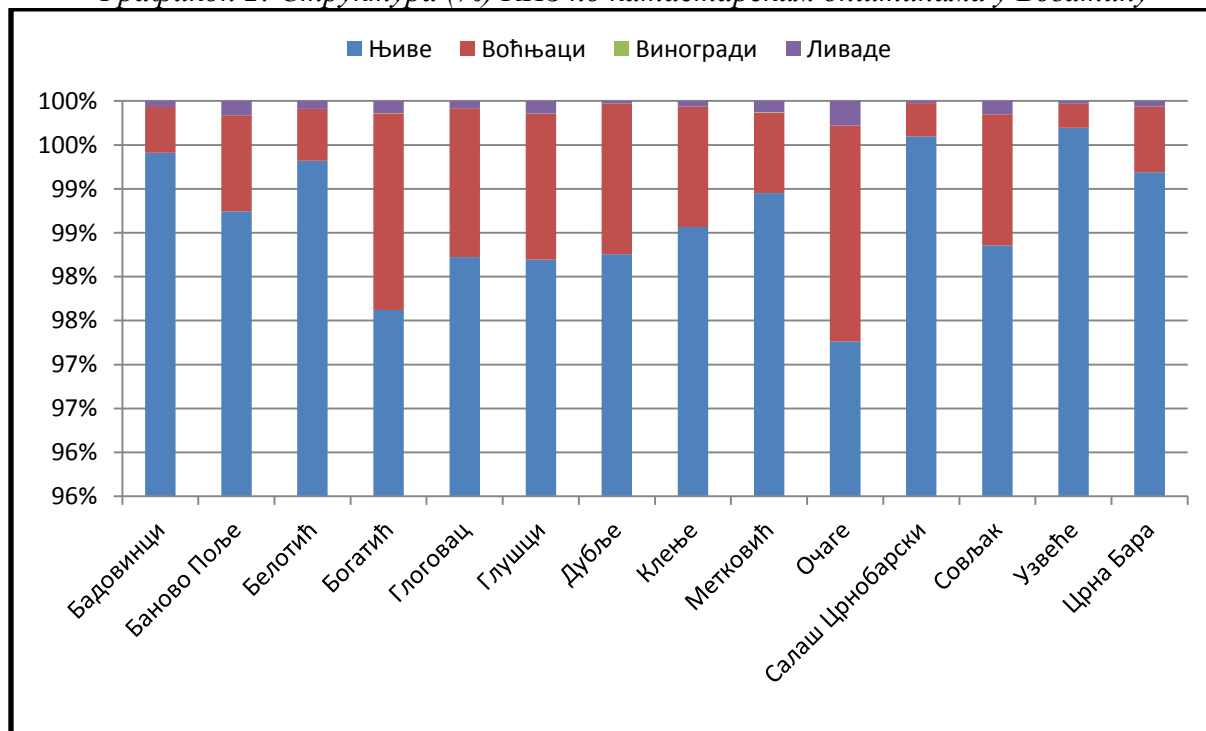
Укупно КПЗ	Оранице и баште	Ливаде и пашњаци	Воћњаци	Виногради
Површине, ха				
26556	26163.8	76	315.7	0.4
Структура, %				
100	98.52	0.28	1.19	0.01

Извор: РЗС, Попис пољопривреде 2012, Књига 1

У структури укупног пољопривредног земљишта највише су заступљене оранице и баште (98,52 %), док ливаде и пашњаци (0,28 %), као и воћњаци и виногради (1,20 %) заједно имају веома мали удео у укупном износу.

¹² Попис пољопривреде 2012, база података РЗС, <http://webrzs.stat.gov.rs>

Графикон 2: Структура (%) КПЗ по катастарским општинама у Богатићу¹³

Извори: Попис пољопривреде 2012., књига друга

Највећа површина која је под њивама, налази се у месту Бадовинци (3531 ха), када говоримо о количини воћњака (73 ха), винограда(0,2 ха) и ливада(4,5 ха), највећа површина налази у месту Богатић, које је и седиште општине. Површине под виноградима и ливадама су изузетно мале. На основу количине пољопривредног земљишта под њивама, можемо закључити да се ради о општини где се претендује производња ратарских култура.

Власничка структура пољопривредног земљишта

У општини Богатић око 90 % укупног пољопривредног земљишта се налази у приватном власништву, док се 8 % налази у државној својини Републике Србије. Мали проценат (1,9 %) укупног пољопривредног земљишта се налази у категорији „други облици својине“, док се у категорији задружне својине налази свега 0,1 % укупног пољопривредног земљишта.

Површине под системима за наводњавање/одводњавање

У општини Богатић, према подацима Пописа пољопривреде из 2012. године се наводњава 732 пољопривредних газдинстава или 11.85 % од укупног броја, што је нешто изнад просека за Р. Србију који износи 11.40 %. Највише се наводњавају оранице и баште и воћњаци. У структури система за наводњавање у највећој мери се користи површински начин наводњавања (433 газдинства), док је систем „кап по кап“ (142) и систем орошавања (130), слично распрострањен. Подземне воде на газдинству су главни извор воде за наводњавање, и у њиховој структури разликују се подземне, којих користи 2170 газдинстава, и површинске које су присутне код свега 10 газдинстава. Повољан географски положај, и близина велике реке Дрине даје велике могућности за смањивање утицаја суше, које су све чешће. Међутим, запуштеност

¹³ Попис пољопривреде 2012, књига друга

канала и високе таксе које прописује надлежно јавно предузеће у великој мери ограничавају коришћење постојећих потенцијала.

Породична пољопривредна газдинства, посматрано према величини поседа, у просеку имају 4,3 ха КПЗ по газдинству, што је мање у односу на Р. Србију, где КПЗ по породичном газдинству износи 4,6 ха. Према подацима Пописа пољопривреде 2012., висок проценат породичних пољопривредних газдинстава бави се ратарском(кукуруз, пшеница,соја) и повртарском производњом(кромпир, лук, паприка, парадајз, грашак). Ове произвођаче карактерише висока тржишна оријентација (висок проценат пољопривредне производње намењен је продаји на тржишту), као и поседовање значајних производних и складишних капацитета.

Графикон 3. : Просечна величина КПЗ породичних пољопривредних газдинстава у Р. Србији, региону Шумадије и Западне Србије, Мачванском округу и општини Богатић у 2012. години¹⁴

Извор: РЗС, Попис пољопривреде 2012, Књига 1

На сектору **правних лица и предузетника**, према подацима из програма пољопривреде, следећа привредна друштва су најпознатије и најуспешније пољопривредне фирме, које ће бити наведене у даљем тексту. Тренутно је активно неколико приватних предузећа која се баве производњом ситне пољопривредне механизације, док су значајни резултати постигнути у приватном сектору на складиштењу и млевењу пшенице. Од капацитета која су постојала пре приватизације у овом моменту одређене активности се обављају само у оквиру Млинске индустрије Богатић. Те активности своде се на складиштење и лагеровање житарица (пшеница и кукуруз) и индустријског биља (соја и сунцокрет). Почетком године део капацитета купио је МИ „Поповић“ Клење, који је у функцију ставио млин за млевење пшенице. Преостали део капацитета је у власништву „Викторија груп“ (послови складиштења и сушара за сунцокрет). Поред ових постоје и значајнији капацитети везани за складиштење и млевење пшенице, и то: ДПС „Клас Гроуп“ д.о.о. Клење, „Млин Ђорђић“ д.о.о. Глушци, МППД „Браћа Ружић“ д.о.о. Клење. На подручју Општине у области металског комплекса присутни су следећа предузећа и радње: „Зоридрал“ д.о.о. Богатић (ПВЦ и Ал столарија), „Силомикс“ Дубље, „Млиномонт“ Богатић (силоси, млинови, пратећа о

¹⁴Попис пољопривреде 2012, база података РЗС, <http://webzrs.stat.gov.rs>

према и мешаоне сточне хране). Производња сточне хране се обавља у неколико мањих производних погона: „Протеинка Плус“ д.о.о. Богатић, ВС „Зоо Лек“ Бадовинци, „Туфегџић“ Узвеће, ВС „Луса Вет“ Салаш Црнобарски. Постоји и неколико мањих погона из области кондиторске индустрије: СЗТР "Гоца" Глушци, СЗТР „Тест“ Белотић (производња колача, торти, ратлука, желе бомбоне и др.), као и прераде меса: "Бајуновић Компани" Бадовинци, "Пиле Пром" Црна Бара.¹⁵

На територији Општине Богатић постоје три земљорадничке задруге, које су подељене према местима у којима су и образоване, и то су: Општа земљорадничка задруга Богатић, Општа земљорадничка задруга Бубања, Општа земљорадничка задруга Клење. На подручју општине Богатић почетком деведесетих година прошлог века откривене су неисцрпне резерве геотермалне воде. На дубини од 450 метара пронађена је вода температуре 75 степени Целзијусових, која се још не користи упркос могућностима широке примене (у пољопривреди, за грејање, развој туризма...)¹⁶

У структури пољопривредних газдинстава у општини Богатић, највеће учешће имају газдинства која поседују до 5 ха. Газдинства која поседују до 5 ха и мање КПЗ чине 76,1% укупног броја пољопривредних газдинстава у Р. Србији, односно 58,9 % у општини Богатић. Истовремено, газдинства са поседом већим од 10 ха заступљенија су у структури пољопривредних газдинстава у општини Богатић, у односу на ниво Р. Србије.

Табела 4. Пољопривредна газдинства према величини коришћеног пољопривредног земљишта у Републици Србији и општини Богатић¹⁷

	Број пољопривредних газдинстава		Структура, %	
	Република Србија	Мачвански округ	Република Србија	Мачвански округ
≤ 1 ха	174.567	871	27,6	3,4
> 1 - ≤ 5 ха	306.208	14.278	48,5	55,5
> 5 - ≤ 10 ха	89.083	7.465	14,1	29
> 10 - ≤ 20 ха	32.313	2.789	5,1	10,8
> 20 - ≤ 100 ха	17.413	330	2,8	1,3
Преко 100 ха	1.851	0	0,3	0
Укупно	631.552	25733	100	100

Извор: Попис пољопривреде 2012, база података РЗС, <http://webrzs.stat.gov.rs>, Анализа регистрованих пољопривредних газдинстава у Републици Србији

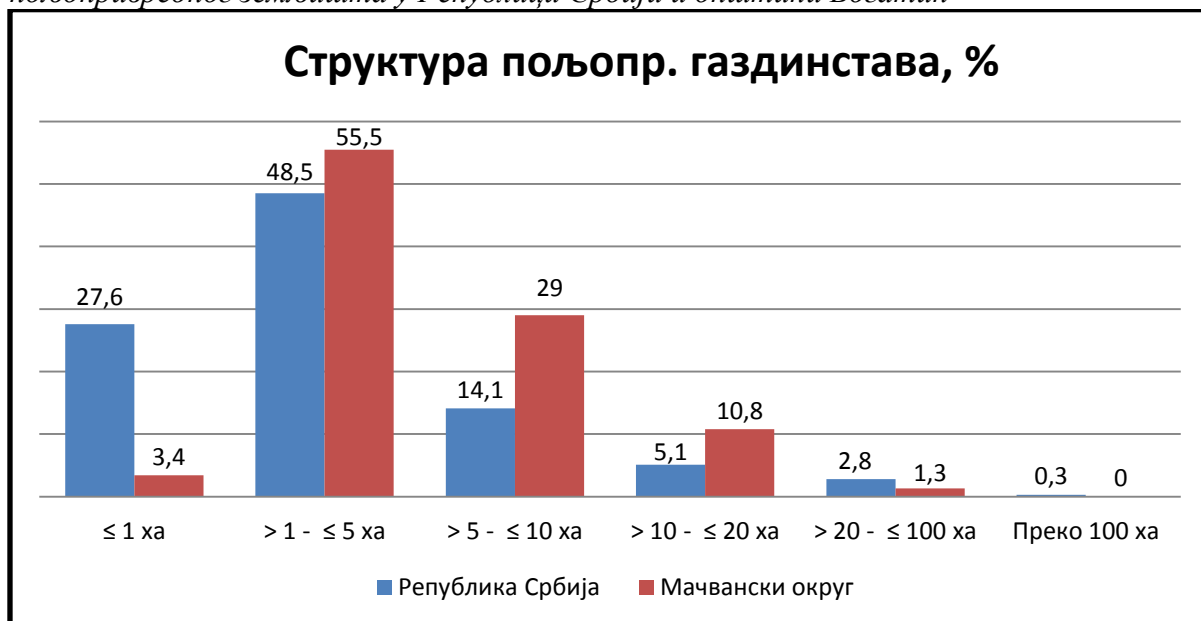
¹⁵ Предлог програма мера подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја за подручје територије општине Богатић за 2016. годину

¹⁶ <http://www.bogatic.rs/index.php>, приступ дана 18.12.2017. године

¹⁷ Република Србија, Министарство финансија, Управа за трезор: Анализа регистрованих пољопривредних газдинстава у Републици Србији

Графикон 4. Пољопривредна газдинства (%) према величини коришћеног пољопривредног земљишта у Републици Србији и општини Богатић¹⁸

Извор: Попис пољопривреде 2012, база података РЗС, <http://webrzs.stat.gov.rs>, Анализа регистрованих пољопривредних газдинстава у Републици Србији

Ратарска производња

Ратарска производња је најзаступљенија пољопривредна делатност на подручју општине Богатић. У општини Богатић, у сетвеној структури ораница и башти доминира производња:

- Индустијског биља (2.457 ха или 9,4%) и
- Жита (20.487 ха или 78,3%)
- Крмно биље (2.796 ха или 10,7%)

Од жита најзаступљенија је производња кукуруза (око 13.000 ха) и пшенице (5.000 ха), а од индустијског биља соја (1849 ха) и шећерна репа (12,5 ха).

Табела 5: Структура ораница и башта у 2011/2012. години по најважнијим културама у Р. Србији, региону Шумадије и Западне Србије, Мачванском округу и општини Богатић /* укључује: поврће, бостан и јагоде

	Оранице и баште	Жита	Кромпир	Шећ. репа	Индустијско биље	Поврће/*	Крмно биље
Република Србија							
Површина, ха	2.513.154	1.715.562	25.132	69.112	186.361	33.232	256.008
Структура, %	100	68,3	1,0	2,8	14,6	1,3	10,2

¹⁸Попис пољопривреде 2012, база података РЗС, <http://webrzs.stat.gov.rs>

Регион Шумадије и Западне Србије							
Површина , ха	518.626	365.254	15.593	49	13668	8.782	108.271
Структура , %	100	70,4	3,0	0,01	2,6	1,7	20,8
Мачвански округ							
Површина , ха	274.012	99.977	789	31	7930	1.511	18.108
Структура , %	100	36,5	0,3	0,01	2,9	0,5	6,6
Општина Богатић							
Површина , ха	26.163	20.487	70	0	2457	317	2796
Структура , %	100	78,3	0,3	0	9,4	1,2	10,7

Извор: Попис пољопривреде 2012. Пољопривреда у Р. Србији, књига 1, РЗС Србије, 2012.

Производња поврћа

Захваљујући рекама Дрина и Сава, који осигуравају квалитетно наводњавање повртарских усева, на територији општине Богатић постоје одговарајући услови за организовање повртарске производње. Најзначајнији природни ресурси, поред пољопривредног земљишта, су воде (подземне и површинске), шљунак и песак. Подземне воде још увек су једини облик обезбеђења пијаће воде и представљају изузетан потенцијал ове општине. Са минималним третманом на изворишту вода у водоводном систему Богатић још увек има задовољавајући квалитет, па је овај простор опредељен за обезбеђење водом комплетног подручја општине Богатић.¹⁹ Због тога постоје ваљани разлози да се на овом подручју одвија повртарска производња.

Производњом поврћа, према званичним подацима бави се 545 пољопривредних газдинстава. Поврће се гаји на површини од 2600 хектара што представља око 9,66 % коришћеног пољопривредног земљишта на читавој територији општине Богатић. Највише се гаје паприка (128 ха), кромпир (71 ха), парадајз (11 ха) и црни лук (2,4 ха). На основу ових података можемо да закључимо да је повртарство као грана пољопривреде релативно развијено у овом крају, али да постоје услови за даљи развој. Постојећа производња поврћа укључује све облике производње од баштенског и њивског начина производње до производње у заштићеном простору. Производњом поврћа у заштићеном простору бави се 49 пољопривредних газдинстава, са капацитетом од 9,20 ха, што представља занемарљиво мали удео у укупној количини земљишта. Складиштење и чување пољопривредних производа није довољно развијено, ради се углавном о мањим појединачним капацитетима. Носиоци повртарске производње су пре свега породична пољопривредна газдинства, које имају највећи удео

¹⁹ Стратегија одрживог развоја општине Богатић за период од 2015. до 2020. године

са 26822 ца, од укупне количине земљишта, што је представљено са 6175 породичних пољоприврених газдинстава.

Вишегодишњи засади

Воћарство је прилично заступљено (315 ха) , док је виноградарство у јако малом, готово занемарљивим количинама (0.44 ха) присутно. Према попису пољопривреде из 2012 године воћарско-виноградарском производњом се бави укупно 1055 пољопривредних газдинстава, од чега је 1050 газдинстава под воћним културама, док се само 5 пољопривредних газдинстава бави искључиво виноградарством. Заступљено је гајење воћа које захвата 315,72 ха, од укупних пољопривредних површина. Подручје општине има повољне услове за гајење свих врста воћа: јабуке, крушке, малине, купине, шљиве, јагода. Под шљивом се налази 95 Ха, орасима 21, лешницима 18 ха, малинама 28 Ха, купинама 8 Ха и под осталим бобичастим воћем 1 Ха.²⁰

Сточарска производња

Сточарство је традиционално развијено, нарочито свињарство, говедарство и овчарство. Годишња производња на територији наше Општине према последњим расположивим подацима је: говеда 23.245, овце и козе 35.015, свиње 209.600, коњи, магарци 79, живина и птице 76.831, пчелиња друштва кошнице 2.517, остале животиње 19 док укупан сточни фонд на територији Општине износи 347.306. Као извору хране под ливадама и пашњацима је 76,06 Ха.²¹ Број условних грла стоке по хектару коришћеног пољопривредног земљишта у Општини Богатић (1,7), већи је у односу на регион Шумадије и Западне Србије(0,8) и просек Р. Србије (0,6).

Табела 6: Сточни фонд у општини Богатић

	Говеда	Свиње	Овце	Козе	Перната живина	Број кошница пчела	Број условних грла	Број условних грла по ха КПЗ
Р. Србија	994.692	3.407.318	2.158.128	289.373	26.711.220	665.022	2.019.889	0,6
Регион Шумадије и Западне Србије	413.759	1.151.391	1.047.328	70.852	9.270.479	275.807	803.843	0,8
Мачвански округ	80.283	400.391	161.878	11.654	1.060.996	38.936	175.014	1,1
Општина Богатић	17.819	126.716	31.460	1.410	203.172	2.324	45.743	1.7

Извор: Попис пољопривреде 2012, Књига 2

²⁰ Предлог програма мера подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја за подручје територије општине Богатић за 2016. годину

²¹ Исто.

Како је раније речено, сточарство је на добром степену развоја у овој општини, где се види да је број условних грла у општини Богатић, на далеко вишем нивоу у односу на ниво који се бележи као просечна вредност за читаву Републику Србију. У општини Бач постоје: мале фарме музних крава, фарме за тов јунади, свиња, оваца, товних пилића и за производњу јаја. Узгојем свиња за тов се бави највише фарми..

Пчеларска производња

На подручју општине Богатић је развијено пчеларство, са 2,324 образована пчелиња друштва на територији читаве општине. Овај крај обилује квалитетним испашама пчела и због тога постоји простор за даљи развој пчеларства у овој општини. Битно је навести да постоји удружење пчелара «Мачва», које има за циљ подстицај и унапређење производње меда на територији читаве општине. Удружење организује акције, где произвођачима дели нову опрему. Такође, организују се и едукативни семинари.

Пласман пољопривредних производа

Као и у већини пољопривредно интензивних подручја у Србији, и у овој општини је случај, да је веза између произвођача и потенцијалног купца, лоша. Из тога произилази низ проблема, са којима се пољопривредни произвођачи свакодневно сусрећу. Улагањима у сигурно пословање пољопривредника довело би до повећања површина под пољопривредним културама.

Пољопривредна добра произведена у општини Богатић, већим делом завршавају на тезгама пијаца у оближним градовима, што не представља најсигурнији канал дистрибуције за пољопривреднике. Овде можемо издвојити неколико фирми које представљају главне откупне центре у општини Богатић, и то су:

- ДОО „Давидовић“;
- ДОО „Ракић ком“;
- ДОО „Бајуновић“.

ТУРИЗАМ

Туристичка организација Општине Богатић

Носилац развоја туризма на територији Општине Богатић је Туристичка организација Општине Богатић, основана је од стране Скупштине општине Богатић 2011. године.

Како се наводи на званичној интернет презентацији ове институтције, ТО обавља послове унапређења туризма у општини, израде програма развоја туризма и одговарајућих планских аката, организује туристичко-информативне делатности, културне, спортске и друге манифестација од интереса за унапређење туризма у општини, унапређује и промовише традиционалне вредности (обичаји, етнолошко наслеђе) туристичког подручја којем припада општина и ствара услове за коришћење истих; организује културне, спортске и друге манифестације од интереса за унапређење туризма на подручју општине.

Смештај и угоститељство

Смештајни капацитети у општини Богатић нису на завидном нивоу. Тренутно у месту Богатићу има један угоститељски објекат који врши услуге преноћишта, и који измирује боравишну таксу. Док на територији читаве општине постоји више угоститељских објеката који пружају услуге преноћишта, и она су најчешће у приватном сектору. Висина прихода која се остварује на годишњем нивоу није довољна да обезбеди редовне промоције и даље унапређење туризма као засебне делатности.

Ресторан са преноћиштем „Богатић“: ресторан се налази у самом центру Богатића, и представља најозбиљнију угоститељску понуду, са највећим бројем смештајних капацитета, 57 лежајева који су распоређени у 24 собе. Овај објекат прима госте током читаве године, због чега постоји потреба за проширењем постојећих капацитета.

Апартмани „Доротеја-С“: ови апартмани налазе се у самом центру Богатића, у близини продавница, посластичарница, кафића, пицерија, дискотеке и ресторана. Овај комплекс представља оазу мира, са потенцијалом за квалитетан и миран одмор.

Апартмани „Хеллес“: апартмани су смештени у мирном делу, удаљени свега 1500м од центра Богатића. Намењени су људима који захтевају одређен ниво функционалности, квалитета и дизајна. Апартмани „Хеллес“ су на располагању гостима током целе године, са удаљеношћу 1200м од Термалне ривијере, извора термоминералне воде. У понуди се налазе два апартмана, који су категорисани са три звезде.

„Авлија“: овај угоститељски објекат, који је настао 2007. године, у месту Глушци, представља место традиционалне кухиње, где се могу пробати домаћи специјалитети, као и провести време у традиционалном амбијенту овог ресторана. Такође, у самом објекту налази се много експоната, који постоје у оквиру сталне музејске поставке „Авлије“.

Етно парк „Авлија” се састоји од више објеката традиционалне градње, који нас враћа у живот српског села пре два века, налази се етно ресторан „Крчма Лазарева”, стална музејска поставка, конак за госте, базен за децу, падок са коњима, фијакери, чезе, таљиге. У првом делу дворишта-авлије, налазе се два амбара који су потпуно сређени и у којима су постављени експонати. Разбоји, вериге, колевка, преслице, ћупови, ћилими, старе пегле, пећи, креденци, слике са сеоским мотивима и још пуно тога. Испод надстрешнице, налазе се експонати из 19. века, који се и данас употребљавају. Фијакер, оригиналан, бечки, у којем је вожња посебно задовољство, као и санке направљене тридесетих година прошлог века налазе се у овом етно парку.

„Мачвански конак“: ово сеоско домаћинство настало је у селу Метковић, који је у почетку окупљао само љубитеље лова, да би се касније сам домаћин одлучио да прошири на много озбиљнији ниво читаво домаћинство. Данас се сеоско домаћинство простире на 1.5 хектара, где посетиоци могу уживати у сталним изложбама, упознати се са старим занатима и предметима, као и да посматрају разнолике домаће животиње. У оквиру Мачванских конака, постоји једна једнокреветна соба, али постоји намера домаћина да повећа број смештајних капацитета.

„Гачића магаза“: овај угоститељски објекат налази се на 500м од центра Богатића, смештен у оквиру имања породице Гачић, са капацитетом од једне смештајне јединице, чији је капацитет два лежаја. Гостима се нуди могућност учешћа у сезонским пољопривредним радовима, као и могућност едукације везане за производњу пића и зимнице.

Стратешко планирање

Стратешко планирање развоја у овој области је заступљено кроз кровни стратешки документ „Стратегија одрживог развоја“ али и кроз постојање Акционог плана развоја туризма Општине Богатић који се доноси на двогодишњем нивоу. Анализом поменутих докумената са сигурношћу се може тврдити да је туризам препознат као стратешки важна област развоја општине уз пољопривреду. Посебно охрабрује што оба документа, посебно Акциони план препознаје оне видове туризма који изузетно погодоју и могу значајно да допринесу развоју руралних подручја.

Акциони стратешки план види Општину Богатић као територију на којој постоје потенцијали за развој туристичке понуде. У овом документу исправно је примећено да захваљујући природним карактеристикама и постојању геотермалних извора, општина Богатић има потенцијала за развој бањског туризма, затим потенцијале за развој спортско-рекреативног туризма или туризма специјалних интереса као и екотуризма. Констатован је и значај културно-историјског наслеђа, постојања и одржавања традиционалних манифестација као основе за развој манифестационог туризма, али и могућност да очуване етнографске вредности и постојање етно села и етно паркова послужи као основа за развој етно туризма на простору Општине.

Овај програмски документ значајну пажњу поклања **руралном туризму**, међутим остаје нејасно местимично сужавање овог вида туризма на етно туризам и обрнуто: „Општина Богатић има све потенцијале за развој руралног туризма. Пре свега, акценат је на етно туризму, с обзиром на етнологске вредности и традицију коју Богатић негује и чува. У општини Богатић се налази више етно села и етно паркова.“²². Иако је исправно уочено да на територији општине постоје потенцијали и одређени ресурси за развој етно туризма, рурални развој у контексту општине би пре требало посматрати као могућност за диверзификацију економских активности на пољопривредним газдинствима (која нужно не морају бити у етно стилу, и најчешће и нису), затим као агротуризам који подразумева да туристи посматрају и учествују у традиционалним пољопривредним радовима, који истина може да укључује и рекреацију и одмор (јахање, бициклизам, пешачење) међутим и уживање у заштићеним природним ресурсима. Програмски посматрано спортско-рекреативни туризам, еко-туризам а посебно етно туризам требало би одвојено и детаљније посматрати од агротуризма и руралног туризма као диверзификације активности на пољопривредном газдинству. Шта више било би пожељно посматрати етно туризам кро синергију са културним и манифестационим туризмом.

Акционим планом предвиђају се следећи кораци у циљу развоја руралног туризма²³:

- Развој централног резервационог система у руралном туризму на нивоу дестинације (у овом случају, на нивоу општине Богатић, и пре тога, изградњом смештајних капацитета као и дефинисањем конкретних производа и његових карактеристика)
- Креирање система стандарда понуде руралних објеката (квалитет смештаја, прехрана, запослени, стављање понуде на интернет странице ТОС-а, општине Богатић, ТООБ-а или презентације на званичном сајту руралног туризма Богатића);
- Креирање календара и временског распореда локалних догађања, славља, фестивала и манифестација, са циљем унапређења продаје на домаћем тржишту;

Културни туризам, који се односи се на културу, историју, археологију подразумева валоризацију културних производа у виду туристичке понуде. У Акционом плану културни туризам није издвојен на начин као неки други облици туризма те постављен као стратешки правац развоја, али јесте узет у обзир. Ова грана туризма са манифестационим туризмом у овом тренутку има највећи капацитет за привлачење туриста јер располаже готовим културним производима које је потребно унапредити и квалитетније брендирати. Знамените историјске личности и знамените личности чији се рад везује за културну делатност као и историјске и културне знаменитости, на које се наслања овај вид туризма детаљно су описане у делу „Култура“.

Веома је важно имати на уму да се овај вид туризма преплиће и надопуњује са етно туризмом и манифестационим туризмом.

Туризам догађаја (манифестациони туризам) јесте део стратешког планирања у оквиру Акционог стратешког плана развоја туризма Општине Богатић, у коме се исправно закључује да догађаји, по правилу, морају да привлаче учеснике и/или посматраче који нису део локалне заједнице да би постали део туристичке понуде неке дестинације.

Манифестације на триторији Општине Богатић

²² Акциони стратешки план развоја туризма Општине Богатић, 2017-2018

²³ Акциони стратешки план развоја туризма Општине Богатић, 2017-2018, 11-12 страна

„Метковачка весела машина“ је догађај који окупља произвођаче ракије из села Метковић, и има за циљ промоцију, али и надметање у прављењу што квалитетније ракије. На идеју да организује овакав један догађај, дошао је власник једног угоститељског објекта, који је уз скромну подршку ТООБ 2012. године први пут организовао овакву манифестацију. Такође, у склопу програма одржава се и промоција старих заната као што су ковачки и столарски занати, али и изложба народне радиности.

„Мачванске Лиле“ је традицинолано окупљање свих заинтересованих, превасходно деце, како би се обележио обичај паљења ватре и лила, 11. Јула, у ноћи пред православни празник Петровдан. Овај обичај карактеристичан је за мачвански крај. Велики допринос омасовљењу овог догађаја имао је сам Милић од Мачве, који је желео да што више људи сазна, како традиција паљења лила не би престала. Пошто је 1998. године, последњи пут било организовано лилење, требало је предузети кораке како би се поново оживео овај догађај. Најзаслужнији за поновно покретање ове манифестације су Културно уметничко друштво Белотић, ТОО Богатић, и представници породице Станковић.

„Хајдучко вече“ је догађај инспирисан мотивима романа „Хајдук Станко“, Јанка Веселиновића, и датире још од 1966. године. Идеја догађаја је да се дочара живот славних предака, лепота некадашњег живота и старих обичаја. Ова манифестација је једна од најпознатијих за овај крај, и у програму садржи још: Такмичење за избор харамбаше, Мачванску свадбу, Хајдучку регату, такмичење ловаца и риболоваца, изложбу радова са ликовне колоније у Совљаку, избор најлепшег фијакера, изложбе домаће радиности.

Централно место одржавања манифестације је Црна Бара, локација Васин Шиб, као и на више локација у општини Богатић.

„Бој на Дубљу“, јубилеј велике битке која се војевала у мачванском селу Дубље, сваке године се обележава сећање на све учеснике ове велике битке. У порти цркве Христовог Вознесења, која је споменик културе под заштитом државе, смештен је читав програм, који се годинама надограђује, тако да сада представља манифестацију богату културно уметничким програмом, коју карактерише учешће бројних културно-уметничких друштава, сликара и вајара. Манифестација траје два дана. Првог дана одржава се такмичење младих у хајдучком надметању и културно-уметнички програм. Другог дана одржава се такмичење одраслих, а културно-уметнички програм подразумева представљање првих ансамбала, певачких група, као и представа. Сваке године, поред културно-уметничких друштава, допринос манифестацији дају и мачвански сликари и вајари на тродневној сликарској колонији у порти дубљанске цркве. У традиционалном надметању за Војводу Дубљанског такмиче се млади момци из околних села.

„Хајдучка регата“ је једна од манифестација која се одржава још од 2011. године и налази у склопу раније поменутог догађаја „Хајдучко вече“, која се одржава се на реци Дрини, у организацији Туристичке организације општине Богатић, уз велику помоћ месне заједнице Прњавор и Туристичке организације града Шапца. Укупна дужина спуста је 25 километара, са стартом у Алановића навоз у атару села Прњавор, док је циљ у месту Црна Бара (локација Васин шиб), у близини ушћа Дрине у Саву. У Акционом стратешком плану развоја туризма Општине Богатић ова манифестација

оцењена је као догађај са високим потенцијалом пре свега због велике атрактивности, али и велике посећености и жеље учесника за проширивањем активности у оквиру манифестације.

„Сликарска колонија“ је још једна у низу од манифестација за промоцију сликарства и генерално уметности у Мачванском округу, која се одржава од 1998. године у Етно-парку у Совљаку. За читаво време постојања на колонији је настало на десетине нових слика, док се сваки од уметника који је учествовао, поклатио је по једно своје дело организатору Културно-образовном центру. За ову манифестацију штампан је каталог, чији је уводни текст написао академски сликар Драган Мартиновић, где говори о почецима сликарства у општини Богатић. Читав уметнички живот састављен је од двојице веома битних уметника за овај крај, Милић од Мачве и Миливој Мартиновић.

„Ивандањски дани“ догађај у организацији удружења риболоваца „Клен“ Богатић и Риболовачке секције Бадовинци, у месту Бадовинци на Дрини, који се одржава у славу и част великог православног празника Ивањдана. Манифестација има за циљ да заинтересује што већи број деце, који се такмиче у пецању рибе на пловке, као и заштите биодиверзитета и саме реке Дрине, као и да скрене пажњу на очување животне средине и реке поред које живе мештани ове општине. Од 2012. године ова манифестација одржава се под покровитељством МЗ Бадовинци и СО Богатић, а велики допринос организацији је дала и Туристичка Организација Богатић.

Даље, Акциони план разматра се развој **здравственог туризма** за који се оцењује да има велике шансе за развој на територији општине Богатић, јер су на подручју општине Богатић почетком деведесетих година прошлог века откривене неисцрпне резерве лековите геотермалне воде, температуре 75 степени на више изворишта у Мачви. Идентификовани кораци за развој овог вида туризма предвиђени Акционим планом су следећи:

- Првенствено обезбедити услове за примену лековитих геотермалних извора (смештајни капацитети, бањски објекти, пропратне активности и садржаји)
- У развоју ове врсте туризма потребно је ставити нагласак на велнесс туризам много више него на бањски туризам с обзиром да је изградња бањског комплекса веома неизвесна;
- У Општини су урађени значајни напори за санацију и ревитализацију геотермалних вода, израдом пројектне документације као и идејним решењима за искоришћавање геотермалне енергије;
- Уска сарадња са специјализованим пољопривредним произвођачима.

Даље, Акциони стратешки план оцењује да општина Богатић има потенцијал да развије и **наутички туризам** због близина реке Саве и Дрине. Наутички туризам везан за мирне воде је пловидба рекама и језерима, који осим главног мотива пловидбе укључује и коришћење свих објеката наутичке инфраструктуре и комплементарних производа и услуга у функцији туризма (марине, пристаништа и везови, смештај, исхрана, забава, култура) и укључује разгледање места и дестинација, излете у околину и слично, као и активности посебних интереса (посматрање птица, бициклизам, пешачење итд.). У Акционом плану се исправно констатује да да би се наутички туризам развијао на територији општине Богатић, пре свега је потребно постојање квалитетне инфраструктуре, као што су марине, бензинске станице, бројна привезишта и пристаништа на местима од интереса, али и да за овај вид туризма потребно уложити

много новчаних средстава. У погледу наутичког туризма у општини Богатић се организује већ поменута Регата, која има високу туристичку вредност као и могућност да се у наредним годинама организује самостално. То представља прилику да се и у сегменту наутичког туризма снажније повежу места која излазе на Дрину, како са српске, тако и са стране Босне и Херцеговине. Такође, пружа се могућност да се кроз активности на води садржајније повежу различити простори што би омогућило општини Богатић снажнији развој овог веома интересантног и високо позиционираног облика туризма²⁴.

Акционо стратешким планом развоја туризма обухваћено је и програмирање развоја **туризма специјалних интереса** са акцентом на бициклизам, речне експедиције и лов и риболов. Овим документом дефинише се производ специјалних интереса који се „састоји од више тржишних ниша, а представља одморишну активност која се догађа у необичном, егзотичном, удаљеном или дивљем окружењу. Уско је повезан са високим нивоом учествовања у активностима од стране туриста, а најчешће се догађа на отвореном простору.“ Како се наводи „територија општине Богатић изузетно богата шумама, лов и риболов могу заузимати значајно место у привреди Општине, као и у развоју туризма специјалних интереса“. Новоди се и да „територија општине Богатић има повољне природне услове за развој рибарства, привредног и спортског риболова и риболовног туризма. Велики потенцијал представља река Дрина, са великим бројем рукаваца и старих речних корита.“²⁵

Бициклизам, заједно са сплаварењем и традицијом коњичког спорта би било пожељно посматрати као окосницу развоја **спортско-рекреативног туризма**. Од поменута три, бициклизам је још увек на нивоу могућности, сплаварење је кроз поменуту регату и већ профилисана горе поменуту манифестацију прешло пут од потенцијала до ресурса, док је традиција коњичког спорта ресурс који тек треба да буде искоришћен поготово ако се има у виду да је то врста спорта који (заједно са нпр. голфом) може бити искоришћен у сврху развоја „елитног“ туризма.

Акционим планом дефинисани су недостаци које је потребно отклонити ради развоја туризма на територији Општине, и то:

- Велики број празнина у туристичком ланцу вредности и потреба да се развије синергија између пољопривредног сектора, локалних заната и сектора туризма;
- Потреба за унапређењем инфраструктуре која подржава облике туризма (пре свега путева у руралним крајевима);
- Непостојање стандарда и контроле квалитета и потреба за унапређењем, стандардизацијом и диверсификацијом различитих компоненти сектора, а посебно смештајних капацитета, услуга хране и пића, и осталих услуга;

Богатић као туристичка дестинација

²⁴ Акциони стратешки план развоја туризма Општине Богатић, страте 16-17

²⁵ Изнесене тврдње повезане са ловом и риболовом не изражавају ставове аутора овог документа, нити Института за рурални развој и наводе се у искључиво у сврху приказа Акционог стратшког плана туризма Општине Богатић, односно програмских опредељења Општине Богатић дефинисаних у поменутом документу .

У најкраћем закључак до кога је дошла радна група за туризам, формирана у оквиру израде Стратегије руралног развоја, је да туризам на територији Општине Богатић није на репрезентативном нивоу, иако има потенцијала за много боље стање од садашњег.

Општину Богатић одликује:

- солидно развијена туристичка понуда (у смислу ресурса који би се могли окарактерисати као туристички производ или полу-производ), коју прати
- неразвијена туристичка инфраструктура и ниски смештајни капацитети, те да је таква
- туристичка понуда веома слабо валоризована, што заједно доводи до тога да
- Богатић није туристичка дестинација.

Перцепција локалних актера у туризму који исправно примећују да су смештајни капацитети ниски и да је туристичка инфраструктура непостојећа или слабо развијена утицала је у многоструком приступу развоју туризма који уз све огромне напоре не даје озбиљне резултате. Другим речима, анализом активности носиоца развоја туризма и програмских докумената којима се дефинише развој ове области приметан је изостанак дубљег маркетиншког осмишљавања како од постојећих ресурса за развој туризма, туристичких производа и/или полу-производа направити туристичку атракцију. Стварањем туристичке атракције од постојећих ресурса, долази до повећања туриста а са повећањем туриста и до инвестиција у смештајне капацитете. Обрнут приступ карактеристичан је за поднебља која имају вишак инвестиционих средстава, што Општина Богатић свакако није. Начелно закључак је да је потребно изабрати онај постојећи туристички ресурс, полу-производ или производ који има највише шансе да постане туристичка атракција. Туризам је тренутно у таквом стању да већина туристичких производа није постала туристичка атракција (знамените личности, верски објекти, културно историјско наслеђе), да оно што је некад била туристичка атракција је у међувремену то престала да буде или све мање јесте (Хајдучке вечери) а да средства за огромна улагања која су потребна да би се од ресурса створио туристички производ а од њега будућа атракција (геотермалне воде на којима би се изградио бањски и/или велнес комплекс) нису доступна. Анализом активности носиоца развоја туризма, пре свега ТО уочава се веома интензивно спровођење промотивних активности. С обзиром да и поред тога Богатић није постао атрактивна туристичка дестинација намеће се питање да ли је превише ствари промовисано симултано и/или су промовисани они ресурси који немају довољно шансе да постану атракција, или је пак реч о томе да су промовисани погрешној циљној групи.

Примера ради Богатић данас објективно нема имиџ места одакле је пореклом Јанко Веселиновић, аутор најчитанијег романа у нашој земљи. Даље, Хајдучке вечери имају немерљиву вредност за локално становништво и то вишедимензионалну, међутим ову манифестацију посећује све мањи број туриста и она све више постаје забавни догађај који употпуњује културни и друштвени живот локалног становништва (за разлику од једне сличне манифестације која је у времену настанка у односу на Хајдучке вечери била у заостатку, а данас је интернационална туристичка дестинација).

Локални актери руралног развоја су сагласни да територија која је предмет интересовања овог документа као изразито пољопривредна средина јесте априори погодна за развој руралног туризма. Свакако да би се уз малу едукацију и подршку већи део регистрованих пољопривредних газдинстава могао регистровати као сеоско-туристичко домаћинство и тако на легалан начин пружити услугу смештаја уз невелика улагања. Међутим, често се заборавља да то исто домаћинство или мора имати свој сет развијених услуга и производа, или туристички производ ван свог домаћинства који ће

као атракција привући госте. Имајући у виду да физичку структуру газдинстава на територији Општине (ушорена села, стамбени објекти у близини пута у већини већ искоришћени за живот чланова газдинства) поставља се питање до које мере су ова газдинства погодна за баљење руралним туризмом. Рурални туризам у нпр. АП Војводини истина доживљава експанзију али томе умногоме погодује салашарска традиција организовања производње и живота, где газдинства заиста поседују за живот и смештај функционалне објекте ван места примарног живљења чланова газдинства. Тако ови салаши успевају заиста и да пруже гостима из оближњих градова оно што рурални туризам подразумева (мир, и јединство са природом).

Другим речима рурални туризам може бити правац развоја тамо где не подразумева поремећај редовних животних навика чланова газдинства а с друге стране тамо где не подразумева почетну инвестицију великог обима као што би нпр. била изградња функционалног објекта за смештај гостију. Додатно, код руралног туризма не би требало занемарити и потребу за постојањем гастрономске понуде и производње прерађевина (сира, ракије, сухомеснатих производа) па с тим у вези рурални туризам може наићи на пријем пре код оних газдинстава која се већ баве прерадом пољопривредних производа. Стога би рурални туризам требало посматрати као подршку која би у виду смештајних капацитета била одговор на интересовање туриста који би за своју туристичку дестинацију изабрали Богатић због неке успешно брендиране туристичке атракције.

На послетку потребно је и анализирати промене којима сведочимо. Еко-туризам, викенд насеља уз Дрину, регате, позивају да се на ову растућу потребу туриста обрати више пажње.

Уз постојање свих мапираних ресурса, полупроизвода и производа примењује се неопходност примене приступа који у себи садржи бренд менаџмент а за резултат има прављење туристичке атракције. Постојеће добро мапирани ресурсе морала би пратити и анализа њихових потенцијала да израсту у туристичку атракцију, заједно са анализом циљних група. Осмишљавањем атрактивног производа и реализацијом прецизне кампање према одабраним циљним групама која би на националном нивоу а на економичан начин промовисала локални производ, исти би имао шансе да постане туристичка атракција а Богатић туристичка дестинација. Додатно одабрани туристички производ са капацитетом да постане туристичка атракција пожељно је да буде и мултифункционалан и мултипликативан (добар пример је поменути регата која је производ више видова туризма-манifestационог, екотуризма, спортско-рекреативног итд.)

СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Најугроженије групе становништва на територији Општине Богатић су особе са инвалидитетом, Роми и чланови старачких, тј. самачких домаћинстава.

Носилац социјалне заштите на територији Општине Богатић је Центар за социјални рад Богатић. Центар обавља делатност социјалне заштите, што је организована друштвена делатност од јавног интереса, чији је циљ пружање помоћи и оснаживање за самосталан и продуктиван живот у друштву појединаца и породица, као и спречавање настајања и отклањање последица социјалне искључености.

У вршењу јавних овлашћења, Центар у складу са Законом одлучује о: остваривању права на материјално обезбеђење, остваривању права на додатак за помоћ и негу другог

лица, остваривању права на помоћ за оспособљавање за рад, остваривању права на смештај у установу социјалне заштите, остваривању права на смештај одраслог лица у другу породицу, хранитељству, усвојењу, старатељству, одређивању и промени личног имена детета, мерама превентивног надзора над вршењем родитељског права и мерама корективног надзора над вршењем родитељског права.

У вршењу јавних овлашћења, Центар обавља следеће послове:

-спроводи поступак посредовања-медијације у породичним односима (мирење и нагодба);

-доставља налаз и стручно мишљење на захтев суда, у парницама у којима се одлучује о заштити права детета или о вршењу, односно лишењу родитељског права доставља на захтев суда мишљење о сврсисходности мере заштите од насиља у породици коју је тражио други овлашћени тужилац;

-пружа помоћ у прибављању потребних доказа суду пред којим се води поступак у спору за заштиту од насиља у породици; спроводи поступак процене опште подобности хранитеља, усвојитеља и старатеља;

-врши попис и процену имовине лица под старатељством; сарађује са јавним тужиоцем, односно судијом за малолетнике у избору и примени васпитних налога;

-спроводи медијацију између малолетног учиниоца и жртве кривичног дела; подноси извештај о испуњењу васпитног налога јавном тужиоцу, односно судији за малолетнике; присуствује по одобрењу суда, радњама у припремном поступку против малолетног учиниоца кривичног дела (саслушање малолетног учиниоца кривичног дела, саслушање других лица);

-ставља предлоге и упућује питања лицима која се саслушавају;

-доставља мишљење суду пред којим се води кривични поступак против малолетника у погледу чињеница које се односе на узраст малолетника, чињеница подобних за оцену његове зрелости, испитује средину у којој је и прилике под којима малолетних живи и друге околности које се тичу његове личности и понашања;

-присуствује седници већа за малолетнике и главном претресу у кривичном поступку против малолетног учиниоца кривичног дела;

-обавештава суд надлежан за извршење заводске васпитне мере и орган унутрашњих послова када извршење мере не може да започне или да се настави због одбијања или бекства малолетника;

-стара се о извршењу васпитних мера посебних обавеза; проверава извршење васпитне мере појачаног надзора од стране родитеља, усвојитеља или старатеља и указује им помоћ у извршењу мере;

-проверава извршење васпитне мере појачаног надзора у другој породици и указује помоћ породици у коју је малолетник смештен;

-спроводи васпитну меру појачаног надзора од стране органа старатељства тако што се брине о школовању малолетника, његовом запослењу, одвајању из средине која на њега штетно утиче, потребном лечењу и сређивању прилика у којима живи;

-стара се о извршењу васпитне мере појачаног надзора уз обавезу дневног боравака у установи за васпитавање и образовање малолетника;

-доставља суду и јавном тужиоцу за малолетнике извештај о току извршења васпитних мера о чијем се извршењу стара; предлаже суду доношење одлуке о трошковима извршења васпитних мера; обавља друге послове утврђене законом.

Центар за социјални рад Богатић стара се о остваривању права на социјалну заштиту и услуга социјалне заштите на територији Општине Богатић, како оних чије се остваривање финансира из буџета Републике Србије тако и оних које се финансирају из буџета локалне самоуправе.

Из буџета Републике Србије финансирају се права и услуге социјалне заштите о чијем се обезбеђивању стара Република, и то:

- 1) право на новчану социјалну помоћ;
- 2) право на додатак за помоћ и негу другог лица и право на увећани додатак за помоћ и негу другог лица;
- 3) право на посебну новчану накнаду;
- 4) право на помоћ за оспособљавање за рад;
- 5) услуге породичног смештаја
- 6) услуге саветовања и обуке хранитеља и усвојитеља;
- 7) услуге домског смештаја;
- 8) услуге становања уз подршку за особе са инвалидитетом у складу са законом
- 9) услуге смештаја за жртве трговине људима;
- 10) право на једнократну помоћ у случају угрожености већег броја грађана.

На основу података прибављених кроз одговор Центра за социјални рад на Упит за достављањем података о стању социјалне заштите на територији Општине Богатић, током 2017. године Центар за социјални рад Богатић реализовао је набројана права и услуге сем:

-права на помоћ за оспособљавање за рад,

-права на једнократну помоћ у случају угрожености већег броја грађана

- услуга становања уз подршку за особе са инвалидитетом

Институт за рурални развој
пројекат «Унапређење локалних капацитета за повлачење средстава из ИПАРД фонда»

-услуга смештаја за жртве трговине људима

Средства за остваривање права и услуга утврђених одлуком органа локалне самоуправе обезбеђују се у буџету локалне самоуправе и преносе се Центру наменским трансфером за:

- остваривање стручног рада у функцији решавања о правима и услугама утврђеним одлуком

- исплату новчаних примања на основу утврђених права.

На основу података прибављених кроз одговор Центра за социјални рад на Упит за достављањем података о стању социјалне заштите на територији Општине Богатић, у току 2017. године на евиденцији Центра за социјални рад Богатић налазило се 3136 корисника, од тога 1555 корисника мушког пола и 1581 корисник женског пола.

Скупштина Општине Богатић усвојила је 2015. године Одлуку о правима и услугама социјалне заштите Општине Богатић а 2017. године и Одлуку првој измени и допуни Одлуке о правима о правима и услугама социјалне заштите Општине Богатић којима се уређују права и услуге грађана у области социјалне заштите, као и начини остваривања истих.

Права у области социјалне заштите из надлежности Општине Богатић у смислу поменутих одлука су: једнократна помоћ, накнада трошкова сахрањивања, субвенције код јавних предузећа и бесплатан оброк у народној кухињи.

Услуге у области социјалне заштите из надлежности Општине Богатић у смислу поменутих одлука су: привремени смештај жртава породичног насиља-смештај у сигурну кућу, социјално становање у заштићеним условима, дневни боравак за лица са сметњама у развоју и за одрасла и стара лица, помоћ у кући, саветодавно-терапијске и правне услуге и услуге сос телефона, те услуга лични пратилац детету са инвалидитетом односно сметњама у развоју.

Општинско веће Општине Богатић на седници одржаној 22.12.2017. године донело је Закључак о давању сагласности Центру за социјални рад "Богатић" за увођење услуга из области социјалне заштите и то за услуге:

- становање уз подршку,

-дневни боравак за особе ометене у развоју и

-прихватну станицу (прихватилиште) за децу и одрасле

Финансирање је обезбеђено наменским средствима Републике за социјалну заштиту, која се пребацују невладиним организацијама које имају лиценцу за пружање социјалних услуга. Услугу прихватне станице ће финансирати локална самоуправа.

Активности цивилног сектора у области социјалне политике и социјалне заштите

На основу једногласне оцене учесника консултативног процеса у оквиру израде Стратегије руралног развоја, територију Општине Богатић одликује изузетна сарадња цивилног сектора и јавног сектора у области социјалне заштите.

Најактивнија удружења у овој области су Црвени крст Богатић, Друштво Рома Општине Богатић, Мачванска Мрежа и Каритас Шабац који у протеклих неколико година спроводи активности у области социјалне заштите и на територији Општине Богатић.

Каритас Шабац је у првом периоду свог деловања на територији Општине Богатић реализовао активности на увођењу услуге помоћ у кући старим и болесним лицима која живе сама, дементним особама, физички хендикепираним, као и особама са менталним сметњама. Овом услугом било је обухваћено 60 лица са територије општине.

Од средине 2017. године ова организација у сарадњи са Општином Богатић реализује пројекат “Унапређење и развој услуга базираних на заједници за особе са менталним и интелектуалним потешкоћама у Мачванском округу” кроз који је планирано развијање три услуге социјалне заштите - становање уз подршку, помоћ у кући и дневни боравак за лица са менталним и интелектуалним потешкоћама. Дневни боравак и становање уз подршку планирано је на имању ове организације које се налази у Богатићу. Пројекат предвиђа смештај петнаест особа у дневном боравку, као и становање уз подршку за две особе. Почетак ових услуга планиран је за јун 2018, а трајање пројекта је годину дана.

Друштво Рома Богатић постигло врло значајне резултате у спровођењу активности на образовању припадника ромске заједнице, укључујући покретање школе за описмењавање одраслих Рома. Ово удружење веома активно води евиденцију података о стању ромске популације на територији општине, и по истој на територији општине нису евидентирани у потпуности неписмена лица ромске националности изузев неколико особа које су старије од 60 година.²⁶ Број ђака ромске националности у основним школама у свих 14 месних заједница износи 167 узраста 1.-8. разреда, у процесу стицања средњошколског образовања је 18 Рома а у процесу стицања вишег образовања 7 Рома. Удружење је покретало велики број хуманитарних акција: у сарадњи са локалном самоуправом удружење је реализовало више акција реновирања ромских домаћинстава; доделе пакетића крајем године за ромску и децу лошег материјалног стања, у сарадњи са Црвеним крстом удружење реализује доделу пакета са храном за одрасле.

Удружење је било део конзорцијума који је реализовао пројекат ДИЛС, а такође је реализовало и пројекат чији је покровитељ било Министарство омладине и спорта а који има за циљ оспособљавање 33 лица ромске националности за бављење старим занатима. Почетком 2017. године удружење је организовало више радионица на тему покретања сопственог бизниса.

Мачванска мрежа је удружење основано са циљем пружања помоћи старим, болесним и грађанима са инвалидитетом, деци и младима, и породицама са проблемима у функционисању, сиромашним и социјално-угроженим особама, особама са менталним сметњама и болестима зависности. Удружење је реализовало пројекат "Школа за родитеље", и "Породични кутак" који је између осталог подразумевао и пружање

²⁶ Интерни подаци удружења Друштво Рома Богатић достављена на увид током консултативног процеса у оквиру израде Стратегије руралног развоја Општине Богатић

бесплатне правне помоћи из области породично-правне заштите за лица у стању социјалне потребе.

Црвени крст Богатић је хуманитарна, независна, непрофитна и добровољна организација основана на територији општине Богатић и саставни је део Црвеног крста Србије. Црвени крст Богатић има положај организације која помаже надлежним органима Општине Богатић у хуманитарној области и области заштите и обезбеђења социјално-здравствених потреба становништва. Црвени крст Богатић је основан маја 1936. године и делује у складу са основним принципима Међународног Црвеног крста и Црвеног полумесеца. Организација има веома добро развијен систем волонтера. Организација је имала велику улогу и значајан допринос за време угрожености већег дела становништва изазваних елементарним непогодама и/или друштвеним кризама. Црвени крст Богатић спроводи разне врсте акција у циљу афирмисања добровољног давалаштва крви. Институт за трансфузију крви Србије награду за Најхуманије село у Србији доделило је насељеном месту Метковић, општине Богатић.

ИНФРАСТРУКТУРА

Саобраћајна инфраструктура

Путна мрежа

Општина Богатић нема неку значајнију позицију када су питању главни саобраћајни правци на нивоу Републике Србије, правци који представљају осовину развоја. Та ситуација је донелле поправљена изградњом моста преко Дрине («Павловића ћуприја»), тако да општина сада има улогу саобраћајне споне између Србије и Републике Српске, односно БиХ.

Геосаобраћајни потенцијал Општине представљају државни путни правци, који пролазе подручјем Општине и омогућују њено укључивање у регионалне, републичке и међународне токове саобраћаја. Близина саобраћајница међународног и републичког значаја и добре везе са овим саобраћајницама: Коридора 10, који пролази делом општине Сремска Митровица, и коридора државног пута 1б реда број 21 Нови Сад - Рума - Шабац и број 26 Шабац-Лозница, на подручју општине Шабац са новим мостом преко Саве, железничке пруге Рума – Шабац- Лозница- Зворник, која кроз подручје општине Богатић пролази у дужини од 2,5 km, на пружном правцу Шабац – Зворник, са железничком станицом у Дубљу и пристаништа у Шапцу и С. Митровици.

Оваква путна мрежа по укупној величини и правцима пружања обезбеђује задовољавајуће саобраћајне везе Општине са осталим подручјима и задовољавајућу комуникативност унутар њених граница. Међутим, стање коловоза посебно код државних путева 1б, 1а и 1б реда и општинских путева, је незадовољавајуће.

Према значају путна мрежа на подручју Општине подељена је на следеће рангове саобраћајница:

- државни пут 1б реда
- државни путеви 1а и 1б реда
- општински путеви
- некатегорисани путеви
- насељске саобраћајнице

Државни путеви на подручју Општине Богатић

Државни пут I Б реда

Редни број	Ознака пута	ОПИС	Дужина путног правца (метрима)
1.	20.	Сремска Митровица-Богатић-државна граница са БИХ(гранични прелаз Бадовинци)	27.380,00

Државни пут II А реда

Редни број	Ознака пута	ОПИС	Дужина путног правца (метрима)
1.	135	Бадовинци - Прињавор	6.080,00
2.	136	Мајур-Богатић-Петловача	14.840,00

Државни пут II б реда

Редни број	Ознака пута	ОПИС	Дужина путног правца (метрима)
1.	320	Богатић-Глоговац-Црна Бара	8.700,00
2.	321	Глоговац - Бадовинци	10.020,00
3.	322	Глушци – М.Причиновић	6.620,00

укупна дужина: 73.640,00 метара

Општински путеви о којима се стара Општина

Општински путеви представљају најважније саобраћајнице у насељеним местима, којима се најчешће насељски центри повезују са центрима насеља у окружењу или са саобраћајницама вишег ранга и преко ових саобраћајница на даље окружење и значајније центре. Путеве овог ранга поред развоја путне мреже у смислу повећања укупне дужине општинских путева неопходно је унапредити и у погледу реконструкције основних елемената трасе, јер су ови путеви најчешће са неодговарајућим (малим) радијусима хоризонталних кривина и нерегулисаним одводњавањем коловоза.

Редни број	Путни правац	савремени коловоз	туцаник	земљани	укупно
		Дужина у км`			
1.	О 1 Клење – Салаш Црнобарски	4,4	-	-	4,4
2.	О 2 Белотић - Дубље	3,2	-	-	3,2
3.	О 3 Клење - Очаге	7,8	-	-	7,8
4.	О 4 Богатић - Дубље	4,8	-	-	4,8
5.	О 5 Клење - Дубље	5,6	-	-	5,6
6.	О 6 Метковић - Белотић	4,4	-	-	4,4
7.	О 7 Богатић – Баново Поље	7,5	-	-	7,5

8.	О 8 Дубље – Жел. станица Дубље	3,6	2,8	-	6,4
9.	О 9 Бадовинци - Очаге	2,5	2,2	-	4,7
10.	О 10 Црна Бара – Баново Поље	2,4	-	-	2,4
11.	О 11 Богатић - Глушци	3,9	3,2	-	7,1
12.	О 12 Богатић - Раденковић	3,75	3,8	-	7,55
13.	О 13 Баново Поље - Раденковић	2,4	-	-	2,4
14.	О 14 Глушци - Раденковић	1,7	1,6	-	3,3
15.	О 15 Метковић – Мачв. Причиновић	2,0	1,9	-	3,9
16.	О 16 Очаге - Петловача	1,8	-	-	1,8
17.	О 17 Клење - Глоговац	2,85	3,5	-	6,25
18.	О 18 Совљак - Глоговац	1,9	-	-	1,9
19.	О 19 Црна Бара – рекре.цента.Васин Шиб	2,5	-	-	2,5
20.	О 20 Црна Бара - Равње	0,5	5,7	-	6,2
21.	О 21 Белотић - Табановић	1,3	3,3	-	4,6
22.	О 22 Узвеће - Метковић	0,4	3,2	-	3,6
23.	О 23 Дубље - Скрађани	3,05	1,3	-	4,35
24.	О 24 Црна Бара – Салаш Црнобарски	-	3,4	-	3,4
25.	О 25 Узвеће - Шеварице	0,55	1,25	-	1,8
26.	О 26 Очаге - Рибари	1,15	-	-	1,15
27.	О 27 Совљак – Баново Поље	0,9	3,9	-	4,8
28.	О 28 Дубље - Слеччевић	2,45	2,4	-	4,85
29.	О 29 Белотић – Мачв.Причиновић	1,7	2,9	-	4,6
30.	О 30 Совљак - Клење	0,64	3,86	-	4,5
31.	О 31 Бадовинци - Рибари	0,7	4,7	-	5,4
32.	О 32 Дубље – Држав.пут 16 реда бр.26	1,7	3,2	-	4,9
	укупно:	84,04	58,11		

142,15

На територији Општине постоји велики број некатегорисаних путева који обухватају атарске и приступне путеве којима се повезују радне пољопривредне и друге површине са насељима. Изградња и одржавање ових путева зависи од потреба и саставни су део укупног инфраструктурног уређења Општине. Укупна дужина свих некатегорисаних путева износи 925 км.

Као основну смерницу у формулисању циљева за развој саобраћајне мреже, треба сматрати идеју да развој саобраћајне мреже треба ускладити са циљевима одрживог развоја општине, захтеве транзиције кроз које земља пролази у циљу регионалних и европских интеграција, и потребу да на крају саобраћај буде један од носиоца развоја општине. У том контексту основна стратешка опредељења развоја саобраћаја била би:

-адекватније коришћење саобраћајно - географског положаја у дефинисању места и улоге Општине у међународним, републичким и регионалним токовима саобраћаја и побољшање квалитета саобраћајних веза територије Општине са ужим и ширим регионалним окружењем, саобраћајне повезаности насеља са општинским центром и међусобне повезаности насеља у Општини.

- побољшање квалитета постојеће саобраћајне мреже, државних и општинских путева, њиховом реконструкцијом и модернизацијом и даља изградња путне мреже на територији Општине,
  - довођење некатегорисаних (атарских) путева у стање сталне проходности и употребе за моторна возила и пољопривредне машине
  - развој уличне мреже насеља у складу са њиховим просторним развојем и побољшање квалитета постојеће уличне мреже,
  - обезбеђење нових капацитета за стационирање путничких возила (у централним зонама насеља) и теретних возила,
  - стварање привлачних и ефикасних стаза и простора за пешаке и бициклисте,
- у циљу афирмације нових еколошко оправданих типова саобраћаја,**
- задржавање коридора раније укинуте пруге Петловача - Богатић, чија би се обнова вршила према могућностима општина Богатић и Шабац, могућностима привреде и железнице, уз претходно утврђену оправданост улагања (дефинисано ППРС 2010 - 2020).

Железнички саобраћај

На територији Општине Богатић саобраћа железнички саобраћај преко саобраћајнице Рума-Шабац-Зворник.

Електро-енергетска инфраструктура

Мрежа ових инфраструктурних објеката је на задовољавајућем нивоу, како по просторном распореду тако и по капацитетима. Од већих електроенергетских објеката треба поменути далеководе напонског нивоа 110kV и 35kV и трафо станице 110/20 kV и 35/20 kV. Трафо станице ТС 20/0,4kV, су изграђене у свим местима у општини, укупно 134, са укупном инсталисаном снагом од 37,63MVA (највећи број трафо-станица је у насељу Богатић, укупно 32 и инсталисаном снагом од око 16,45MVA).

Комуникациона инфраструктура

По густини ТТ мреже, стање је задовољавајуће и то на читавој територији општине, а по броју прикључака, степен телефонизације је око републичког просека и износи 29/100 ст.-за општину (за Богатић, 32/100 ст. за преостали део, просечно 27,4/100). Степен дигитализације телефонске мреже је скоро 100% - досад је изграђено 9 дигиталних централа, са којима су оптичким кабловима повезана и сва остала насеља у општини. Постојећа ТТ мрежа тренутно задовољава потребе, а има 58 могућност даље надградње и искоришћења капацитета. Урађено је шест базних станица за мобилну телефонију (3 оператера), а покривеност територије општине мобилном телефонијом је релативно задовољавајућа. Репетитори мобилне телефоније се налазе на силосу “Млинске индустрије“ (на јужној страни насеља Богатић), као и у другим катастарским општинама на подручју општине Богатић. Јавни поштански саобраћај је организован преко 7 јединица поштанске мреже (ЈПМ), у Богатићу, Бадовинцима, Бановом Пољу, Глушцима, Дубљу, Клењу и Црној Бари, са укупном површином радног простора од око 500м². Све јединице поштанске мреже функционишу као корпоративне јединице Јавног предузећа, осим јединице у Бановом Пољу, која ради по уговорном принципу, заснованом на уговорном односу између ЈП “ПТТ саобраћаја Србије “ и посредника. У територијалном смислу, постојећи систем јавног поштанског

саобраћаја покрива 347km² (90,3% територије општине) и у потпуности задовољава потребе корисника (обслужује 32918 становника, или 99,8% укупног броја становника).

Водоводна инфраструктура

Водоснабдевање

У општини Богатић са 14 насеља, једино насеље Богатић располаже системом за централно снабдевање водом за пиће.

Водоснабдевање насеља Богатић као седишта општине у досадашњем периоду организовано је преко једног централног водоводног система, док остала села углавном решавање проблема водоснабдевања базирају на индивидуалним водозахватним објектима и јавним чесмама по месним заједницама.

Постојећи систем водоснабдевања насеља Богатић састоји се од:

- **Изворишта** – површина 9,00.00 ха, ограђена поц. жицом и бетонским стубовима – „ЗОНА НЕПОСРЕДНЕ ЗАШТИТЕ“, са три бунара (Б-1, Б-2 и Б-3) опремљена дубинским пумпама, објектом дежурне и хлорне станицом као и објектом за агрегат.
- **Потисног цевовода** – потисни цевовод ПВЦ Ø 200 дужине 3.600 m,
- **Водоторања** - челичне конструкције, запремине $V = 500 \text{ m}^3$, висине $H=42 \text{ m}$.
- **Примарне (дистрибутивне) водоводне мреже** - комбинованог типа, односно прстенасто-граната, у укупној дужини од око 38.000 m. Цеви су углавном од ПВЦ-а (око 87%) са пречником од Ø63 mm до Ø160 mm где преовлађују ПВЦ цеви Ø100 mm (33.000 m).

Садашње водоснабдевање Богатића се заснива на плитким бушеним бунарима (3 бунара) којима су каптирани квартарни пескови и шљункови са дубине од 25-30 m. Добијене количине изданских вода су задовољавајуће, али је хидрохемијским мониторингом и израдом хемијских анализа, утврђено континуирани пораст концентрације нитрата у води, што и није чудно кад се узме у обзир да је са геолошког аспекта ова издан слабо заштићена, а услед великог присуства септичких јама и интензивног коришћења пестицида у пољопривреди загађивање је интензивно и константно са великим бројем жаришта.

Због тога је одлучено да се истраже дубљи водоносни хоризонти у оквиру квартара, који на овом простору залеже до дубине од око 120 m. Са тим циљем, најпре је ангажован Рударско геолошки факултет – Департман за хидрогеологију, из Београда, који је израдио пројектно –техничку документацију за потребе проширења изворишта подземних вода у Богатићу.

Крајем 2016. године избушена је истражна бушотина пречником Ø216 mm до дубине од 106 m и урађена су каротажна мерења.

На основу осматрања током бушења истражне бушотине, изведених каротажних мерења и анализе литолошког профила, одлучено је да се пијезометром каптирају песковито – шљунковити хоризонти у интервалу од 56-74 m.

Након израде пијезометра, приступило се испитивањима хемијског састава подземних вода из дубљих водоносних хоризоната.

С обзиром да подземне воде из површинских водоносних хоризоната имају повишене нитрате, док су у дубљим водоносним хоризонтима нитрати регистровани у занемарљивим концентрацијама а са делимично повишеним садржајима амонијум јона и бора, одлучено је да се ураде испитивања мешане воде, како би се утврдило да ли је мешањем подземних вода из плићких и дубљих водоносних хоризоната могуће добити воде које задовољавају критеријуме за пијаће воде. На основу рађених испитивања у различитим односима је утврђено да се мешањем воде у односу 1:4 (једна јединица вода из дубљих водоносних хоризоната и 4 јединице из плићких), добијају се воде у којима су сви параметри у границама МДК за пијаће воде.

Сходно томе почетком 2017. године изведени су радови на бушењу истражно – експлоатационог бунара, и исти су изведени до 80 m. Уграђена је бунарска конструкција пречника Ø408 mm до дубине од 73,5 m, са филтерском конструкцијом од 54-72 m, извршена разрада, испирање и узет узорак за хемијску и бактериолошку анализу „V“ обима.

У току је израда Елабората о резервама подземних вода на изворишту у Богатићу, а након тога (крајем 2018. године) следи опремање новог бунара (Б-4), како би се исти повезао у систем и пустио у експлоатацију.

❖ **Актуелна хидрогеолошка проблематика водоснабдевања северо-западнoг дела општине Богатић**

После ванредне ситуације везане за угроженост подручја општине Богатић од поплава 2014. године, а након еколошког акцидента у руднику Столице, Општина Богатић је предузела мере анализе квалитета пијаће воде на подручју општине Богатић.

По налазу Завода за јавно здравље Шабац у Црној Бари од узетих 41 узорка у домаћинствима и на артеским чесмама у Црној Бари и Совљаку (анализа на тешке метале), узорци узети у 40 домаћинстава су показали већу концентрацију **нитрата** од дозвољене, због чега ова вода не може да се користи за пиће и припремање хране. У узорку воде са артеских чесми у Совљаку и Црној Бари пронађено је присуство **арсена**. Штаб за ванредне ситуације, донео је одлуке да се у Црној Бари, Совљаку и Глоговцу забрани коришћење воде у домаћинствима за пиће и припремање хране, као и да се затворе артеске чесмее у Совљаку и у Црној Бари. Као привремено решење ангажована је цистерна са пијаћом водом ЈКП „БОГАТИЋ“ која свакодневно превози исправну воду из централног водовода у Богатићу за грађане МЗ Црна бара, Глоговац и Совљак. Такође, као будуће трајно решење, општина је ангажовала Рударско-геолошким факултет у Београду ради истражних радова на проналажењу локације са здравом пијаћом водом.

Сходно добијеном пројектном задатку стручњаци Рударско-геолошког факултета – Департман за хидрогеологију су 2015. године израдили : **Пројекат примењених хидрогеолошких истраживања северозападнoг дела општине Богатић за потребе водоснабдевања насеља Салаш црнобарски, Црна Бара, Баново Поље, Совљак и Глоговац.**

❖ Приказ досадашњег начина водоснабдевања становништва насеља у северозападном делу општине Богатић преко артеских бунара као јавних чесми са предлогом будућег решења

У северозападном делу општине Богатић, у оквиру пет месних заједница Баново Поље, Црна Бара, Глоговац, Салаш Црнобарски и Совљак према последњем попису становништва из 2012 године живи око 6.000 становника. Поред становништва, крупнији потрошачи се сматрају грла крупне стоке с обзиром да су ова насеља пољопривредног карактера.

На поменутих месним заједницама није решен проблем водоснабдевања становништва и свих других потрошача (школе, радње, угоститељски објекти и сл.) здравим квалитетним водама. Досадашњи начин водоснабдевања састојао се у захватању подземних вода из кварталних наслага шљункова и пескова углавном као техничких вода, а врло често и пијаћих.

У четири месне заједнице (Црна Бара, Салаш Црнобарски, Совљак и Баново Поље) у центру села су изграђени артески бунари који су мештанима служили као јавне чесме са којих су се снабдевали водом за пиће. Основни разлог израде артеских бунара био је пре свега због снабдевања основних школа колико толико квалитетним водама за пиће, али је задњим анализама оправдана сумња у исправност ових вода због вишка арсена у артеским водама.

❖ Предлог проблема водоснабдевања месних заједница северозападног дела општине Богатић (Пројектно решење)

Централизовано водоснабдевање свих пет месних заједница са укупним бројем од 6.000 становника и бројних потрошача у виду крупне стоке на том подручју неопходно је обезбедити 30 l/s здраве пијаће воде. Те количине се не могу захватити из дубљих водоносних слојева без израде 4 - 5 објеката. Из овога произилази да би и у том случају такво решење било неекономично.

Из тих разлога се решење мора тражити свеобухватно, рационално и безбедно. Као решење се намеће отварање изворишта за јединствено водоснабдевање свих пет месних заједница у алувијалној равни Дрине у Црној Бари, које би било најрационалније и једино могуће с обзиром на изнету ситуацију.

Такође, локалитет Црне Баре је одабран и као централни за свих пет месних заједница, а уз мало напора и повезивање Клења и самог Богатића који такође има извесних проблема са квалитетом вода из садашњег изворишта.

Јединственим системом са два изворишта би се превазишли сви проблеми који би могли да се јаве убудуће било кроз квалитет или пак количине вода.

Прва фаза планирана за 2018. годину поред подразумеване израде пијезометарске бушотине са одговарајућим истраживањима, обухвата и израду једног водозахватног објекта дубине 30 m (истражно-експлоатациони бунар) као и потребна испитивања неопходна за израду Елабората о резервама и Елабората о зонама санитарне заштите новог изворишта.

❖ Техничко решење водоснабдевања водом свих насеља на територији општине Богатић

Проблем уредног, организованог водоснабдевања већине насељених места општине Богатић одавно је присутан.

Због потребе решавања проблема организованог водоснабдевања на подручју општине Богатић, Општина је наручила израду **Генералног пројекта са претходном студијом оправданости снабдевања водом свих насеља општине Богатић**, а који је 2011. год. израдила „ВОДОТЕХНИКА“ ДОО Београд.

Пројектом је дата општа констатација да се за водоснабдевање Општине Богатић, располаже са довољним количинама квалитетне подземне воде. Кроз предлоге решења са могућим варијантама предложено је формирање **главног изворишта** на локацији постојећег капацитета око 140-150 l/s (са 5 до 6 бунара), а из стратегијских разлога и **резервног изворишта**, на локалитету између насеља Салаш Црнобарски и Црна Бара, капацитета око 60-90 l/s.

Развој комуналне инфраструктуре карактерисаће се почетком инфраструктурног опремања готово свих насеља у Општини, изградњом општинског водовода, што ће се одразити и на знатније повећање комуналне потрошње.

❖ **Достигнути ниво развоја, показатељи, индикатори и циљеви делатности производње и дистрибуције воде**

ПОКАЗАТЕЉ	ВРЕДНОСТ 2016	ЈЕДИНИЦА МЕРЕ
Укупан број становника у општини	28800	Становник
Становници општине обухваћени услугом	6500	Становник
Домаћинства на територији ЈЛС обухв. услугом	2360	Домаћинство
Број правних лица и предузетника обухв. услугом	342	број
Захваћена вода на водозахвату	541.991	м3
Укупно фактурисана вода	376.901	м3
Укупно запослених у ЈКП(неодређено време и одређено време)	52	број
Запослених у Р.Ј. водовод и канализација	17	број

ИНДИКАТОРИ	НИВО 2016	Јединица мере
Степен доступности услуге у односу на укупно становништво	22,57	%
Укупно запослених на хиљаду корисника	1,81	број
Запослени у Р.Ј. водовод и канализација на хиљаду корисника	2,61	број

ПРОИЗВОДЊА И ДИСТРИБУЦИЈА ВОДЕ ЗА ПИЋЕ У 2017. ГОДИНИ

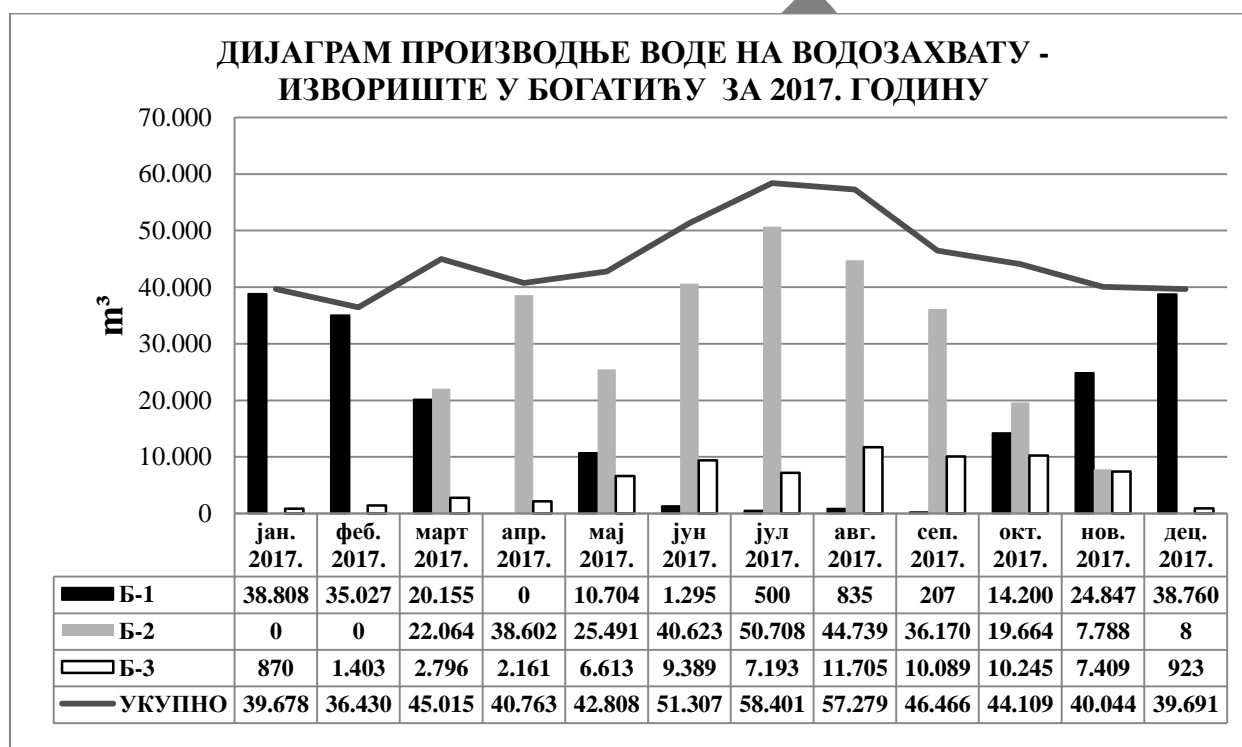
Производња и испорука воде за пиће и друге потребе корисницима на подручју насељеног места Богатић вршена је током целе 2017. године. На водоводну мрежу прикључено је **2.402** стамбена и **403** пословна и привредна објекта.

У 2017. години укупно је произведено 541.991 m³ воде за пиће. Губици у мрежи су износили 30,46 %, тако да је крајњим потрошачима испоручено 376.901 метара кубних воде.

Потрошња воде разврстана по корисницима са фактурисаним, дата је у следећој табели :

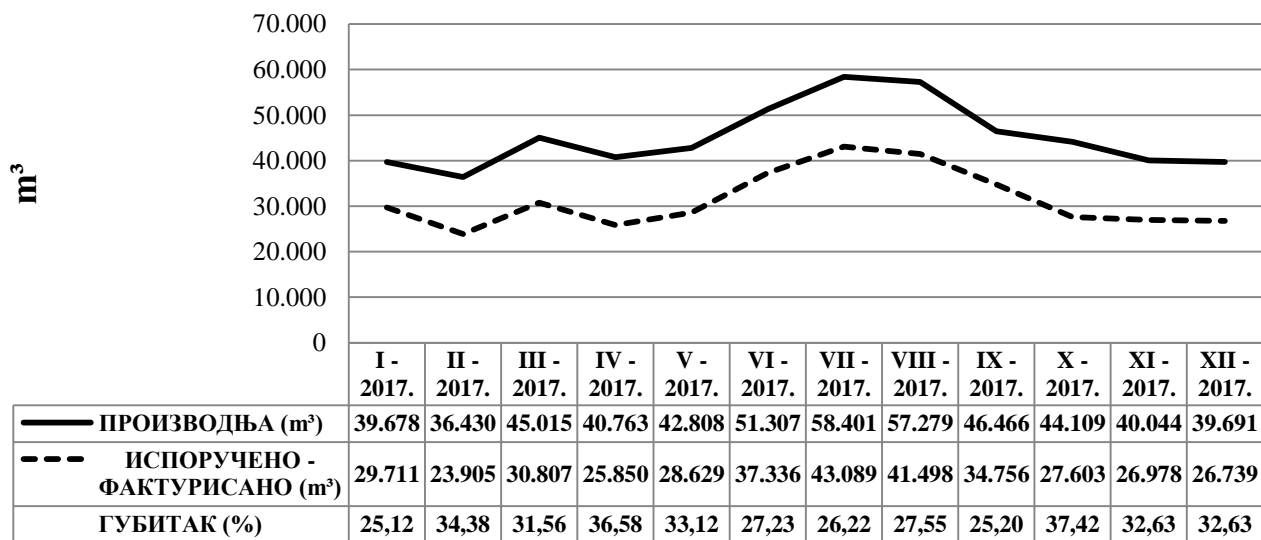
КОРИСНИК	ПОТРОШЊА (m ³)	ФАКТУРИСАНО (дин.)
Домаћинства	329.799	15.830.352,00
Привреда	47.102	2.260.896,00
УКУПНО :	376.901	18.091.248,00

Просечна месечна потрошња воде по једном домаћинству износила је око 11,65 метара кубних, што је на нивоу прошлогодишње потрошње.

Квалитет воде за пиће је стандардно добар. Све анализе у 2017. години биле су уредне и одговарале правилнику, а узорци су узимани са 5 места два пута месечно, од стране Завода за јавно здравље из Шапца. Сви узорци у смислу микробиолошких, физичких и физичко-хемијских показатеља су одговарали Правилнику, тако да можемо рећи да је и у том периоду становништво Богатића имало здраву воду за пиће.

ДИЈАГРАМ ОДНОСА ПРОИЗВЕДЕНИХ И ФАКТУРИСАНИХ КОЛИЧИНА ВОДЕ СА ИСКАЗАНИМ ГУБИТКОМ

Губици на мрежи (технички и финансијски) износе 30,46 % што је на нешто нижем нивоу него у претходној години. Технички губици углавном представљају губитке на примарној и секундарној мрежи који се не могу уочити на површини земље, а који се јављају највише као последица старости, врсте материјала, квалитета и начина уградње цевовода и прикључака (затрпавање цевовода без тампона песка).

Финансијски губици представљају нефактурисану потрошњу са јавних чесми (Зелена пијаца, Сточна пијаца, гробље, Ул. Мике Митровића – ромско насеље), и потрошњу са градских хидраната за потребе заливања зеленила у првој зони, као и за потребе испоруке воде угроженим месним заједницама и за потребе противпожарне службе. Такође губици су везани и за откривене крађе воде (нелегални водоводни прикључци).

Водоотпремање: фекална и атмосферска канализација

На подручју општине Богатић не постоји ни један систем за пречишћавање и одвођење отпадних вода. Данас проблем упуштања отпадних вода у насељима општине Богатић решава се путем индивидуалних пропусних и водонепропусних септичких јама, малог капацитета чиме се загађује тло и подземне воде.

Насеље Богатић, располаже са системом за централно снабдевање водом за пиће, без решења отпадних вода, чиме се знатно погоршава хигијенско-епидемиолошка ситуација услед повећане потрошње воде.

Општина Богатић је 1995. године започела са активностима на разрешавању проблема канализације. Израђена је пројектна документација за изградњу :

- главног колектора кроз Богатић, у дужини од око 3.660 метара,
- регионалне црпне станице,
- потисног цевовода, у дужини од око 11.500 метара (од Богатића до реципијента – реке Саве) и
- постројења за пречишћавање отпадних вода (ППОВ).

Регионални цевовод је димензионисан тако да у првој фази прихвати отпадне воде из насеља Богатић, Глоговац, Совљак и Црна Бара, а у другој фази да прихвати употребљене воде из Дубља, Клења и Белотића.

Активности на решавању проблема пречишћавања и одвођења атмосферских и отпадних вода су у току, тако да је пројектном документацијом планирано да будући регионални канализациони систем, осим за насеље Богатић, реши и проблем отпадних вода насеља Совљак, Црна Бара, Глоговац, Дубље, Белотић и Клење.

До сада је изграђено:

- примарна фекална канализациона мрежа кроз насеље Богатић (главни колектор – гравитациони),
- регионална црпна станица (на локалитету сточне пијаце), као и
- потисни цевовод (од Богатића до реципијента - реке Саве) који је у 2017. години довршен у делу хидромашинске опреме шахтова.

У 2018. години планирани су радови на изградњи изливне грађевине, тако да се систем може ставити у функцију. За исту годину планирана је и израда пројектно техничке документације за секундарну мрежу за Богатић као и неопходна идејна и планска документација за будуће постројење за пречишћавање отпадних вода.

Од 2019. године планира се градња секундарне мреже тако да се домаћинства у Богатићу која гравитирају уз главни колектор могу прикључити на исти.

За потребе насеља Богатић, Глоговац, Совљак и Црна Бара у I фази прикључења на регионални канализациони колектор и насеља Дубље, Клење и Белотић у II фази прикључења на регионални канализациони колектор, пре излива отпадних вода у реку Саву предвиђено је постројење за пречишћавање. Постројење ће бити лоцирано на обали реке Саве.

Обзиром на фазност изградње канализационе мреже поменутих насеља и њихово прикључење на регионални канализациони колектор, као и да ефикасност рада постројења зависи од његовог правилног оптерећења, потребно је вршити и фазну изградњу постројења за пречишћавање отпадних вода.

❖ **Техничко решење сакупљања, одвођења и пречишћавања отпадних вода насеља на читавој територији општине Богатић**

Постојећим пројектованим и већим делом изграђеним канализационим системом решава се питање сакупљања и одвођења отпадних вода за 7 од 14 насеља општине Богатић. Због потребе решења одвођења и пречишћавања отпадних вода осталих 7 насеља, како се не би морали радити посебни системи, општина је наручила израду **Генералног пројекта са претходном студијом оправданости одвођења и пречишћавања отпадних вода свих насеља општине Богатић**, који је 2011. год. израдила „ВОДОТЕХНИКА“ ДОО Београд.

• **Предлог решења са усвојеном концепцијом**

Пројектом је концепцијски усвојена канализација гравитационог типа са већим бројем црпних станица регионалног и локалног типа.

За Општину Богатић са око 34000 становника (податак са којим се располагало у моменту израде пројекта) разматране су три варијантна решења:

Варијантно решење 1:

Ово решење је обрађено досадашњом документацијом. Предвиђена су три канализациона система:

1) Канализациони систем “Богатић”

обухвата поред насеља Богатић и следећа сеоска насеља: Клења, Дубље, Белотић, Глоговац, Црну Бару, Совљак и Баново Поље. На овај колектор се упумпавају отпадне воде из Клења, Дубља и Белотића. Црпном станицом “Богатић” отпадна вода се упумпава у прекидну комору “Богатић” висине око 30,0 m. Даље се отпадне воде одводе гравитацијом (под притиском) изграђеним цевоводом Ø500 mm дужине око 11.50 km све до ППОВ које је лоцирано у близини одбрамбеног насипа реке Саве.

На главном цевоводу предвиђено је још две прекидне коморе и то код насеља Глоговац и насеља Црна Бара, у које се упумпавају отпадне воде ових насеља преко одговарајућих црпних станица.

Отпадне воде из насеља Баново Поље се посебним канализационим системом доводе до ППОВ “Богатић”.

2) Канализациони систем “Бадовинци”

Овај канализациони систем обухвата насеља Очаге, Бадовинце и Салаш Црнобарски са око 7000 становника. Пречишћене отпадне воде у ППОВ “Бадовинци” (ефлуент) се испуштају у реку Дрину, између насеља Бадовинци и Салаш Црнобарски. Главни сабирни колектор полази од насеља Очаге, па преко насеља Бадовинци се завршава црпном станицом “Салаш Црнобарски”. У ову црпну станицу долазе отпадне воде из насеља Салаш Црнобарски. На главном сабирном колектору има већи број релејних црпних станица, а на канализационој мрежи већи број локалних црпних станица.

3) Канализациони систем “Глушци – Дреновац”

Овај канализациони систем обухвата насеља Метковић, Глушци и Узвеће и он се прикључује на канализациони систем “Дреновац” – Општина Шабац. Главни сабирни колектор полази из насеља Глушци, пролази кроз Узвеће и одводи отпадне воде до главне црпне станице “Узвеће”. У ову црпну станицу се упумпавају и отпадне воде из Метковића.

Варијантно решење 2:

Ово је решење слично претходном али уз одређена побољшања. Отпадне воде из насеља Клења, Дубља и Белотића се упумпавају у канализациону мрежу насеља Богатић (избегавају се дугачки потисни цевовод из прве варијанте). Убацавањем ових отпадних вода у канализациону мрежу Богатића се побољшавају услови отицања кроз колекторе са малим падом од $J=2\text{‰}$. Све ове отпадне воде се укључују у већ изграђени главни колектор Ø600 mm и одводе у црпну станицу “Богатић”. Постројење за пречишћавање отпадних вода је предвиђено у атару села Црна Бара из разлога да се кроз задњу деоницу потисног цевовода (који је изграђен) потискује пречишћена вода. Задња деоница цевовода има већи број вертикалних прелома што је врло повољно за транспорт отпадних вода под притиском. Постројење ће бити капацитета 2 x 10.000 ЕС и степеном пречишћавања 90%.

Постојећи цевовод од Ц.С “Богатић” до Ц.С “Црна Бара” биће под ниским притиском, јер се предвиђају две црпне станице на главном доводу тј. двостепено препумпавање отпадних вода.

На овај начин се прекидне коморе знатно смањују (уместо 30,0 m биће око 5,0 m). један део колектора биће са течењем са слободним нивоом а код свих вертикалних прелома биће или шахтова или прелазне коморе (уместо ваздушних вентила). Канализациони систем “Бадовинци” и “Глушци” остају исти као код варијанте 1.

Варијантно решење 3:

Овим варијантним решењем се предвиђа спајање канализационог система “Богатић” и канализационог система “Бадовинци” и формирање једног заједничког. Отпадне воде из ова два канализациона система се усмеравају према заједничком постројењу за пречишћавање отпадних вода које ће бити у атару села Црна Бара. На овај канализациони систем се прикључују и отпадне воде насеља Метковић. Ово решење је повољно јер скупља све отпадне воде и усмерава их на једно постројење за пречишћавање.

Основни међумесни канализациони систем сачињавају два главна сабирна колектора “Богатић” и “Бадовинци” са већим бројем релејних станица, постројење за пречишћавање воде капацитета 3 x 10.000 ЕС, потисни цевовод до реципијента – реке Саве и примарни канализациони колектори у самом насељу Богатић (колектор I, колектор II, колектор III и колектор IV).

Канализациона мрежа насеља остаје иста у свим варијантама.

Код ове варијанте само отпадне воде насеља Глушац и Узвеће се усмеравају према канализационом систему “Дреновац”.

Хидротехничке мелиорације (одводњавање и наводњавање)²⁷

На територији општине Богатић је одавно констатован висок ниво подземне воде, а у одређеним периодима године, у пролеће и јесен, појављују се и велике количине придонских вода са Цера. Решавању овог проблема приступило се седамдесетих година прошлог века када су и урађени замашни радови на изградњи мреже водопривредних канала, којима су се сувишне воде евакуисале гравитационим путем до реке Саве а затим препумпавале системом црпних станица у исту. Постојећи природни водотоци, као и водопривредни канали у општини Богатић, користи се искључиво за одводњавање земљишта.

Слив Средњемачванског канала, површине 12.957 ha са крањим реципијетном реком Савом. Граница слива Средњемачванског канала на подручју општине Богатић иде од Бадовинаца, преко Црнобарског Салаша кроз центар Богатића, све до Дубља. Средњемачвански канал улива се узводно од Шапца у Церски ободни канал који је димензионисан да прихвати педесетогодишње велике воде Средњемачванског канала (45,5 m³ /s). Церски ободни канал, улива се на територији града Шапца у реку Саву. Укупна дужина каналске мреже Средњемачванског канала на територији општине Богатић износи око 40 km, са просечном густином мреже од 3,10 m/ha .

Слив Доњомачванског канала укупне површине 11.325 ha, од којих на територији општине Богатић 5.301 ha а остало на територији Града Шапца. Евакуација воде из овог слива врши се препумпавањем у реку Саву, преко црпне станице "Кочин канал", капацитета 5 m³ /s (три електро агрегата). Како капацитет ЦС "Кочин Канал" није довољан, то се спојним каналом Прека Бара из Калиновачког слива, део воде пребације на црпну станицу "Широка Бара". На подручју Доњомачванског слива који припада општини Богатић, изграђена је само основна каналска мрежа у дужини од око 30 km, односно, густина каналске мреже је око 6 m/ha, што је недовољно. Секундарна каналска мрежа није изведена иако за неке канале већ постоје одвојене катастарске парцеле.

²⁷ Просторни план Општине Богатић 2011-2020., страна 76-77

Калиновачки слив укупне површине 6.827 ha, од којих се део у површини од 5.334 ha налази на територији Града Шапца а мањи део од 1.493 ha припада општини Богатић. Евакуација воде из овог слива обавља се у реку Саву а преко црпне станице „Широка бара“, капацитета 6,0 m³ /s (три електро агрегата). Овај део слива ангажује део капацитета црпне станице: $1.493 \text{ ha} \times 6.000 \text{ m}^3 / \text{s} / 6.827 \text{ ha} = 1,3 \text{ m}^3 / \text{s}$. Овај слив је добрим делом изграђен, не само на нивоу примарне, него и на нивоу секундарне каналске мреже. Укупна дужина изграђене каналске мреже износи око 80 km, што чини $80.000 \text{ m} / 6.827 \text{ ha} = 11.72 \text{ m/ha}$, што је опет недовољно за добро одводњавање земљишта.

Битвански слив, укупне површине 11.291 ha, простире се на подручју три општине и то: Богатић (5.809 ha), Шабац (1.232 ha) и Сремска Митровица (4.250ha). Евакуација воде из овог слива врши се у реку Саву преко црпне станице „Стојишића богаз“, капацитета 4,0 m³ /s и црпне станице „Каленића Ревеница“, капацитета 6,0 m³ /s. Укупна дужина изграђене каналске мреже овог слива износи око 170 km, а густина мреже је 15 m/ha, што указује да је на овом сливу највише урађено на мелиорацији земљишта. Црпна станица Каленића Ревеница која дистрибуира воду ка Сави реконструисана 2016. године.²⁸, а радови на чишћењу овог канала завршени су децембра 2017. године.

Засавички слив, укупне површине 13.000 ha, простире се на површини двеју општина: Богатић (7.145 ha) и Сремска Митровица (5.855 ha). Одводњавање у овом сливу се врши преко црпне станице "Модран", капацитета 6 m³ /s (три електро агрегата). Укупна дужина изграђене каналске мреже је око 30 m/km а густина мреже је $30.000 \text{ m} / 13.000 \text{ ha} = 2,3 \text{ m/ha}$, што указује на лошу изграђеност слива.

Систем управљања отпадом

Изношење смећа у 2017. години обављало се за кориснике на подручју шест МЗ, и то: Богатић, Белотић, Метковић, Глушци, Узвеће и Дубље (од другог квартала године).

Активности изношења и удепоновавања отпада са подручја дела територије општине Богатић (претходно набројаних 6 од укупно 14 насељених места) предузеће обавља у режиму прописаном општинском Одлуком и прецизираним годишњим програмом и распоредом вршења услуга по МЗ. Смеће се без примарне селекције сакупља у типизираним посудама за смеће и према Правилником утврђеном времену и динамици одвози на „општинску“ Централну јавну депонију „Нишно поље“ у Богатићу.

Капацитети постојеће депоније и поред свакодневног разастирања, сабијања и прекривања смећа су доста ограничени тако да је неопходно што хитније тражити решење за даље одлагање отпада.

Према категоријама типизираних посуда за смеће, за одвоз се користе специјална комунална возила за контејнере запремине 1.1 m³, као и типизирани канте запремине 120 литара односно 80 литара и ПВЦ вреће.

²⁸ Глас Подриња, 29.децембар 2017. године

На подручју преосталих осам од укупно четрнаест МЗ (Бадовинци, Баново Поље, Глоговац, Клење, Очаге, Салаш Црнобарски, Совљак и Црна Бара) нема организованог сакупљања и одношења смећа. У овим сеоским насељима грађани своје смеће самостално односе на привремене депоније смећа које постоје на подручју сваке МЗ.

Постојећа опрема и механизација

Тип механизације (камион, грађ. машина)	Година производње	Посада – број радника	Број радних сати дневно (h/дан)
АУТОСМЕЂАР, Мерцедес АХОР, РОТО „Фаун“, 14 m ³	2010.	- 1 возач, - 2 комунална радника	6,4
АУТОСМЕЂАР, IVECO, „ОМВ“ са потисном плочом, 16 m ³	2016.	- 1 возач, - 2 комунална радника	3,2
КОМБИНОВАНА ГРАЂ. МАШИНА, KRAMER-ALLRAD 516	1985.	- 1 руковаоц грађ. машина	2
БУЛДОЗЕР TG-140, „14 ОКТОБАР“ - Крушевац	1984.		2

У 2018. години планира се проширење ове делатности на подручје МЗ Совљак и Глоговац или МЗ Клење, а закључно са 2021. годином планира се покривеност читаве територије општине услугом изношења смећа. Тиме би се целокупно становништво обухватило системом организованог сакупљања и одвожења отпада.

За проширење наведене услуге у наредном периоду планира се набавка још једног новог аутосмеђара веће запремине, а од 2018. године такође се планира одвожење и депоновање смећа на Регионалну депонију „Срем – Мачва“.

Националном Стратегијом управљања комуналним отпадом дати су најважнији циљеви као што су:

- развијање одрживог система управљања отпадом,
- повећање броја становника обухваћених системом сакупљања отпада,
- развијање система примарне селекције отпада у локалним самоуправама,
- успостављање система управљања посебним токовима отпада итд

У наредном петогодишњем периоду систем управљања отпадом у складу са циљевима из националне стратегије и локалног плана управљања отпадом развијаће се у следећим оквирима:

Достигнути ниво развоја, показатељи, индикатори и циљеви делатности управљање отпадом

УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ		
ПОКАЗАТЕЉ	ВРЕДНОСТ 2017	ЈЕДИНИЦА МЕРЕ
Укупан број становника у општини	28.800	Становник
Становници општине обухваћени услугом	13.808	Становник

Домаћинства на територији ЈЛС обухв. услугом	4.249	Домаћинство
Број правних лица и предузетника обухв. услугом (324)	28.765	m ²
Количина одвеженог комуналног отпада	12.550	m ³ /годишње
Количина одвеженог комуналног отпада	5.025	t/годишње
Количина отпада који се примарно или секундарно издваја ради поновне употребе	0	t/годишње
Број активних специјалних возила за одвожење комуналног отпада	2	број
Просечна запремина једног возила	15	m ³
Просечна удаљеност од депоније или постројења за прераду	8	km
Укупно запослених у ЈКП (неодређено време и одређено време)	52	број
Запослених у Р.Ј. чистоћа и пијачне услуге на пословима управљања отпадом	17	број
ИНДИКАТОРИ	НИВО 2017	Јединица мере
Степен доступности услуге у односу на укупно становништво	47,91	%
Специфична тежина смећа по становнику	0,998	kg/дан
Степен поновног искоришћења отпада	0,00	%
Укупно запослених на хиљаду корисника	3,77	број
Запослени у Сектору управљања отпадом на хиљаду корисника	1,23	број
Запослени у Сектору управљања отпадом по 1000 тона сакупљеног отпада	3,38	број

Циљеви и приоритети развоја у наредних пет година биће усмерени ка унапређењу и развоју поверене комуналне делатности:

- повећање степена поновног искоришћења отпада – смањење количине мешаног комуналног отпада повећањем количне селективног отпада. То ће се постићи повећањем броја рециклажних острва на јавним површинама у граду и доследном применом одлуке о изношењу смећа на селима (амбалажни отпад у посебним врећама),
- формирање рециклажних дворишта – ограђени простор намењен одвојеном прикупљању и привременом складиштењу посебних врста отпада. Дворишта ће бити размештена на пригодним локацијама где ће грађани моћи довозити и одлагати отпад у већим колочинама са различитим превозним средствима. Отпад ће се одлагати по врстама у различите посуде (папир, картон, пластика, метал, гума, шут и др.).
- санирање дивљих депонија – дивље депоније се у највећем броју налазе у сеоским насељима и ван насеља, а у сарадњи са локалном самоуправом решава се сукцесивно збрињавање комуналног отпада са тих депонија,
- компостирање зеленог отпада сакупљеног од грађана,
- побољшање квалитета пружања услуга корисника – осавремењивањем посуда за одлагање отпада и повећањем фреквенције прањења,
- боља покривеност корисника типизираним посудама,
- унапређење система тарифирања услуге управљања комуналним отпадом (m², литар),
- примена принципа “једна услуга-једна цена“- непостојање разлике у ценама за исту врсту услуге између различитих категорија корисника (домаћинство, привреда).

За даље проширење ове услуге потребно је, због ограничених капацитета постојеће депоније „Нишно поље“ у Богатићу, обезбедити укључење општине Богатић у Регионалну депонију Срем-Мачва.

Такође, за даље проширење ове услуге на подручје целе општине потребно је извршити и набавку још једног новог аутосмећара.

Развојни план базиран је на развијању квалитета услуга, за шта је први услов њено техничко осавремењавање и опремање као и упошљавање додатне радне снаге.

Покривеност услугама сакупљања отпада на подручју општине Богатић по насељеним местима у 2017. години

НАСЕЉЕ	Број домаћинстава покривених услугом сакупљања отпада	Број становника покривених услугом сакупљања отпада (ПРОЦЕНА)	% становника покривених услугом сакупљања отпада у односу на укупан број (ПРОЦЕНА)	Број правних лица и предузетника обухваћених услугом сакупљања отпада	Површина (m ²) обухваћена услугом сакупљања отпада - Правна лица и предузетници
1. Бадовинци	0	0	0	0	0
2. Баново Поље	0	0	0	0	0
3. Белотић	437	1.446	92,78	13	516
4. Богатић	1.973	6.215	95,78	263	24.304
5. Глоговац	0	0	0	0	0
6. Глушци	552	1.755	88,75	5	790
7. Дубље	765	2.601	89,79	31	1.825
8. Клење	0	0	0	0	0
9. Метковић	259	904	82,75	5	450
10. Очаге	0	0	0	0	0
11. Салаш Црнобарски	0	0	0	0	0
12. Совљак	0	0	0	0	0
13. Узвеће	263	847	87,38	7	880
14. Црна Бара	0	0	0	0	0
УКУПНО - Општина	4.249	13.808	47,91	324	28.765

АНАЛИЗА СТАЊА У ПРИОРИТЕТНИМ ОБЛАСТИМА РАЗВОЈА

SWOT АНАЛИЗА

Снаге (Предности)	Слабости (Недостаци)
<p>-Квалитетно пољопривредно земљиште и повољни климатски услови за бављење пољопривредом</p> <p>-Повољан географски и геополитички положај (близина гравног града и граничног прелаза)</p> <p>-Богата хидрографија, шумски ресурси и биодиверзитет</p> <p>-Богати извори обновљивих извора (геотермалне воде)</p> <p>-Постојање различитих облика удруживања у области пољопривреде и руралног развоја</p> <p>-Добре предиспозиције за развој различитих облика туризма (манифестационог, културног, еко и етно туризма, здравственог и спортско-рекреативног туризма)</p> <p>-Развијен цивилни сектор у области социјалне заштите</p> <p>-Веома добра сарадња јавног и цивилног сектора у области социјалне заштите</p>	<p>-Низак степен комуналне опремљености насеља, а посебно недовољна покривеност системом канализације, водовода и гасне инфраструктуре</p> <p>-Дотрајалост електромреже</p> <p>- Неразвијени прерађивачки капацитети у пољопривреди</p> <p>-Недовољно развијен систем управљања отпадом</p> <p>-Велики удео екстензивне у укупној пољопривредној производњи</p> <p>-Недостатак аутохтоних, брендираних и производа за ознаком географског порекла</p> <p>-Недостатак смештајних капацитета за потребе успешног бављења туризмом</p> <p>-Неформиран туристички производ</p> <p>-Недостатак финансијских средстава за интензивнији развој туризма</p> <p>-Мали број регистрованих сеоско-туристичких домаћинстава</p> <p>-Недовољно развијене услуге социјалне заштите у руралним срединама</p> <p>-Неразвијеност индустрије, прехранбене индустрије и малих рерађивачких капацитета у пољопривреди</p>
Шансе (Могућности)	Претње (Опасности)
<p>-Све већа популаризација и раст тражње за домаћим производима хране и пића произведеним по традиционалној рецептури у урбаним срединама</p> <p>-Развој малих прерађивачких капацитета у пољопривреди</p> <p>-Развој сектора МСП и предузетништва у руралним срединама</p> <p>-Развој руралног туризма, манифестационог</p>	<p>-Негативан природан прираштај и повећање старосне границе становништва</p> <p>-Неконтинуирани прилив финансијских средстава намењених улагањима у инфраструктуру</p> <p>-Неконзистентна аграрна политика</p> <p>-Висок степен ризика и неизвесности у пласману пољопривредних производа</p> <p>-Неразвијеност микрофинансијских</p>

<p>туризма, еко и наутичког туризма</p> <p>-Домаћи програми подршке развоју предузетништва и сектору МСП</p> <p>-Претприступни фондови ИПАРД и КОСМЕ</p> <p>-Могућност прекограничне сарадње у искоришћавању развојних фондова</p> <p>-Есплоатација обновивих извора енергије (геотермалних вода и соларне енергије) у сврху развоја пољопривреде, туризма и привреде</p>	<p>инструмената и тржишта приступачних пољопривредних кредита</p> <p>-Маргиналан положај територије у односу на развијене туристичке центре</p> <p>-Ниски капацитети крајњих корисника за повлаћење средстава из претприступних фондова</p> <p>-Кризне ситуације изазване климатских променама</p>
---	--

ИПАРД

ЛИТЕРАТУРА:

1. Стратегија одрживог развоја Општине Богатић
2. Акциони стратешки план развоја туризма Општине Богатић
3. Просторни план Општине Богатић
4. Сајт Републичког завода за статистику
5. Одговори јавних институција/установа на упит за достављање података и информација:

-Центра за социјални рад
-Националне службе за запошљавање,
-Управе за Трезор,
-Туристичке организације Општине Богатић,
-Јавно-комуналног предузећа Богатић

ИПАРД

АНЕКС:²⁹

**ПРИКАЗ ПОТПИСНИКА МЕМОРАНДУМА О
РАЗУМЕВАЊУ ЗА ОСНИВАЊЕ ТЕРИТОРИЈАЛНОГ ПАРТНЕРСТВА ЗА
РУРАЛНИ РАЗВОЈ НА ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ БОГАТИЋ**

Удружење жена Црнобарке:

Удружење жена основано је 2016. године у Црној Бари са циљем оживљавања старих заната и домаће радиности. Удружење „Црнобарке“ тренутно броји око 30 жена.

ПКП ЛУКА, Црна Бара:

Радња за одржавање зелених површина и путева у Црној Бари

Удружење младих Мачвана Богатић: удружење младих из Богатића

Удружење произвођача малине и купине „Мачва“:

Удружење са седиштем у Богатићу основано је 2015. године са циљем развоја и унапређења производње и организованог наступа на тржишту узгајивача малина и купина, решавања проблема, обезбеђивања механизације, садног материјала и заштитних средстава.

Опште удружење предузетника Богатић:

Опште Удружење предузетника Богатић је самостална пословно стручна, струковна и нестраначка организација предузетника основана 2004.године. Основни циљеви удружења су активности на стварању услова и преузимања мера за унапређење рада и пословања на територији општине Богатић, а нарочито у домену делатности којима се баве чланови Удружења. Удружење иницира, подстиче, помаже и координира активности на остваривању што повољнијих услова за развој и рад својих чланова. Обезбеђује својим члановима пружање пословно - административне стручне и друге помоћи преко Стучне службе Удружења. Подстиче и негује традицију добрих пословних обичаја и пословног морала као и стратешког организовања.

КПУХ Комерц, Мачвански Метковић:

Привредно друштво за производњу, промет и услуге из Мачванског Метковића

Центар за социјални рад Богатић: јавна институција са повереним надлежностима из области социјалне заштите.

Wall Art доо:

Компанија за трговину материјалима за декоративно бојење зидова и подова са седиштем у Богатићу

Удружење ратних и мирнодопских војних инвалида: удружење војних лица са инвалидитетом са седиштем у Богатићу

Ансамбл народних песама и игара „Дукат“: културно уметничко друштво из Бадовинаца

Општински фудбалски савез Богатић окупља фудбалске клубове из насељених места са територије Општине Богатић

Спортски савез Општине Богатић окупља спортске клубове и спортска друштва из насељених места са територије Општине Богатић

КУД „Јелица“: културно уметничко друштво а седиштем у Црној Бари.

Туристичка организација Општине Богатић:

Туристичка организација општине Богатић (ТООБ) , основана је од стране Скупштине општине Богатић и почела је са радом 14.06.2011.год. У циљу валоризације, развоја и унапређење туризма и туристичке понуде , очувања и заштите туристичких вредности на територији општине Богатић, обавља следеће послове: унапређење туризма у

²⁹ Овај Анекс не садржи приказ месних заједница које су потписнице Меморандума. Приказ месних заједница саставни је део Стратегије руралног развоја и садржан је у делу у коме се описује подручје на које се Стратегија односи.

општини; израда програма развоја туризма и одговарајућих планских аката, организовање туристичко-информативне делатности, културних, спортских и других манифестација од интереса за унапређење туризма у општини; унапређивање и промоција изворних вредности (традиција, обичаји, етнолошко благо и др.) туристичког подручја којем припада општина и стварање услова за њено коришћење; организује културне, спортске и друге манифестације од интереса за унапређење туризма на подручју општине;

НВО „Албавет“ Богатић: удружење са седиштем у Богатићу броји 13 чланова.

Област рада и деловања овог удружења су: област регионалног развоја, промоције идеја грађанског друштва, побољшање обучености грађана, јавно залагање на унапређењу заштите животне средине, делатност издавање књига, активности спортског, рекреативног и осталог образовања, стваралачке, уметничке и забавне активности у оквиру реализације задатих циљева итд. Удружење је члан ФЕНС-а, Асоцијације невладиних организација и поседује лиценцу за издавање уџбеника Б типа, за област средњег стручног образовања са издавачким планом одобреним од Министарства просвете за стручне предмете.

Институт за рурални развој:

Основан почетком 2017. године у Глушцима са циљем пружања директне и свеобухватне подршке пољопривредницима, предузетницима из руралних подручја, малим и средњим предузећима из области аграра или других делатности са седиштем у руралним подручјима, сеоско-туристичким домаћинствима, удружењима грађана са седиштем у руралним подручјима и локалним самоуправама при развоју и имплементацији локалних политика руралног развоја. Основна делатност Института за рурални развој је истраживачки рад и имплементација пројеката.

КУД Милић од Мачве

Друштво основано 1984 год. настало од школске секције и радило под именом КУД "Станимир Јосиповић", до 2014 год, када добија име "Милић од Мачве". Ради се са децом и омладином на неговању традиције и народног стваралаштва српског народа. У оквиру друштва раде три секције дечија и омладинска, са укупно седамдесеторо деце школског узраста и омладине. Кроз песму игру и дружење, уче се правим вредностима и традицији. Традиционално се одржава Светосавски концерт на којем поред нашег учествују и друштва гости. Ове године је одржана 5. по реду Дечија туцијада, са богатим програмом. Туцијада се одржава на први дан Васкрса, и ту се бира најлепше нашарано јаје, одржава се такмичење у туцању. Победници добијају атрактивне награде. У том такмичењу учествују сва заинтересована деца старости до 15 година. Са туристичком организацијом Општине Богатић успешно организујемо традиционалну манифестацију "Петровданска Лила". У дворишту Радован-куле 11. јула сабор дечијег фолклора и песме. Избором најлепше лиле и ватрометом чувамо трдицију и сећање на Милића од Мачве.

Удружење за унапређење и промоцију здравља, знања, спорта и културе Богатић

Удружење постоји од јануара 2015. године. Област остваривања циљева: здравље, образовање, култура, спорт. Удружење од оснивања реализује програме и пројекте који су усмерени на психофизичку подршку расту и развоју деце претшколског и школског узраста до 15. године, едукацију родитеља и васпитача, стварање што већег броја едукатора и волонтера. Удружење се бави превенцијом гојазности и дијабета у најранијем узрасту (3-15 година) и активним боравком деце у природи. Пројектне активности се изводе у сарадњи са предшколским установама у општини Богатић, са основним школама, патронажном службом Дома здравља Богатић, Планинарским савезом Србије. Удружење се бави свом децом предшколског и школског узраста до 15. године, без обзира на физичка и ментална

ограничења. Ангажована лица на пројектним активностима су увек лиценциране особе са дугогодишњим искуством у тој области, али се укључују и волонтери.

Удружење грађана Мачванска мрежа

Мачванска мрежа је удружење основано са циљем пружања помоћи старим, болесним и грађанима са инвалидитетом, деци и младима, и породицама са проблемима у функционисању, сиромашним и социјално-угроженим особама, особама са менталним сметњама и болестима зависности. Удружење је реализовало пројекат "Школа за родитеље", и " Породични кутак" који је између осталог подразумевао и пружање бесплатне правне помоћи из области породично-правне заштите за лица у стању социјалне потребе.

Расадник Четинара Саша

Пољопривредно газдинство „Расадник четинара Саша“ основано је 2001 године на површини од 13 ари у Богатићу и бави се производњом украсног садног материјала. У самом расаднику се могу наћи у производњи дрворедне саднице за пошумљавање.

Народна библиотека “Јанко Веселиновић”: јавна установа културе у Богатићу

РНВО Друштво Рома Богатић: удружење Рома са седиштем у Богатићу основано 2002. године, са циљем образовања и решавања социјалних проблема Рома, решавања проблема простора за становање као и инфраструктуре у ромским насељима, запошљавања, и очувавања културног идентитета Рома у Богатићу. Број чланова је 150 пунолетних лица , односно 37 породица.

Удружење грађана Еко Дрина

Удружење Еко Дрина основано је 2012. године у Бадовинцима са циљем заштите животне средине и природних ресурса пре свега реке Дрине, али и са циљем одрживог управљања природним ресурсима у сврху развоја еко-туризма на Дрини.

Друштво пчелара Мачва

Друштво пчелара „Мачва“ наставља традицију прве „Мачванско-дринске пчеларске подружине“ из 1927. године, чији је први председник био Милутин Рајлић из Салаша Црнобарског. Друштво се данас зове „Мачва“ и окупља око педесет чланова.

Црвени крст Богатић

Црвени крст Богатић је хуманитарна, независна, непрофитна и добровољна организација основана на територији општине Богатић и саставни је део Црвеног крста Србије. Црвени крст Богатић има положај организације која помаже надлежним органима Општине Богатић у хуманитарној области и области заштите и обезбеђења социјално-здравствених потреба становништва . Црвени крст Богатић је основан маја 1936. године и делује у складу са основним принципима Међународног Црвеног крста и Црвеног полумесеца.

Гачића магаза

Породица Гачић, на свом имању бави се производњом различитог врста воћа и поврћа. Како би побољшао пласман својих производа, Зоран Гачић се најпре базирао на производњу вина и ракије. Данас газдинство може понудити широк асортиман производа, рађених по старим традиционалним рецептурама: слатко, џем, ајвар, корнишони, домаћи густе сируп, купиново вино, ликери и ракије.